

n2, r140, p9

CEDOO
FONS
A. VILADOT

LA NOSTRA REVISTA

P U B L I C A C I O M E N S U A L

S U M A R I

A. ROVIRA I VIRGILI: Francese Cambó. — A. A.: Nota sobre Cambó. — MIQUEL A. MARÍN: El problema espanyol davant les Nacions Unides (II). — MIQUEL FERRER: Els partits polítics a Catalunya. — EDUARD BARBA: Les noves tendències de la indústria després de la guerra. — J. AGELET I GARRIGA: Alba a Josafat. — A. TONA I NADALMAI: De l'anglofòbia i de l'anglofilia catalanes. — RAFAEL TÀSIS: «Es trista cosa morir a l'exili...» — ANTONI GILABERT: Un crepuscle al Nord del Canal. — RAMON MUNTANYOLA, Pvre.: Lletania de l'oblit. — JAUME MIRAVITLLES: Germaine. — FERRAN CANYAMERES: Barcelona a les dotze en punt. — A. ARTIS-GENER: El Pla de la Calma.

Pensaments de JAUME SERRA HUNTER

CRÒNICA. — Carta de Buenos Aires: La mort del senyor Cambó, per PÈRE MAS I PERERA; L'energia elèctrica de Catalunya, per JOAN FRONJORÀ SALOMÓ; Una finestra de cara al món, per L. AYMAMI i BAUDINA; Els Jocs Florals d'enguany; El Pavelló de Catalunya a la Fira del Llibre a Mèxic; Setmana d'Estudis Catalans de la FNEC, a França; La vida a la Pàtria subjugada; Les festes de l'entronització de la Verge de Montserrat. El governador de Barcelona és destituït i empresonat. L'heroi per força. La vida secreta dels catalans. Fragments de cartes d'allà baix [La mort de Cambó, La Diada del Llibre, La «Gran Barcelona», Josep Pijoan, Els transports, Bucòlica, La vivenda, L'art, El teatre, El cinema]. Un autor força recomanable. Els exports a casa nostra. Notes soltes; La Música i els Músics; Els Llibres i els Autors; Del surrealisme i d'altres extravagàncies, per GUIVRE BOSCH. Noticiari; Revistes i Periòdics; Cursos i Conferències; Les Arts i els Artistes; Assemblea de l'Institut d'Estudis Occitans; La vida col·lectiva; El Teatre; Vèria; Emissions catalanes de la BBC.

IL·LUSTRACIONS. — Retrat de Cambó, per CALICÓ. Reunió dels membres de la Fundació Bernat Metge. Punta seca, incògnita, de PAU PICASSO. Dibuixos de MARCEL·LÍ PORTA i TISSER.

EDICIONS CATALÒNIA

Nàpoles, 84 - Tel. 28-62-76
MÈXIC, D. F.

U B
Biblioteca de Comunicació
CEDOO

Registrada como artículo de segunda clase en la Administración General de Correos de México, D. F., (Estados Unidos Mexicanos) con fecha 25 de marzo de 1948.

Abonaments: 6 mesos: EE. UU, mexicans, \$ 8.— mex. - Resta d'Amèrica, Dll. USA. 1.75 - Europa, Dll. USA. 2.—
12 mesos: EE. UU, mexicans, \$ 15.— mex. - Resta d'Amèrica, Dll. USA. 3.25 - Europa, Dll. USA. 3.50

Núm. salt. a
Mèxic \$1.50

SERVEI DE LLIBRERIA d'EDICIONS CATALÒNIA

Per indicació de nombre de subscriptors a les publicacions d'Edicions Catalònia, establim des d'ara un SERVEI DE LLIBRERIA que posem a la disposició dels nostres abonats i amics. Un cop de telèfon o quatre ratlles per correu bastaran per a rebre a domicili, en el punt que sigui, de Mèxic o de fora, amb el 10% de descompte sobre els preus fixats per a la venda, qualsevol llibre que els interessi llevat dels d'edicions de bibliòfil. Comprant els llibres al nostre SERVEI no sols els tindran a més bon preu, sinó que prestaran un ajut a la nostra empresa, la qual, com és sabut, no compta amb cap altre ingrés que els que li provenen dels seus subscriptors.

Vegeu l'anunci a les pàgines 205 i 206 d'aquest número

NÁPOLES, 84 - Tel. 28-62-76
MÈXIC, D. F.

LA NOSTRA REVISTA

DIRECTOR-GERENT: AVELÍ ARTÍS — SECRETARI: VICENÇ RIERA LLORCA

Corresponsals literaris: a França, Rafael Tasis; a l'Argentina, Pere Mar i Perera; a Xile, Domènec Guansé

Francesc Cambó

I. EL CATALANISME DE CAMBÓ.— Amb la mort de Cambó desapareix l'actor principal de la política catalana en el primer quart del present segle. Els catalans que pertanyem a la generació de la Solidaritat, fins els qui sovint discrepàrem de les orientacions marcades pel leader de la Lliga Regionalista, hem sentit, en saber el seu traspàs, una punyida íntima, com si s'hagués produït un esquinçament en la nostra ànima. D'una banda ens adolorim la pèrdua d'un català il·lustre, i d'una altra banda el nom de Cambó evoca en nosaltres els records de la joventut, la visió dels grans dies inoblidables, plens de passió i d'esperança, que va viure Catalunya en els començos del Noucent. I en anar-se'n Cambó, ens sembla que se'n va una part de nosaltres mateixos i que dins nostre queda un espai buit.

Davant la nova de la seva mort, s'alcen les imatges vivíssimes d'aquells dies revolts, amb presagis de canvis profunds i amb embranzides juvenívols. Imatges dels mítings agitats, de les manifestacions arborades de banderes, de les jornades electorals i de les topades de carrer. Imatges que encara tenen per als nostres ulls la resplendor intensa del mira-

de col·lectiu. Era, per a Catalunya, l'hora de l'entrada de les multituds en la vida política de la democràcia nacional. El catalanisme sortia dels cenacles i envaïa l'àgora. Era l'hora gloriosa de la fe. «Mireu —ens dèiem— la Ca-

talunya exalçada pels poetes, sentida pels artistes, invocada pels polítics!» La veïem en cos i en ànima, bategant, combativa, optimista, entre el crits i els cants. I Joan Maragall definia així el catalanisme: «Un crit entre perills.» Un heroisme espiritual, per tant.

Entre els homes d'aquell període —el període més ric en homes que mai hagi tingut la Catalunya moderna— Francesc Cambó es destacà públicament més que cap altre. Era lloat i combatut, estimat i odiat, que aquest és el signe de les altes figures en les lluites polítiques de totes les èpoques. Bé que al principi molta gent, àdhuc en els rengles catalanistes, li discutia la vàlua, les seves qualitats extraordinàries imposaren molt aviat el seu nom i li obriren el camí, a despit dels seus defectes temperamentals. I si l'episodi de les reials jornades del 1904 li valgué aquell apòstrof de Domènec i Muntaner, «Fiveller de cartòl», la campanya de la Solidaritat Catalana el situà en el pri-

ALS 73 ANYS I SET MESOS D'EDAT, el 30 d'abril moria a Buenos Aires, on s'havia expatriat, Francesc Cambó i Balle, fill de menestrels del poblet de Verges (1.200 habitants), del Baix Empordà. Els catalanistes de la «generació de la Solidaritat», com il·lustra amb una frase feliç i encertadament definidora el nostre amic Rovira i Virgili en l'article que acompanya aquesta nota, tenim de la figura de Cambó un concepte discrepant del que en tenen una gran part dels de les següents. Potser perquè a molts de nosaltres ens havia encaligut de conèixer-lo en aspectes tots diferents del polític, en el qual tan lamentables falles opaquen la seva història. Aspectes els quals, per damunt de les vicissituds d'un moment, i de vegades fins d'un lustre o un decenni, ens feien admirar Cambó com el català de soca-rel que en arribar al cim de les

mer rengle, i fins podem dir en el primer lloc. La ferida rebuda en l'atemptat d'Hostafrancs, el 18 d'abril del 1907, tres dies abans de les eleccions en què triomfà aquell moviment, posà Cambó entre la vida i la mort. De la nit del crim, en guardo sobretot un record, una imatge dramàtica: el seguici nocturn que acompanyava el ferit a la clínica entre la claror d'unes atxes.

En aquells moments no hi havia per als patriotes Dreta ni Esquerra, Lliga ni C.N.R. (Centre Nacionalista Republicà), Veu ni Poble. Hi havia la pàtria, hi havia Catalunya, agredida i colpida en la persona de Cambó. La sang vessada per ell era sang vessada per la causa catalana. La bala d'Hostafrancs se li incrustà en el cos, a l'espatlla, i hi restà com una mena de símbol de la seva catalanitat pregon, que ell no perdé mai, ni emmig de les més arriscades evolucions de la seva trajectòria política.

Mesos després, mig refet, magre i pàl·lid, amb una pal·lidesa i una magror que la barba negríssima accentuava, féu el seu primer discurs al Congrés dels Diputats. Es tractava del projecte d'Administració Local. Des de la tribuna de la Premsa vaig ésser testimoni presencial d'aquella magnífica intervenció, com n'havia estat dies abans de la d'Ildefons Sunyol. Aquest tingué un èxit. L'èxit de Cambó fou superior, un dels èxits més reals de la tribuna parlamentària espanyola. Doble èxit per la forma i pel fons del discurs. Si Sunyol s'havia mostrat com un orador d'elegant eloquència, ben imposat del tema, d'un estil que no es separava essencialment de l'habitual dels bons oradors castellans, Cambó es mostrà com un orador d'un altre estil, original, eixut i vigorós ensem, mancat de vestidura retòrica, però nodrit d'idees i copiós en l'exposició de fets. La Cambra es trobà sorpresa per aquella oratòria on reisonaven accents que no estava acostumada a escoltar i que donava la sensació d'ésser la veu autèntica d'un altre poble, d'un altre esperit. El discurs d'advocat que havia pronunciat Sunyol es circumscrivia a la qüestió con-

seves ambicions humanes no havia oblidat les ambicions espirituals del seu país. Confeïem com un mèrit que mai no havíem deixat caure en una urna electoral una papereta amb el nom de Cambó, precisament pel respecte que li teníem enllà de tot allò que pogués sortir de l'urna. Però aquesta inconformitat de tota la vida amb el polític i amb la política que encarnava, mai no va perjudicar l'estimació que ens mereixia la seva incommovible catalanitat, de la qual teníem, ultra uns testimonis prou coneguts de tothom, uns altres que tan sols nosaltres coneixíem, i no pas perquè ens afectessin personalment. Com tants més deuen haver-n'hi que només coneixen molts altres.

En el moment de la desaparició d'aquesta figura tan profundament vinculada a les inquietuds autòctones dels primers quaranta anys del present segle, trairíem el propi pensament si, per defugir perills d'incomprensions, silenciàvem el nostre pregon sentiment. Hem trobat, per fortuna, un ressò del nostre esperit en l'opinió de l'alta personalitat de Rovira i Virgili, qui, amb tota l'autoritat que li conferixen el seu patriotisme impol·lut, la seva posició política gens dubtosa i la seva qualitat d'escritor il·lustre, ha fet coincident el seu criteri amb el nostre, en un punt apassionant i, per tal, propens a contradiccionis apreciacions i enutjoses controvèrsies.—A. A.

creta, legal, que plantejava el projecte de llei presentat pel Govern Maura. El discurs mig de polític, mig de poeta, que pronuncià Cambó planteja el problema de Catalunya en tota la seva amplitud i deixà veure les vastes perspectives de l'esdevenidor. El discurs de Sunyol era genèricament autonomista; el de Cambó era específicament catalanista. El primer tractava de l'autonomia catalana; el segon, de la nacionalitat catalana. El regionalista de nom apareixia com el nacionalista de fet.

Acabat el discurs, el passadís central del Congrés bullia de gent i de converses. El mar de la política madrilenya apareixia avalotat per una tempesta de comentaris i

discussions. El nou orador català, frèvol de cos, robust d'ànima, havia fet passar per aquell casal el calfred de les emocions històriques. Tothom reconeixia els mèrits oratoris i dialèctics de Cambó, i aquest aspecte del discurs es sobreposava de moment al seu contingut d'afirmacions i encara més a l'examen de les seves conseqüències immediates. Era tal l'emoció que sentien els amics i els enemics, que quasi ningú no s'adonà aleshores d'un detall, pràcticament importantíssim. Sunyol me'l féu remarcar confidencialment tot sortint del Congrés:

—Després del meu discurs —em digué— es denava per naufragat el projecte de Maura. Amb el discurs de Cambó, el projecte torna a surar.—

Vaig assentir. Els esdeveniments posteriors prevaren que aquesta observació era exacta. Recordant-me jo que, feia poques hores, Sunyol m'havia contat que Cambó li explicà abans, en síntesi, allò que es proposava dir, vaig preguntar-li si havia fet aleshores aquella observació a Cambó mateix, i Sunyol, amb un aclariment ben lleial, respongué:

—De la síntesi que va exposar-me, i que jo vaig trobar molt bé, no es deduïa aquesta conseqüència, que surt més aviat del descabellament del discurs que ha fet avui. D'altra banda, Cambó va explicar-me el que anava a dir, però no em va demanar explícitament el meu parer.—

Tenim, doncs, que en el primer discurs parlamentari de Francesc Cambó ja hi havia el doble fons de la seva política: una indiscutible idealitat catalanista i una tàctica de partit que podia ésser discutida, i que ho va ésser molt, però que jo no he de discutir en el present article, destinat a posar de relleu aquells caires de la personalitat de Cambó que hem de reconèixer i aplaudir tots els catalans nacionals.

Tinc prou coratge per a manifestar les meves opinions àdhuc si van contra-corrent. I mai no m'he estat de declarar, davant dels meus propis correligionaris i dels qui no ho són, que jo he tingut sempre Cambó per català racial, català de sang i de carn i d'ossos, i català pels sentiments i pel pensament. No s'hauria pogut desprendre de la seva catalanitat ni que ell ho hagués volgut. Estic segur que la seva consciència catalana va fer-li doloroses algunes situacions de la vida política i que les concessions externes a la tàctica i als interessos de partit i de classe van tenir un aturador en la veu d'aquella consciència. Si Cambó hagués saltat decididament per damunt dels límits que el seu catalanisme essencial li senyalava, hauria fet des de bon principi una carrera brillantíssima en la política espanyola. Cap catalanista que mantingui espiritualment aquesta qualitat no pot fer una tal carrera en les condicions històriques que han predominat a Espanya àdhuc en temps de revolució i sota el règim de la República. Cambó no podia ésser profeta a

Madrid, el Madrid tradicional. Ni profeta, ni tan sols President del Consell de Ministres.

II. CAMBÓ I LA CULTURA CATALANA.—El catalanisme de Cambó no va limitar-se al camp polític. Els catalanistes que només ho són políticament —anava a dir electoralment— tenen ben poc gruix nacional. Més important que l'obra política —per molt que ho sigui— és l'obra de cultura, de vera cultura, que té la màxima expressió i l'instrument insubstituïble en la llengua pròpia.

Passen els manifestos, els mitings, les desfilades, les assemblees, les eleccions. Avui es guanya, demà es perd. Ve la dictadura, ve la República, torna a venir la dictadura, es torna a esperar la República... Mentrestant, Castella, amb el seu nom imperial d'Espanya, segueix tenint, d'una manera o altra, Estat, institucions, cultura, literatura, llengua de lliure ús. Catalunya, en els períodes obacs, ho perd tot o quasi tot, i en els dies de claror o de clariària no ho té sinó parcialment. Això fa indispensable l'ajut privat a l'obra de la nostra cultura. La intervenció de les corporacions públiques és d'una cabdal importància, i Prat de la Riba, que ho veia prou bé, inicià l'ajut poderós des de la Diputació de Barcelona. Però quan ve la maltempsada, l'acció oficial desapareix o, pitjor encara, es fa hostil. I no hi ha cap cultura que resisteixi sense minves ni le-

Els membres actius i els amics de la Fundació Bernat Metge es reunien cada any en un sopar, amb el creador i mecenas de la Fundació, Francesc Cambó. Aquesta fotografia va ser feta després del sopar de l'any 1927.

sions els repetits eclipsis. En aquest terreny, la intermitència és funesta i els recomençaments són duríssims. Hi ha una part de pèrdua irremediable, almenys per a determinades generacions. Deu anys de Mancomunitat i set anys de dictadura. Uns anys de Generalitat i més anys de dictadura... ¿Com no han de ressentir-se d'aquests trontolls les generacions que pugen?

Per a evitar el dany, o per a reduir-lo, és indispensable l'acció dels particulars, tant en forma d'acoblament d'aportacions modestes com en forma de mecenatge. Ben entès i noblement practicat, el mecenatge és un coadjuvant i, si cal, un substitutiu de l'acció oficial. Millor si vingués un temps o un règim en el qual el mecenatge fos sobrer. Com que no sembla que siguem prop d'aquest temps ni d'aquest règim, és lícit de comptar amb la contribució generosa dels patricis. Per aquest senyal coneixereu els patricis autèntics. Un patrici autèntic és sempre un patriota, i més en els pobles que viuen en un estat de submissió o d'inferioritat.

La Catalunya moderna ens ha ofert diversos exemples de mecenatge. No tants com caldria, i molts menys dels que hi havia dret a esperar. En els pobles que s'han trobat en una situació anàloga a la de Catalunya, tot patriota acabalat pensava, al llarg de la vida i davant la mort, en la pàtria desvalguda. A casa nostra, fins avui, els casos d'aquesta natura han estat excepcionals. I és just de proclamar que l'exemple més vistent ha vingut de Cambó. No és un donariu escadusser, no és una gràcia de caritat allò que ell ha fet a la cultura catalana amb els seus cabals. Ha estat una aportació constant i metòdica, de la qual la Fundació Bernat Metge és el resultat culminant.

No vull dir que tot fos perfecte en les creacions degudes al mecenatge cambonià. Demanar la perfecció en certes coses potser és demanar massa. I si algú objecta, no sense alguna raó, que aquestes institucions han tingut de vegades un cert sentit de captació o de proselitisme, contestaré que les desviacions han estat degudes a personal subaltern, i que políticament només han estat captats, diguem-ho així, aquells que per fluixedat o mancança de conviccions s'han deixat captar ells mateixos. Més ben dit, han captat ells. I hem vist després certs captaires captant per altres indrets,

no ja al servei d'un sector de Catalunya, sinó al servei de l'Anti-Catalunya.

Els catalans que en llurs tasques de cultura nacional han comptat amb el mecenatge de Cambó, han pogut mantenir plenament la dignitat personal i la independència política. I això jo puc afirmar-ho desinteressadament, perquè mai no he tingut cap ajut, ni em permetia d'acceptar-lo la meua actuació política directa. En aquest mercat només es venen els venals. I hi ha qui es ven fins quan hom no té cap interès a comprar-lo.

III. ADEU AL CATALA.—Quan ja hagin passat els apassionaments de les antigues lluites de partit, tots el patriotes catalans, separant l'aspecte estrictament polític de l'aspecte espiritual, hauran de reconèixer l'alçada de la figura de Cambó, el seu catalanisme bàsic i la seva obra meritòria de foment de la cultura catalana. I trobaran que ha estat una falla del sentit nacional la conducta dels catalans que, en la primera meitat del segle, han corregut darrera d'alguns santons de la política espanyola, poc o gens amics de la nostra nació, mentre que pretenien negar en absolut el patriotisme d'altres catalans, germans nostres, de la nostra mateixa estirp, de la nostra mateixa llengua, del nostre mateix daler, que poden haver-se equivocat en l'actuació política, però que han mantingut l'amor a Catalunya i l'han segellat amb les obres i amb la sang.

En la meua actuació política i en la meua labor periodística, m'ha tocat de criticar i combatre sovint l'actuació de Cambó. De vegades ho he fet acerbament, però sempre en termes correctes, ben allunyats d'aquell canibalisme que ell denunciava i del qual no estaven lliures alguns dels seus. No he de rectificar res del que sobre ell he dit o escrit. I si en vida vaig tractar-lo amb correcció —i faig constar que va correspondre a aquesta actitud—, ara que és mort vull dir-li el meu adéu de català, amb la recança que, per causes múltiples, les seves qualitats no hagin tingut per a la pàtria nostra un més vast i perdurable rendiment.

A. ROVIRA I VIRGILI

Parpinyà, 4 maig 1947

❧ Dificilment trobarem una obra acabada o perfecta que no degui la seva eficàcia a l'esforç de continuïtat... Possessors d'una idea, enamorats d'un projecte, convençuts d'un procediment, els homes es detenen de la independència arbitrària i admeten la necessitat conscient del deure, de l'obligació, que eleva el nivell de la persona i, també, per tant, el de la comunitat...

JAUME SERRA HUNTER

El problema espanyol davant les Nacions Unides

2.—LA QUESTIO A L'ASSEMBLEA GENERAL

III

EL DEBAT GENERAL

SEGONS L'ARTICLE 98 de la Carta de les Nacions Unides, el Secretari general de l'Organització ha de formular un informe anual sobre les activitats de l'entitat.

L'informe relatiu a la segona part de la Primera Assemblea general de les Nacions Unides fou acabat el 30 de juny. En iniciar-se les tasques de l'Assemblea, el Secretari general, Trygve Lie, féu la presentació oficial d'aquest informe i també donà les explicacions verbals que cregué necessàries no solament per aclarir el text, sinó per donar compte de fets esdevinguts entre aquella data (30 de juny) i el moment de començar l'Assemblea (23 d'octubre).

El dia 24 d'octubre, en el curs del seu parlament, es referí al problema espanyol en la forma que, literalment, a continuació s'expressa:¹

* Vegi's el número 13 de L.N.R.

¹ Transcrivim la versió oficial francesa del discurs. Davant la impossibilitat de donar, en l'escàs marge d'un article de revista de caràcter general, detalls que únicament poden interessar els especialment desitjosos d'estudiar més a fons el problema, donem a continuació les cites dels documents on es poden trobar els discursos i la documentació més interessant sobre la qüestió.

DOCUMENTS: S/75 i S/76. (Original anglès; versió oficial francesa)

Debat General:

Journal núm. 15.	Suplement A.	A/P.V./35
" " "	"	A/P.V./36
" " "	"	A/P.V./37
" " 16	"	A/P.V./38
" " 17	"	A/P.V./39
" " 17	"	A/P.V./40
" " 18	"	A/P.V./42
" " 20	"	A/P.V./44

Discussió: (Primer Comitè de Qüestions polítiques i de Seguretat)

Journal núm. 49.	Suplement núm. 1.	A/C.1/110
" " 50	" " "	A/C.1/111
" " 50	" " "	A/C.1/112
" " 51	" " "	A/C.1/114
" " 51	" " "	A/C.1/115
" " 56	" " "	A/C.1/131

Sub-Comitè núm. 4 de la Primera Comissió

No existeixen, per ara, els textos taquigràfics de les discussions. Probablement no es publicaran.

Discussió final en l'Assemblea:

Journal núm. 59.	Suplement A.	A/P.V./57
------------------	--------------	-----------

«Je ne puis manquer d'attirer l'attention de l'Assemblée générale sur la question espagnole créée par l'existence en Espagne du régime fasciste qui fut imposé au peuple espagnol par l'intervention armée des puissances de l'Axe.

Encore et encore, la question espagnole a sollicité l'attention de divers organes des Nations Unies.

Je n'ai pas besoin de vous rappeler la résolution adoptée à ce sujet par l'Assemblée générale, dans la première partie de la présente session.

Depuis, le Conseil de Sécurité a discuté la question en détail et le Conseil économique et social l'a lui aussi, plus d'une fois, rencontrée dans les problèmes qu'il a eu à examiner.

Il est probable que d'autres Organes des Nations Unies et les Institutions spécialisées seront, eux aussi, gênés dans leurs travaux par la question espagnole.

Dans ces circonstances, l'Assemblée générale, au cours de la présente session, peut rendre un service considérable en donnant aux Organes et aux États Membres des Nations Unies de larges directives sur les relations qu'elles doivent entretenir avec le régime de Franco. C'est malheureusement un fait que les fascistes continuent à dominer l'Espagne sans changement aucun, malgré la défaite de l'Allemagne et du Japon.

Aussi longtemps que le régime franquiste subsistera en Espagne, il demeurera, cela est clair, une cause permanente de méfiance et de désaccord entre les fondateurs des Nations Unies.

J'espère, par conséquent, que ceux qui nous ont donné la victoire et la paix sauront aussi trouver les moyens de restaurer en Espagne la liberté et la démocratie.»

Durant el debat general, delegats de diverses països feren esment directe o indirecte a la qüestió suscitada pel Secretari general. Foren els dels següents Estats-Membres, esmentats per ordre d'intervenció: Bèlgica, Venezuela, Xile, Noruega, Txecoslovàquia, R.S.S. de Bielorússia, Polònia, França, Holanda, Cuba, U.R.S.S., Iugoslàvia.

No cal pas reproduir totes les intervencions. Ens referirem únicament a algunes.

El Delegat belga (van Langenhoven), entre altres coses, digué, el 24 d'octubre:

Journal núm. 59.	Suplement A.	A/P.V./58
" " "	"	A/P.V./58
" " "	"	A/P.V./59

Les publicacions de les Nacions Unides poden adquirir-se a Estats Units i Sudamèrica: International Documents Service, Columbia University Press, 2960 Broadway, — New York, 27, N.Y. (Aquesta entitat té concedit dipòsit a Editorial Sudamericana, S. A., Alsina, 500, Buenos Aires).

A França: Editions A. Pedone 13, rue Soufflot, París (V). — A Anglaterra: H. M. Stationery Office, P.O. Box 569, London, S.E.1.

«El Govern belga no pot romandre indiferent davant el fet que els diversos projectes de resolució tornessin al Consell, per tal de prendre mesures positives, no hagin tingut cap resultat pràctic per manca de la majoria necessària i que l'assumpte continuï sense solució.»

Després de referir-se a la declaració de Potsdam i a la recomanació que s'hi formula que tots els Membres de les Nacions Unides han d'ajustar-se a la lletra i a l'esperit d'aquesta declaració en llur conducta a seguir amb Espanya, conclougué dient:

«Il est vain de formuler des déclarations s'il ne doit en résulter aucun effet pratique. Semblable méthode ne saurait grandir la prestige de l'Organisation.» (Nacions Unides).

El Delegat holandès (van Kleffens):

«Plusieurs orateurs ont évoqué la situation en Espagne. Nous ne le cédon à personne dans l'amitié que nous portons à la nation espagnole, ni dans l'aversion que nous éprouvons à l'égard du régime qui continue à gouverner l'Espagne. Pour cette raison même nous pensons que nos sentiments ne doivent pas nous empêcher d'examiner la situation avec le bon sens nécessaire, sinon nous risquons de contribuer, sans le vouloir, à consolider ce régime, de nuire au bien-être du peuple espagnol et de dépasser le cadre de la Charte.»

El Delegat cubà (Belt):

«Tot el que s'ha projectat fins ara contra el Govern de Franco, ha fracassat totalment i potser ha contribuït a reforçar-lo. No tindria pas cap sentit, cometre els mateixos errors. Hem d'evitar, a qualsevol preu, que el problema espanyol es transformi en una querrela entre l'Est i l'Oest. Els pobles espanyols-americans són els més autoritzats a donar la seva opinió sobre aquest assumpte. Cap espanyol que es respecti no podrà considerar mai com una intervenció una acció, qualsevol que sigui la seva natura, iniciada pels pobles d'origen espanyol per assegurar la pau i la felicitat de la família espanyola.»²

IV

L'ASSEMBLEA GENERAL S'OCUPA DE L'ASSUMPT

Per tal que l'Assemblea pogués tractar la qüestió espanyola, era necessari, d'acord amb la Carta, que el Consell de Seguretat la tregués del seu ordre del dia. El Consell de Seguretat tingué una reunió (79ª sessió) el dia 4 de novembre del 1946.

Després d'un debat no exempt d'interès, prengué l'acord de retirar del seu ordre del dia la qüestió espanyola i de posar a la disposició de l'Assemblea tots els documents i arxius relatius al problema.

El Bureau de l'Assemblea, a sol·licitud de Bèlgica, Noruega, Dinamarca, Txecoslovàquia i Venezuela, acordà incloure la qüestió en l'ordre del dia de l'Assemblea.

² En realitat els pobles hispano-americans havien tingut aquest desig de mediació expressat a la Conferència Panamericana de Lima del 1938.

El dia 2 de desembre s'inicià la discussió en la primera Comissió; el dia 9 es va cloure, després d'un parentesi entre aquestes dues dates durant el qual un sots-comitè (el 4 de la primera Comissió) tractà, endebades, d'arribar a una solució de compromís.

Es presentaren tres menes de projectes de recomanacions:

1.—Propostes a favor de mesures coercitives sota una forma purament diplomàtica o econòmica.

El prototipus d'aquestes propostes fou la de Polònia (A/C 1/24) amb esmenes de la R.S.S. de Bielorrússia, Bèlgica, Noruega i Iugoslàvia: La proposta polonesa deia així:

«L'Assemblée générale se rappellera qu'elle a, le 9 février 1946, stigmatisé à l'unanimité le régime de Franco en Espagne, qu'elle a confirmé que ce pays ne saurait être admis parmi les Nations Unies conformément aux décisions des conférences de San Francisco et de Potsdam, et qu'elle a demandé aux Etats-Membres de tenir compte de ces faits dans la conduite de leurs futures relations avec l'Espagne.»

En mai et juin 1946, le Conseil de Sécurité a procédé à une étude des mesures que les Nations Unies pourraient prendre ultérieurement à cet égard.

Le sous-comité chargé de cette étude a conclu unanimement:

(a) Par son origine, sa nature, sa structure et son comportement général, le régime franquiste est un régime fasciste calqué sur l'Allemagne nazie de Hitler et l'Italie fasciste de Mussolini et institué en grande partie grâce à leur aide.

(b) Au cours de la lutte prolongée menée par les Nations Unies contre Hitler et Mussolini, Franco, en dépit des protestations répétées des Alliés, a fourni une aide des plus substantielles aux puissances ennemies. Tout d'abord, par exemple, de 1941 à 1945, la Division Bleue d'Infanterie, la Légion Espagnole des Volontaires et l'Escadrille Salvatore ont combattu contre la Russie Soviétique sur le front de l'Europe Orientale. En second lieu, en été 1940, l'Espagne a pris Tanger en violation du statut international de cette ville et, du fait qu'elle entretenait une armée dans le Maroc espagnol, elle immobilisait des effectifs considérables de troupes alliées en Afrique du Nord.

(c) Les documents irréfutables établissent que Franco a été coupable, à côté de Hitler et de Mussolini, d'avoir fomenté la guerre contre les pays qui, au cours de la guerre mondiale, ont fini par s'associer sous le nom de Nations Unies. Il a été prévu, dans le plan de cette conspiration, que la participation intégrale de Franco aux opérations de guerre serait différée jusqu'à un moment à déterminer d'un commun accord.

Le sous-comité a aussi conclu que: «la situation espagnole a déjà entraîné à un désaccord entre nations». Il a constaté que l'existence et les activités du régime franquiste constituent une situation qui semble devoir menacer le maintien de la paix et de la sécurité internationales.

Depuis cette époque, la situation en Espagne s'est aggravée et continue de plus en plus à troubler et à menacer les relations internationales. L'Assemblée générale recommande en conséquence que chaque Membre des Nations Unies rompe immédiatement les relations diplomatiques avec le régime franquiste.

L'Assemblée générale exprime sa profonde sympathie au peuple espagnol. Elle espère fermement qu'à

la suite de cette mesure le peuple espagnol recouvrera la liberté dont il a été spolié avec l'aide et la complicité de l'Allemagne nazie et de l'Italie fasciste. L'Assemblée générale est convaincue que le jour est proche où elle pourra accueillir une Espagne libre dans la communauté des Nations Unies.

2.—La segunda categoría estaba representada por la propuesta dels Estat Units (A/C 1/100).

Aquesta proposta era recolzada per Anglaterra i, segons es digué, inspirada per aquesta, i deia així:

A San Francisco, à Potsdam et à Londres les peuples des Nations Unies ont condamné le régime de Franco existant en Espagne et décidé qu'autant longtemps que ce régime subsistera, l'Espagne ne pourra pas être admise comme Membre des Nations Unies.

Les peuples des Nations Unies assurent la nation espagnole de leur sympathie constante et de l'accueil chaleureux qu'elle recevra lorsque les circonstances lui permettront d'être admise dans l'Organisation des Nations Unies.

En conséquence,

L'Assemblée générale des Nations Unies,

Convaincue que le gouvernement fasciste de Franco en Espagne, qui a été imposé par la force au peuple espagnol, avec l'appui des puissances de l'Axe, et qui a fourni une aide matérielle aux puissances de l'Axe dans la guerre, ne représente pas le peuple espagnol et rend impossible, tant qu'il restera au pouvoir en Espagne, la participation du peuple espagnol aux affaires internationales avec les autres peuples des Nations Unies;

Recommande que l'on empêche le gouvernement espagnol franquiste d'adhérer à des institutions internationales créées sur l'initiative des Nations Unies et de participer aux conférences ou autres activités qui peuvent être organisées par les Nations Unies ou par les institutions précitées, jusqu'à formation d'un gouvernement nouveau et acceptable en Espagne.

L'Assemblée générale, en outre,

désirant que tous les peuples pacifiques, y compris le peuple espagnol, participent à la communauté des Nations,

reconnaissant qu'il appartient au peuple espagnol de décider de la forme de son gouvernement,

tient à déclarer sa conviction profonde que, dans l'intérêt de l'Espagne et de la coopération internationale, le peuple espagnol devrait donner au monde la preuve qu'il possède un gouvernement tenant son autorité du consentement des citoyens et que, pour permettre d'atteindre ce but, le Général Franco devrait céder le pouvoir à un gouvernement provisoire qui représente toute la nation espagnole, qui s'engage à respecter la liberté de parole, de culte et de réunion, et à organiser sans délai des élections par lesquelles le peuple espagnol, libéré de toute contrainte ou intimidation, et sans considération de partis, puisse exprimer sa volonté;

et invite le peuple espagnol à établir et faire valoir les droits de l'Espagne à être admise comme membre des Nations Unies.

Segons el senyor Connally, delegat dels Estats Units (reunió del dia 3 de desembre), la proposta tenia per finalitat: 1) Afirmar de nou que l'Espanya franquista no ha de formar part de les Nacions Unides ni de les institucions relacionades amb aquestes; 2) Afavorir un canvi de règim sense guerra civil, exigint que Franco lliuri els poders a un Govern provisional a l'espera que s'estableixi un Govern democràtic lliurement elegit.

Aquesta afirmació dels objectius de la proposta fou aclarida encara més a la sessió del dia 4, en la qual Connally expressà que el projecte contenia «una crida directa al poble espanyol, el qual, per un aixecament de l'opinió pública podria fer pressió als seus caps per tal d'obligar a un canvi de Govern.»

3.—La tercera categoria estava constituïda per la proposta de Colòmbia (A/C 1/102).

Aquesta proposta fou recolzada per Cuba, i deia així:

I. Considérant

Qu'au cours de la première partie de sa première session tenue à Londres, l'Assemblée générale a adopté le 9 février 1946 la résolution suivante:

1. L'Assemblée générale rappelle que la Conférence de San-Francisco a adopté une résolution aux termes de laquelle le paragraphe 2 de l'Article 4 du chapitre II de la Charte de Nations Unies ne pourra pas s'appliquer à des Etats dont les régimes ont été installés avec l'aide de forces militaires des pays qui ont lutté contre les Nations Unies tant que ces régimes seront au pouvoir.

2. L'Assemblée générale rappelle que, à la Conférence de Potsdam, les Gouvernements du Royaume-Uni, des Etats-Unis d'Amérique et de l'Union Soviétique, ont déclaré qu'ils n'appuieraient pas une demande d'admission aux Nations Unies du présent Gouvernement espagnol lequel, ayant été fondé avec l'appui des puissances de l'Axe, ne possède pas, en raison de ses origines, de sa nature, de ses antécédents et de son étroite association avec les Etats agresseurs, les titres nécessaires pour justifier son admission.

3. L'Assemblée générale, faisant siennes ces deux déclarations, recommande aux Membres des Nations Unies de se conformer à la lettre et à l'esprit de ces déclarations, dans la conduite de leurs futures relations avec l'Espagne.

II. Considérant

Qu'une grande partie des Membres des Nations Unies n'entretiennent pas de relations diplomatiques avec l'Espagne et que plusieurs autres sont prêts à suspendre ces relations,

III. Considérant

Qu'on a proposé à l'Assemblée générale de recommander à tous les Membres des Nations Unies qui ne l'ont pas encore fait de rompre immédiatement les relations diplomatiques et économiques avec le régime franquiste,

IV. Considérant

Qu'il est indéniable que les conditions politiques et sociales qui ont provoqué et justifié les déclarations formulées à San-Francisco, à Potsdam et à Londres continuent de prévaloir en Espagne,

V. Considérant

Que l'Article 4 de la Charte des Nations Unies stipule toutefois que peuvent devenir Membres des Nations Unies, non seulement les Membres originaires de l'Organisation, mais aussi tous ceux qui acceptent les obligations contenues dans la Charte et qui, au jugement de l'Organisation, sont capables de les remplir et disposés à le faire,

VI. Considérant

Que conformément à l'Article 45 de la Charte, les Nations Unies favoriseront le respect universel et effectif des droits de l'homme et des libertés fondamentales pour tous, sans distinction de race, de sexe, de langue ou de religion,

L'Assemblée générale décide,

I. D'exprimer son désir de voir le Gouvernement et le peuple espagnols rechercher et trouver une méthode permettant d'instaurer, par des moyens pacifiques, dans le plus bref délai possible, et conformément aux principes et aux buts de la Charte des Nations Unies, les nouvelles conditions politiques et sociales qui mettront l'Espagne en mesure de devenir Membre de l'Organisation;

II. De recommander aux Républiques de l'Amérique latine d'offrir leur concours au Gouvernement espagnol, au cas où celui-ci le jugerait utile à la réalisation des fins que se propose la présente résolution;

III. D'ajouter à la réunion de la prochaine Assemblée générale la discussion et l'adoption de la résolution présentée par la délégation de la Pologne (A/C.1/24, 2 novembre 1946) ainsi que du projet d'amendement émanant de la délégation de Biélorussie (A/C.1/35, 5 novembre 1946).

V

LA RECOMANACIÓ DE L'ASSEMBLEA

A la sessió del dia 9 de desembre de la Primera Comissió, es tractà de l'informe que amb el projecte de recomanació fou presentat pel sots-Comitè que havia estat designat. Aquest projecte de recomanació constava de dues parts. La primera era una espècie de preàmbul i una recomanació que tendia a excloure Espanya de les anomenades institucions especialitzades. La segona recomanava la ruptura de relacions diplomàtiques dels Estats-Membres de les Nacions Unides amb el règim franquista.

Les tesis expressades es dividien en dos grups.

Els que creien que una recomanació en pro de la ruptura de relacions diplomàtiques no es podia interpretar com una intervenció en els assumptes interns d'Espanya. Consideraven per altra banda els patrocinadors de la tesi que, per contra, la proposta dels Estats Units en la qual es feia una crida al poble espanyol per tal que es constituís un Govern provisional, era susceptible d'acabar en una guerra civil, tota vegada que el poble espanyol no tenia mitjans de canviar lliurement de Govern.

La segona tesi estava representada pels que creien que una recomanació en pro de la ruptura de relacions constituïa una intervenció que fatalment acabaria en una guerra civil.

Per onze vots contra sis (document AC.1/108) el sots-Comitè havia aprovat un projecte de recomanació en el qual es demanava la ruptura de relacions diplomàtiques.

En la Primera Comissió aquest projecte fou novament discutit i es presentà com esmena, entre altres, la proposta americana.

També es presentà de nou la proposta de Colòmbia, que fou rebutjada amb només cinc vots a favor. La defensa que en féu el senyor Belt, de Cuba, pels termes que emprà,

lluny d'afavorir-la, la perjudicà manifestament, sense que la bonhomia del senyor López, de Colòmbia, pogués fer-hi res.

Quedaren, doncs, dos projectes: el de la sots-Comissió i el dels Estats Units com a esmena.

El President de la Comissió (Spaak) preveïent la possibilitat que pel joc de les votacions s'arribés a un carreró sense sortida, sense resolució de cap mena, recomanà que es votés primer la proposta més enèrgica (projecte de la sots-Comissió) i després la dels Estats Units, que vindria a ser com un compromís posat el cas de rebutjar-se aquella. No prosperà el seu criteri i es votà primer l'esmena americana.

L'esmena fou rebutjada per votació nominal, que donà 22 vots a favor i 22 en contra, amb 6 abstencions.

Votaren a favor: Afganistan, Austràlia, Bolívia, Brasil, Canadà, Xina, Cuba, Dinamarca, Estats Units, Grècia, Haití, Honduras, Irak, Liban, Nicaragua, Holanda, Filipines, República Dominicana, Anglaterra, Síria, Turquia, Unió Sudafricana.

Votaren en contra: Bèlgica, R.S.S. de Biélorússia, Xile, Colòmbia, Costa Rica, Equador, França, Guatemala, Índia, Mèxic, Noruega, Panamà, Perú, Polònia, R.S.S. d'Ucraina, El Salvador, Txecoslovàquia, Uruguai, U.R.S.S., Venezuela i Iugoslàvia.

S'abstingueren: Aràbia del sud, Egipte, Etiòpia, Luxemburg, Nova Zelanda, Paraguai.

Per haver-se empatat en els vots a favor i en contra en votar-se el primer paràgraf de la recomanació del sots-Comitè, es rebutjà també aquesta, amb la qual cosa, pràcticament, no existia la possibilitat d'un projecte de la Primera Comissió per a l'Assemblea. Gràcies al senyor Spaak i al senyor Lorient, de la Delegació belga, se sortí de l'atrucac, i la Primera Comissió acordà presentar a l'Assemblea el projecte de recomanació que diu així:

«A San Francisco, a Potsdam et à Londres les peuples des Nations Unies ont condamné le régime de Franco existant en Espagne et décidé qu'aussi longtemps que ce régime subsistera, l'Espagne ne pourra pas être admise comme Membre des Nations Unies.

L'Assemblée générale dans sa résolution du 9 février 1946 a recommandé aux Membres des Nations Unies de se conformer à la lettre et à l'esprit des déclarations de San Francisco et de Potsdam.

Les peuples des Nations Unies assurent la nation espagnole de leur sympathie constante et de l'accueil chaleureux qu'elle recevra lorsque les circonstances lui permettront d'être admise dans l'Organisation des Nations Unies.

L'Assemblée générale rappelle qu'en mai et juin 1946, le Conseil de sécurité a procédé à une étude des mesures que les Nations Unies pourraient prendre ultérieurement à cet égard.

La Sous-Comité du Conseil de Sécurité chargée de cette étude a conclu unanimement,

(a) Par son origine, sa nature, sa structure et son comportement général, le régime franquiste

est un régime fasciste calqué sur l'Allemagne nazie de Hitler et l'Italie fasciste de Mussolini et institué en grande partie grâce à leur aide.

(b) Au cours de la lutte prolongée menée par les Nations Unies contre Hitler et Mussolini, Franco, en dépit des protestations répétées des Alliés, a fourni une aide des plus substantielles aux puissances ennemies. Tout d'abord, par exemple, de 1941 à 1945 la Division bleue d'infanterie, la Légion espagnole des Volontaires et l'Escadrille Salvadore ont combattu contre la Russie Soviétique sur le front de l'Europe orientale. En second lieu, en été 1940, l'Espagne a pris Tanger en violation du statut international de cette ville et, du fait qu'elle entretenait une armée dans le Maroc espagnol, elle immobilisait des effectifs considérables de troupes alliées en Afrique du Nord.

(c) Des documents irréfutables établissent que Franco a été coupable, à côté de Hitler et de Mussolini, d'avoir fomenté la guerre contre les pays qui, au cours de la guerre mondiale, ont fini par s'associer sous le nom de Nations Unies. Il a été prévu, dans le plan de cette conspiration, que la participation intégrale de Franco aux opérations de guerre serait différée jusqu'à un moment à déterminer d'un commun accord.

L'Assemblée générale,

Convaincue que le Gouvernement fasciste de Franco en Espagne, qui a été imposé par la force au peuple espagnol, avec l'appui des puissances de l'Axe, et qui a fourni une aide matérielle aux puissances de l'Axe dans la guerre, ne représente pas le peuple espagnol et rend impossible, tant qu'il restera au pouvoir en Espagne, la participation du peuple espagnol aux affaires internationales avec les autres peuples des Nations Unies;

Recommande que l'on empêche le Gouvernement espagnol franquiste d'adhérer à des institutions internationales établies par les Nations Unies ou reliées à l'Organisation et de participer aux conférences ou autres activités qui peuvent être organisées par les Nations Unies ou par les institutions précitées, jusqu'à formation d'un Gouvernement nouveau et acceptable en Espagne.

L'Assemblée générale,

désirant en outre que tous les peuples pacifiques,

compris le peuple espagnol, participent à la communauté des Nations,

Recommande que, si dans un délai raisonnable, il n'est pas établi un Gouvernement tenant son autorité du consentement des citoyens, qui s'engage à respecter la liberté de parole, de culte et de réunion, et à organiser sans délai des élections par lesquelles le peuple espagnol, libéré de toute contrainte ou intimidation, et sans considération de partis, puisse exprimer sa volonté, le Conseil de Sécurité étudie les mesures adéquates à prendre pour remédier à cette situation, et

Recommande, dès maintenant, à tous les membres des Nations Unies de rappeler de Madrid, les Ambassadeurs et Ministres plénipotentiaires qu'ils y ont accrédités.

L'Assemblée recommande en outre aux Etats Membres de faire rapport au Secrétaire général et à la prochaine Assemblée sur les mesures qu'ils auront prises en exécution de la présente recommandation.

En la sessió del dia 12 de desembre, després d'una discussió àmplia en la qual prengueren part gairebé tots els delegats, el transcrit projecte de recomanació fou aprovat en la següent forma:

Votaren a favor: Anglaterra, Austràlia, Bèlgica, Bolívia, Brasil, R.S.S. de Bielorrússia, Dinamarca, Estats Units, Etiòpia, Filipines, França, Guatemala, Haití, Índia, Iran, Islàndia, Iugoslàvia, Libèria, Luxemburg, Mèxic, Nova Zelanda, Nicaragua, Noruega, Panamà, Paraguai, Polònia, Suècia, R.S.S. de Ucraïna, U.R.S.S., Uruguai, Venezuela, Txecoslovàquia, Xile, Xina.

S'abstingueren: Afganistan, Canadà, Colòmbia, Cuba, Egipte, Grècia, Holanda, Honduras, Líban, Àrabia del sud, Síria, Turquia, Unió sudafricana.

Votaren en contra: Argentina, Costa Rica, República Dominicana, Equador, El Salvador, Perú.

3.—TRAMIT I RESULTAT DE LES RECOMANACIONS

Per a comprendre la sort que ha seguit la recomanació de l'Assemblea, cal tenir en compte que els acords d'aquesta no són pas obligatoris pels Estats-Membres. El seu compliment és facultatiu. Es una diferència essencial amb els del Consell de Seguretat que, segons l'article 25 de la Carta, han d'acceptar-se i complir-se, per la qual cosa han de reputar-se com a autèntiques decisions.

I.—Derivacions de la primera recomanació

El règim franquista ha estat exclòs de les activitats de l'organització en relació amb el tràfic d'estupeficients; les Nacions Unides no mantindran relacions amb la Comissió Internacional Penal i Penitenciària mentre hi tingui representació el Govern de Franco. Seran estu-

diades, en definitiva, les relacions de tots els organismes que tenen nexes amb el Consell Econòmic i Social i amb altres departaments de les Nacions Unides per tal d'actuar d'acord amb la recomanació. En resum, l'acord es compleix en aquest sentit.

II.—Derivació de la segona recomanació

La resposta del règim franquista a la recomanació concordant de l'Assemblea ha estat el Projecte de Decret-Llei de Successió de 31 de març del 1947.

III.—Quant a la tercera i quarta recomanacions, que en realitat en formen una de sola:

a) Els Governos dels Estats-Membres de les Nacions Unides que a continuació es relacio-

nen no han reconegut mai el Govern de Franco o no hi mantenen relacions diplomàtiques:

Afganistan	Luxemburg
Àrabia del sud	Mèxic
Austràlia	Nova Zelanda
R.S.S. de Bielorrússia	Panamà
Bolívia ²	Polònia
Guatemala	R.S.S. d'Ucraïna
Islàndia	U.R.S.S.
Irak	Venezuela
Iugoslàvia	Txecoslovàquia
Liban	Xina

b) Els Govern dels Estats-Membres que a continuació es relacionen no tenen cap representant diplomàtic a Madrid:

Canadà	Iran
Etiòpia	Siam
Haití	Síria
Honduras	Unió sud-africana
Índia	

c) Els Govern dels Estats-Membres que a continuació es relacionen retiraren llurs ambaixadors o ministres plenipotenciaris en compliment de la recomanació:

Anglaterra, Holanda, Libèria.

d) Els Govern dels Estats-Membres que a continuació es relacionen no tenien pas ni am-

baixador ni ministre plenipotenciari a Madrid en el moment de prendre's la recomanació i s'hi ajusten explícitament.

Colòmbia	Filipines
Equador	Turquia
França	Xile

e) Els Govern dels Estats-Membres que a continuació es relacionen no tenien pas ni ambaixador ni ministre plenipotenciari a Madrid en el moment de prendre's l'acord:

Bèlgica	Grècia
Brasil	Nicaragua
Costa Rica	Noruega
Cuba	Paraguai
Dinamarca	Uruguai
Egipte	Perú
Estats Units	Suècia

f) Els Govern dels Estats-Membres que a continuació es relacionen, continuen mantenint ambaixadors o ministres plenipotenciaris a Madrid, després de la recomanació:

Argentina, El Salvador, República Dominicana.

Els ambaixadors i ministres plenipotenciaris de l'Argentina i de la República Dominicana foren designats o prengueren possessió de llurs càrrecs, o hi foren ratificats, amb posterioritat a la recomanació de l'Assemblea.

4.—ABAST DE L'EXPRESSIÓ «SI EN UN TEMPS RAONABLE»

Durant els debats i discussió a l'Assemblea i a la Comissió i sots-Comitè, no es féu pas referència a l'abast de l'expressió «si en un temps raonable». No existeix tampoc cap precedent dins l'activitat que fins ara han tingut les Nacions Unides que es pugui aplicar al cas.

Cal, doncs, deduir que per temps o termini raonable s'havia d'entendre l'espai de temps comprès entre la presa de la recomanació per

l'Assemblea (12 de desembre del 1946), i la data en què el Consell de Seguretat ha de formular el seu informe per a la pròxima Assemblea ordinària. Aquesta data és pels voltants de l'últim de juliol.

Respecte a qui pot instar que el Consell tracti d'aquesta qüestió, poden fer-ho: qualsevol Membre de les Nacions Unides que formi o no part del Consell de Seguretat, el Secretari general d'acord amb la Carta, i segons el termes de la pròpia recomanació que li permeten de cridar l'atenció al Consell sobre l'acord i la sort que ha tingut, per tal que aquest pugui estudiar les mesures que cal prendre per tal de posar remei a la situació.

Si el Consell s'ocupés d'aquesta qüestió i arribés a prendre una decisió, com s'ha dit anteriorment, seria obligatòria per a tots els Estats-Membres de les Nacions Unides, d'acord amb l'article 25 de la Carta.

MIQUEL A. MARIN

Nova York, maig, 1947

² Escrites aquestes notes, s'ha produït un fet que les modifica en allò que afecta a aquest país. Bolívia trencà les seves relacions diplomàtiques amb el règim franquista el dia 28 de setembre del 1945. El dia 29 d'abril propassat hi hagué un intercanvi de notes entre el Ministre de Relacions exteriors de Bolívia, senyor Mamerto Urriolagoitia, i el Comte de Bulnes, representant del Govern de Franco a Buenos Aires, i entre ambdós països es restabliren les relacions diplomàtiques. L'endemà, el President de Bolívia, senyor Hertzog, en donar compte d'aquesta represa i les noves relacions amb la U.R.S.S., va declarar: «No estem pas interessats en les seves ideologies (dels règims abans indicats) sinó en les relacions econòmiques. No tenim altre desig que comprar i vendre.» Cal preveure que, de moment, ambdós Govern es limitaran a tenir sengles Encarregats de Negoci a Madrid i a La Paz.

OBRA INÈDITA DE PAU PICASSO

Una de les quatre meravelloses puntes seques que il·lustren el llibre Dos contes, de Manuel Reventós, a punt de ser publicat, en edició de bibliòfil, per Edicions Albor, de París. Reproducció especialment autoritzada pel més gran dels pintors actuals, com una atenció a L.N.R.

Els partits polítics de Catalunya

UN PAÍS, COM EL NOSTRE, que reivindica la seva personalitat nacional i que aspira a constituir-se en Estat sobirà, no pot considerar com un problema secundari l'existència, damunt el territori de Catalunya, de partits polítics que no són pròpiament catalans, sinó dirigits des de fora i disciplinats a uns acords que persisteixen a considerar el nostre poble com una de tantes províncies espanyoles i es resisteixen a admetre l'existència de diverses nacionalitats hispàniques.

Per a aquests dirigents espanyols —monàrquics, republicans de dreta i d'esquerra, socialistes, comunistes— Catalunya no pot passar de ser una regió més o menys autònoma en la vida interior de la qual tots els espanyols tenen dret a intervenir de la mateixa manera que intervenen a Madrid, a Burgos o a Salamanca.

Aquests dirigents polítics espanyols fan el sord a totes les propostes d'organització federativa peninsular. I qualsevol català, base o gal·lec que planteja la conveniència d'acabar amb la política centralista, és titllat de *separatista*. Hi ha alguna excepció, entre els partits espanyols, que resulta de pitjors conseqüències que els que es presenten com a francament unitaristes o centralistes: són els que, tot propugnant una organització federativa peninsular, volen mantenir un sol partit, amb una sola disciplina, copiant al peu de la lletra el tipus d'organització partidista de la U.R.S.S.

La mentalitat espanyolista fou la causa que la voluntat dels catalans, expressada per mitjà del modest Estatut de Núria, fos anul·lada per la voluntat de la majoria dels parlamentaris de llengua castellana de la segona República espanyola. La mateixa mentalitat va provocar els fets d'octubre del 1934, quan, a Catalunya, havia triomfat la democràcia i als pobles de llengua castellana triomfaven les dretes més reaccionàries encarregades d'obrir la porta al feixisme. Aquesta mentalitat espanyolista, operant a les casernes, és la que primerament va inspirar el cop d'Estat de Primo de Rivera, després la *sanjurjada* i finalment l'aixecament del general Franco.

EL LERROUXISME I LA LLIGA.—El lerrouxisme fou l'expressió més autèntica d'aquesta intervenció forastera en la política de casa nostra. Lerroux fou enviat a Catalunya per tal de fer la política espanyolitzadora que li

pagaven des de Madrid. La demagògia lerrouxista va caçar molts incautes; i un bon nombre de treballadors, en lluita contra la gent afiliada a la Lliga, varen considerar una mateixa cosa el regionalisme i l'afany explotador de la burgesia catalana. Els treballadors catalans d'aquell temps es trobaven orfes de partits polítics d'esquerra, rosegats com estaven per discòrdies internes els petits nuclis que havien intentat d'organitzar-se sota la direcció de demòcrates catalans. Aquells treballadors havien estat deixats de banda en les campanyes catalanitzadores de la Lliga, perquè els industrials, els gran comerciants i els banquers no volien fer adeptes entre gent que un dia podien plantejar-los problemes de classe.

Un partit autènticament nacional català, els dirigents del qual posin per damunt dels interessos de grup els supremes interessos de Catalunya, ha de fer tot el contrari del que va fer la Lliga en l'època dels seus triomfs. No fou pas la política de la Lliga la que va acabar amb el lerrouxisme a casa nostra. Foren els robatoris i les immoralitats dels lerrouxistes els que li obriren la pròpia fossa.

Als homes de la Lliga els era indiferent la qüestió del règim. «República? Monarquia? Catalunya!», deia un dia Francesc Cambó. Però la Catalunya per la qual maldaven era la que permetés la defensa d'interessos particulars, no sempre compatibles amb el progrés del nostre país i amb el benestar dels catalans. Així que les masses populars es pronunciaren per la República i bandejaren de les corporacions públiques la majoria d'homes de la Lliga, els dirigents polítics d'aquell partit acudiren als polítics espanyols de la pitjor mena perquè actuessin contra el propi Parlament de Catalunya i contra la voluntat majoritària del nostre poble. Molts, desesperats en veure que els catalans, en la seva gairebé totalitat, persistien a recolzar la política de les esquerres, es decidiren a fer el joc al moviment feixista de Franco i la Falange. Alguns dels homes representatius de la Lliga han estat els més fermes col·laboradors del franquisme. I ara que veuen que aquest règim està a les acaballes, cuiten a sumar-se al nou moviment borbònic, barrejats, sense pudor, amb personatges que foren els executors de la política de Primo de Rivera contra Catalunya. Tampoc no s'ha d'oblidar que la Lliga recolzà obertament el cop d'Estat d'aquell general.

Aquesta mena de partits polítics catalans

tampoc no són recomanables al nostre poble, perquè la seva política sempre serà contrària als interessos de Catalunya quan aquests estaran en pugna amb els seus interessos particulars. Els veritables demòcrates i catalanistes que hagin militat als rengles de la Lliga hauran d'enquadrar-se en altres agrupaments polítics si tenen com aspiració servir lleialment Catalunya.

ELS PARTITS OBRERS.—La nostra guerra va portar a la unificació els diversos partits obrers que hi havia a Catalunya. Pocs dies després del 19 de juliol del 1936, s'unien i prenen el nom de Partit Socialista Unificat de Catalunya els homes que fins aleshores havien actuat a la Unió Socialista de Catalunya, al Partit Català Proletari, al Partit Comunista de Catalunya i a la Federació Catalana del Partit Socialista Obrer Espanyol. Aquell primer intent mundial d'unificació de socialistes i comunistes tothom sap com va acabar: esdevingut el P.S.U.C. la secció catalana del Partit Comunista d'Espanya i per mor de la intervenció no solament espanyola, sinó també soviètica, un cop a l'exili, es va desfer a bocins. Ara, segons un discurs del secretari general del P.S.U.C., Joan Comorera, liquidada l'oposició defensora, entre altres coses, del caràcter nacional del partit, abandonats els seus rengles pels que no consentien passivament la intromissió forastera en les coses del nostre país, es disposen a la unificació orgànica espanyola.

I, esmicolat aquell partit, sorgeixen, altra vegada, dintre i fora de Catalunya, les diverses tendències polítiques obreres que li donaren vida. Però sorgeixen, també, novament, els nuclis polítics que no són ben bé catalans, com és ara la Federació Catalana del Partit Socialista Obrer Espanyol. Emparats en el règim autònom atorgat, arrapats a la legalitat republicana, sense voler donar un pas envers la constitució d'un règim de convivència, lliurement pactat, dels diversos pobles hispànics, malgrat les declaracions platòniques de federalisme ben entès, és gairebé segur que, a la Catalunya alliberada, hi trobarem, altra vegada, un nucli de treballadors que seguiran les directrius d'un organisme polític que no és català i que té la suprema direcció a Madrid.

La modalitat del Partit Obrer d'Unificació Marxista, moviment que va restar al marge del P.S.U.C., tampoc no es pot admetre. Un partit autòcton que vulgui ser, a la vegada, un partit peninsular des de casa nostra, ningú no el podrà prendre mai com autènticament català, perquè les seves decisions hauran de tenir

en compte el parer de les seccions que tinguin a Madrid o en altres llocs de fora de Catalunya. I és segur que, davant dels interessos del nostre poble, aquells militants més aviat es decantaran pels interessos espanyols, que ells anomenen generals, en un llenguatge que pretén ser internacionalista.

Els catalans nacionals que som, a la vegada, demòcrates, socialistes i republicans, haurem de maldar per a fer entendre als companys desencaminats que, a Catalunya, només hi escauen partits de disciplina exclusivament catalana.

I tots els demòcrates liberals que senten viva la causa nacional del nostre poble, hauran de fer una tasca semblant per tal que desapareguin del nostre medi polític les agrupacions provincianes anomenades *Izquierda Republicana en Cataluña* i *Unión Republicana en Cataluña*.

DE CARA AL FUTUR IMMEDIAT.—La campanya persistent en la qual coincideixen homes de les diverses filiacions polítiques catalanes, encaminada a aconseguir que en un futur immediat sigui superada l'etapa autonòmica del règim republicà espanyol per anar d'una vegada a estructurar una confederació ibèrica de pobles lliures, obliga els partits polítics catalans a no donar bel·ligerància als nuclis de disciplina forastera que volen actuar a casa nostra i que són, de passada, enemics o adversaris de la fórmula federativa.

Si un cop restablerta la democràcia i la llibertat a Catalunya, empenem tots plegats una acció persistent per tal de desvetllar entre els compatriotes el sentiment de dignitat nacional i demostrem els perjudicis que comporta per a la nostra causa la intromissió de l'exterior, estem segurs que seran ben pocs els vots que aconseguiran els nuclis que, en les primeres eleccions, es presentin a demanar l'adhesió dels catalans amb l'etiqueta d'un partit de disciplina no catalana.

Mentrestant, durant el règim provisional, transitori o constituent que haurem de viure a Catalunya fins al moment de poder celebrar les primeres eleccions, els partits nacionals catalans —demòcrates-cristians, republicans de dreta, de centre i d'esquerra, socialistes, comunistes, anarquistes, separatistes— haurien de convenir una entesa per a considerar com uns intrusos els agrupaments que pretenguin actuar a Catalunya sota direccions externes.

Catalunya, país obert a tots els vents, pot comptar amb homes i nuclis de diversa ideologia democràtica i també amb autèntics internacionalistes. Nosaltres, republicans i demòcrates

socialistes, arribaríem a admetre que entre els catalans hi haguessin fins i tot monàrquics. El que mai no podrem admetre sense protesta és que hi hagi catalans partidaris d'una dinastia forastera.

El dia que catalans, bascos, gallecs i els federalistes autèntics de llengua castellana aconseguim fer triomfar la idea de la confederació ibèrica de pobles lliures, els partits dels diversos països podran establir enteses amb els nuclis

més afins dels països germans de la península a través d'organismes de relació per a l'acció conjunta davant de problemes d'interès comú. Una entesa d'aquesta naturalesa fins i tot es podria establir en les circumstàncies actuals, dintre i fora de Catalunya.

Però cap català nacional no podrà esdevenir, dignament, un militant, directe o indirecte, de cap partit espanyol.

MIQUEL FERRER

Les noves tendències de la indústria després de la guerra

I

A MESURA que va desapareixent la censura que els bel·ligerants en la darrera guerra mundial establiren al voltant dels treballs d'investigació, descobriments i invents realitzats amb finalitats bèl·liques, resulta possible conèixer l'extraordinari i sorprenent desenvolupament experimentat per determinades branques científiques darrere d'aquesta impenetrable cortina del secret militar. Així mateix ja es pot observar que, com a resultat de l'evolució d'alguns dels mètodes tecnològics d'aplicació més usual, diverses indústries i àdhuc alguns oficis tradicionals es troben en procés de transformar sensiblement la seva fesomia d'abans de la guerra.

Ara bé; és veritat que la major part de les activitats i energies, tant materials com intel·lectuals, que en el transcurs del mig segle darrer han impulsat en forma realment inoportada el progrés de la humanitat, en el fons han estat al servei d'una sola finalitat: la de destruir. Però tampoc no pot oblidar-se l'intima relació que existeix entre els períodes bèl·lics i les més importants manifestacions de caràcter tècnic i científic que s'han produït des de finals del segle passat fins als nostres dies, si volem reconèixer que les guerres constitueixen també valuosos factors d'ordre constructiu, en aquest sentit; i que, per molt que estranyi, s'han de considerar elements decisius per al millorament de la col·lectivitat, almenys el material. La seva intervenció podria comparat-se a l'acció d'agents catalitzadors actuant en ambients saturats de necessitats vitals, perquè provoquen la ràpida cristallització, és a dir, la transformació en realitats industrials i àdhuc econòmiques de moltes iniciatives que, sense la presència d'aquesta energia, o bé quedarien en estat potencial o no sortirien del camp experimental del laboratori. En conclusió: s'ha d'acceptar, doncs, que els conflictes bèl·lics contribueixen (amb més o menys intensitat, però sempre amb una força superior a la normal, i en una forma que, per l'extensió dels seus efectes i la relativa rapidesa amb què es manifesta, en algunes ocasions podríem dir revolucionària) al desenvolupament de la tècnica i de les ciències en general; però, en especial, de les ciències aplicades. Es pot afegir encara, per confirmar la relació que existeix entre els períodes bèl·lics i els de major progrés material, que les guerres d'efectes més destructors, com han estat les del segle XIX i XX, són les que han proporcionat a la humanitat conquestes

científiques més importants. És a dir, en el fons i a llarg termini, s'han convertit en les més constructives. Podem posar, com un cas concret, el de la primera guerra mundial del segle, la qual es considera que va millorar en forma tal les condicions de vida de la societat civilitzada, que s'haurien necessitat, en època normal, vint-i-cinc anys per a arribar a resultats semblants.

Pel que fins ara anem coneixent de la segona guerra mundial, presentim que, en aquest aspecte, donarà encara una empenta més forta que la primera; i deixarà, sense cap mena de dubte, rastres molt més profunds del seu pas. No seria gens difícil que modifiqués, i aquesta és la nostra creença, en forma trastornadora els sistemes industrials i econòmics, revolucionant la seva estructura de pre-guerra; i que, al llarg del temps, provoqués sensibles alteracions en l'organització actual de la col·lectivitat. Ens fa referir en aquest presentiment la forma de l'evolució en el camp de la tècnica a mesura que els invents de caràcter bèl·lic es posen al servei d'una indústria de pau. Una anàlisi de les causes i efectes d'aquesta evolució permetrà conèixer les possibilitats que tenen de convertir-se en realitats les nostres prediccions. I això és el que anem a fer. Advertim, però, que aquesta anàlisi no podrà ser minuciosa per dos motius. Un, perquè encara hi ha molts secrets de guerra les aplicacions industrials dels quals es desconeixen, i això impedeix, naturalment, fer el balanç complet del darrer conflicte en el seu aspecte constructiu. L'altre, pel caràcter divulgatiu del present assaig. Però tot i aquestes limitacions, creiem possible donar una visió panoràmica de les tendències més rellevants que van prenent alguns rams industrials en la post-guerra; fer conèixer els principals invents que les han provocades, i cridar l'atenció sobre les seves influències, en forma tal que resultin consistentment argumentades i objectivament confirmades les nostres previsions. Cal tenir present, per les raons exposades, que s'han de considerar provisionals, i per tant subjectes a revisió, les conclusions a què s'arribi en qualsevol treball fet en les circumstàncies actuals; però entenem també que aquesta provisionalitat no treu interès a la curiositat d'esbrinar en quin sentit pot influir en la nostra vida aquest extraordinari desenrotllament científic i tecnològic.

Per dues raons de caràcter general, pensem que l'actual revolució té prou força per a ocasionar pertorba-

cions més profundes que les provocades per l'industrialisme europeu dels segles XVIII i XIX. La primera, per la naturalesa i amplitud dels canvis que sempre originen els sobtats avenços tècnics, en els diversos factors del circuit econòmic. La segona, per la lentitud o dificultat amb què l'estructura social i política de la col·lectivitat s'adapta a les noves situacions resultants d'aquests canvis. Per tant, com més extraordinaris siguin els invents, més extensos seran els trastorns que ocasionaran; com més ràpid serà el ritme en què es produiran, més accentuat resultarà el desfasatge amb què evolucionaran la tècnica i la ciència per una banda i l'organització social i econòmica per l'altra. Precisament la difícil situació que travessa la nostra època prové del desequilibri existent entre aquests dos moviments. Diguem, de passada, que aquesta situació no és específica ni provocada pel darrer conflicte bèl·lic, sinó que s'inicià arran de la revolució industrial de finals del segle XVIII. El que passa és que cada una de les guerres l'accentua en forma tan considerable, que cada vegada es fa més difícil el trobar fórmules definitives per a restablir l'equilibri i tornar a la humanitat la seva perduda estabilitat funcional. Per això, si bé contemplem amb admiració l'aparició de totes les meravelles que ens ofereixen gairebé a diari els taumaturgs de la darrera guerra, sentim temença pel xoc traumàtic moral que ocasionarà al món aquest seguit d'invents i nous descobriments, tots els quals creiem que perllongaran indefinidament la situació, que podríem dir-ne de reajustament, en què viu la societat civilitzada fa més de cent anys.

D'altra banda, també cal convenir que el ferment que ha mantingut en agitació el món tecnològic des de finals del segle passat fins als nostres temps, període durant el qual hem presenciats, en aquest aspecte, prodigiosos descobriments i realitzacions insospitades, per més que sempre hagin anat acompanyats de greus problemes socials i àdhuc extenses crisis econòmiques, és precisament el que ha provocat aquest impressionant desenvolupament de les ciències aplicades, en general, i en particular de les branques electrònica, química industrial, física i química i mèdica, i també ha fet possible l'aparició de la majoria dels extraordinaris invents que ara contemplem. Ens referim, limitant-nos a assenyalar tan sols aquelles manifestacions que considerem més característiques d'aquesta nova era, a la fabricació de productes sintètics, entre els quals incloem les fibres, les resines, els lubricants i carburants, els plàstics elàstics (mal anomenats caurxús artificials), els colorants de síntesi, els alcaloides, les essències i els insecticides artificials, etc.; les múltiples aplicacions de l'energia electrònica; l'aprofitament dels gasos de combustió de l'aire com a carburant, en una forma realment desconeguda fins ara, quant a rendiment de treball; i, finalment, el descobriment i control de l'energia atòmica. Tot això sense oblidar aquells altres tipus de processos, invents, etc., que probablement no produiran efectes tan revolucionaris com els anteriors, però que indubtablement ajudaran a profunditzar els canvis que l'industrialisme europeu provoca, fa més d'una centúria.

Si per simplificar la nostra anàlisi haguéssim d'assenyalar la característica més important d'aquest darrer mig segle de procés, m'atreviria a definir-la com la tendència de l'home del laboratori a sotstreure del control de l'home del camp la producció, i àdhuc, en algunes ocasions, la distribució dels principals recursos naturals d'ús industrial, tendència que s'ha traduït en una llarga lluita entre els articles manufacturats de procedència natural i altres d'origen sintètic, per la conquesta dels principals mercats de consum. Amb aquesta definició establida, encara, el caràcter diferencial entre la primera

revolució, essencialment mecànica, dels segles XVIII i XIX, i aquesta segona, que serà preponderantment química. Els recursos naturals que en la primera no sofrien, en el fons, més que transformacions físiques, ara són objecte de canvis constitucionals que alteren completament la seva pròpia naturalesa. Ha pres estat industrial, podríem dir, la transmutació de la matèria, sortint del camp experimental del laboratori. I gràcies a la màgia de la química moderna, s'ha convertit gairebé en realitat econòmica la quimera perseguida pels alquimistes medievals.

Però millor que definir aquesta nova revolució (la qual cosa resulta difícil per la naturalesa dels heterogenis factors que l'han provocada), per a conèixer-ne les característiques no hi ha com analitzar les tendències ja manifestes i determinar, fins on sigui possible, les seves conseqüències.

De moment, preveiem que l'aparició, amb caràcter comercial, dels productes artificials enumerats anteriorment, tindrà repercussions en el camp de les matèries primes. És probable que moltes de les que, industrialment parlant, s'han considerat bàsiques fins ara (com per exemple el cotó, jut, làtex, seda, pells i cuirs, diversos metalls, etc.) quedaran amenaçades de perdre tal categoria. O almenys hauran de compartir el seu actual predomini amb el d'aquella altres recursos que la fabricació dels succedanis ha elevat al nivell de primordials, com són l'alcohol, la caseïna, les albúmines, la cel·lulosa, etc. Un sobtat desplaçament en aquest sentit pot portar conseqüències d'ordre econòmic i polític, perquè destruiria en un cas i afebliria en l'altre, els monopolis que de fet exerceixen damunt de determinats productes primaris un reduït nombre de països. Unes vegades, degut a la seva situació geogràfica; altres, pel fet de disposar d'un extens imperi colonial (o de controlar-lo) situat justament dintre de la zona climatològica on es produeixen, amb exclusivitat, part d'aquells recursos, com és el de la quinina, controlada per Holanda; la càmbora i la vainilla, per dos o tres països de l'Extrem Orient, com Java, Indo-Xina; la canyella, per Ceilan; el làtex, per Holanda i Anglaterra; el jut, per l'Índia, etc. Altres vegades, per mitjà d'extenses organitzacions financeres que han teixit una xarxa per tot el món per impedir, amb un criteri monopolitzador, el lliure moviment de determinats grups de recursos naturals, com és el cas de l'estany, de les potasses, dels diamants, etc. Però des del moment que l'home del laboratori pot fabricar sintèticament fibres tèxtils, carburants, vidres, cuirs, imitacions de caurxú, etc., de característiques tecnològiques iguals, i àdhuc millors que les dels productes substituïts, i en ocasions en condicions de preus semblants, utilitzant una sèrie de matèries primes que poden produir-se en zones de climes molt variables, és de preveure que la majoria d'aquells monopolis, que podríem dir-ne de base climatològica, han de desaparèixer. Per les mateixes raons, és difícil que subsisteixin també, o, si ho fan, serà perdent la seva actual importància, els monopolis de navegació. Finalment s'allunyan els perills de les compres especulatives, dels acaparaments d'existències i dels jocs de prestidigitació amb la moneda, perquè les noves fonts de matèries industrialitzables ja no quedaran patrimoni exclusiu d'un reduït nombre de països, sinó que pràcticament es trobaran a l'abast de tot el món. Per exemple, fins ara, el 70% del làtex que mundialment es consumia durant l'any per a fabricar articles de caurxú, havia de buscar-se forçosament a l'Extrem Orient. En canvi, avui, per a produir els plàstics elàstics succedanis d'aquest caurxú, s'utilitzen productes tals com l'alcohol, el sodi, elements de la família dels hidrocarburs, etc., cap dels quals no es troba subjecte, com era el cas del

l'itex, a no poder sortir dels límits de determinades zones, per raons climatològiques.

Aquesta tendència desmonopolitzadora afavorirà indubtablement l'expansió industrial. Molts països que ara han de proveir-se a l'exterior, podran aprofitar, per a alimentar les seves indústries, recursos propis. Per aquest motiu creiem que la revolució química assegura encara major possibilitat d'industrialització que la mecànica. És probable que tendències semblants afectin també els monopolis dels productes utilitzats per a generar energia, puix els carburants hidrocarburs, per exemple, en el futur no s'obtidran exclusivament a partir dels petroli, sinó que podran aprofitar-se altres materials. La gasolina, els olis pesats, posem per cas, avui ja es fabriquen industrialment sotmetent a tractaments físico-químics els carbons, els gasos naturals dels petroli, productes vegetals oleaginosos, etc.

Aquesta revolució química també farà sentir la seva influència en la naturalesa dels recursos d'ús industrial. I anirem veient com els anomenats esgotables, els metalls, els petroli i els minerals en general, que fins ara són considerats matèries primes essencials, paulatinament seran substituïts pels renovables, uns d'origen agrícola, altres d'origen animal, com són la caseïna, l'alcohol, les albúmines, etc. En aquest aspecte s'observa un fet curiós. Fa més de cent anys, el 80% dels articles manufacturats procedien de matèries renovables. El cuir i la fusta, per exemple, eren molt més usats que el ferro i el coure. La revolució mecànica de finals del segle XVIII i els progressos científics que es produïren a mitjans del XIX, invertiren aquesta proporció; i amb la instal·lació de la màquina de vapor, la mecanització dels sistemes de producció i la substitució de l'energia humana o hidràulica per la tèrmica, el carbó, el ferro i el coure passaren a la categoria de recursos bàsics de primer ordre, en forma tal que, a finals del segle XIX, el 70% dels articles es fabricaven utilitzant matèries primes esgotables. Avui s'estan invertint altra vegada els termes d'aquest percentatge. La indústria de l'automòbil ens ofereix un exemple de la preponderància que prenen els recursos renovables en el camp industrial. La construcció d'un milió de vehicles consumeix 44.000 tones de cotó, 1.000 tones de blat de moro, 1.500 tones de lli, 500 tones de grasses orgàniques diverses i quantitats considerables de soja. Cal tenir en compte, encara, que cada dia s'utilitzen en aquesta indústria majors quantitats d'articles de materials plàstics, fabricats amb recursos renovables.

No tan sols és interessant analitzar els efectes d'aquestes tendències referint-les als productes bàsics, sinó també als articles elaborats. En termes generals podem dir que els productes artificials ofereixen dues carac-

terístiques que no tenen els d'origen natural: una d'elles és la possibilitat de poder-los fabricar més uniformes de preus i de qualitats. L'altra, que se'ls pot donar i variar a voluntat determinades propietats tecnològiques. Aquesta facilitat és la causa que un gran nombre de productes sintètics resultin molt superiors als naturals als quals substitueixen. Això passa, per exemple, amb les fibres artificials, les quals poden fabricar-se d'igual gruix, llargada, secció, etc., o poden variar-se a voluntat totes o algunes d'aquestes propietats físiques, la qual cosa costa, generalment, d'obtenir quan es tracta de fibres naturals. Pel que fa referència a preu de cost, tenim el cas dels plàstics elàstics, els quals l'han rebuixat progressivament. Avui varia entre 66 i 88 cèntims de dòlar el quilo; però quan els processos d'obtenció d'alcohol, aprofitant deixalles de fusta, hagin pres caràcter industrial definitiu, es calcula que podrà fabricar-se el quilo a set cèntims de dòlar. Si volem parlar de la qualitat dels succedanis, podem assenyalar el cas dels pneumàtics fabricats amb substituïts del caurú, els quals solament resistien, uns anys endarrera, unes tres mil milles de marxa, mentre que avui resisteixen les cent mil milles. Per aquest estil podríem posar molts exemples demostratius del grau de perfecció que van adquirint aquests productes artificials, i de la manera com milloren les seves condicions econòmiques. La diferència que els separa dels naturals, quant a possibilitat o dificultat de variar les seves propietats tecnològiques, segurament es deu al fet de no realitzar-se la transmutació de la matèria prima en condicions iguals en uns i en altres. Mentre aquest procés, quan es tracta de fabricar productes sintètics, és de caràcter químic i queda sota el control absolut de l'home de laboratori, en el cas dels naturals en queda fora perquè és la pròpia naturalesa la que se n'encarrega. És a dir, s'opera una transformació constitucional de caràcter biològic. Per això la fabricació de productes naturals està influïda per fenòmens climatològics i atmosfèrics, per plagues i per epidèmies, origen de les irregularitats que s'observen en el cost, en el volum de producció i en la qualitat dels articles; mentre que en el cas dels sintètics, com que el químic pot controlar i uniformar les condicions de fabricació, anul·lant la influència de tots aquells factors variables, s'explica que les característiques tècniques, presentació dels productes, etc., es puguin mantenir regularment constants o es puguin modificar a voluntat, adaptant-les en cada cas a les conveniències i interessos del consumidor, i també que la seva elaboració resulti molt més uniforme de preu i regular de quantitat.

EDUARD BARBA

Ciudad Trujillo, març del 1947

ALBA A JOSAFAT

Es descolguen els morts amb les mans blanques.
S'aixequen amb els ulls d'argila plens,
amb els braços oberts com unes branques,
els rostres emporpnats, grisos els alens.

I ven dels clots, de les obscures balnes,
caminen encorbats pels llargs camins,
lent cruixir llurs blancors com unes palmes,
carragats amb el pes de llurs destins.

Es redrecen, es palpen admirats,
cerquen llurs cors i el batec viu dels polsos.
Ve una morta amb els ríms d'iluminats,
Arriben morts trements, morts alts i dolços.

Respiren lentament la brisa bona
amb la seva sentor de fruit madur.
Esperen que la veu que alta ressona
es faci entenedora a cadascú.

J. AGELET I GARRIGA

París, 1946.

De l'anglofòbia i de l'anglofilia catalanes

DE FA DE MOLT DE TEMPS em preocupa el fet que entre els catalans hi hagi veritables anglòfobs. Per a mi l'anglofòbia és una actitud absurda, antihistòrica; però he de convenir que per dissort està sòlidament arrelada. Ho està tant, que tinc el convenciment que la publicació del present treball em produirà més d'un disgust. No hi fa res, posat que crec que les opinions que vaig a exposar són justes i que cal divulgar-les per tal de contribuir a desfer la més impolítica de les posicions que podríem adoptar els catalans.

L'anglofòbia, a tot el món, és un complex de ressentiment. La política de l'Estat anglès, com la de tots els Estats, no sempre ha estat cristal·lina. Ha mantingut una hegemonia en els mars i damunt dels continents a costa de grans sacrificis propis i de grans sacrificats externs. Certament, entre els darrers ens podem comptar els catalans. Recordem l'incompliment del tractat signat a Gènova, el 1705, entre els ambaixadors d'Anglaterra i els de Catalunya. Tots sabem prou bé que, malgrat el compromís contraït d'ajudar constantment el nostre poble, en el moment de la pau europea la reina Anna deixà la nostra nació a la mercè de Felip de Borbó. Els retrets més forts a aquesta iniquitat no són pas els dels catalans, sinó els dels propis historiadors anglesos. Podríem, doncs, comprendre l'anglofòbia catalana, si estigués arrelada en aquest greuge. Però, és així? No, evidentment. Els ressentits no beuen pas en les fonts nacionals, sinó en fonts espanyoles. L'odi a Anglaterra és un fenomen de l'espanyolisme imperial incrustat en la rutina catalana. És tan espanyol com ho pugui ser el neutre lo, que hem procurat bandejar del nostre llenguatge.

* * * * *

Vist d'una manera realista i simple, quan han estat tants els que han parlat d'internacionalitzar el nostre cas nacional, no costa d'arribar a la conclusió que la tàctica més lògica seria la d'oposar a l'anglofòbia espanyola una anglofilia catalana. Tanmateix, l'actitud que preconitzem té arrels històriques molt més profundes que aquesta fórmula oportunista. Històricament, Catalunya i Anglaterra, després dels descobriments d'Amèrica i de la successió del cèsar Carles I, tenen un enemic comú en l'Imperi espanyol. Nosaltres no vam saber o no vam poder, que de tot hi ha, reaccionar d'una manera efectiva contra aquell gegant; en can-

vi, pogué fer-ho la petita Anglaterra d'aquell temps. I David, a través d'una llarga lluita, amb una santa persistència, pogué vèncer Goliath. Què s'ha fet d'aquell gran Imperi? Tot està de posta a Espanya. De tot allò només en queda l'enyor. Moltes remembrances i melanges literàries —Unamuno, Menéndez Pidal, Ortega y Gasset, Marquina, etc.—, que ben debatudes, en un moment d'exaltació, han produït la folia del falangisme. I com que tot és somni, s'intenta reavivar Espanya a l'ombra de l'Escorial i de la tènica figura de Felip II. Allà hi ha l'Imperi, la grandesa espanyola, militar i religiosa; l'espasa del conquistador i la creu del missioner. És possible, en ple segle XXè, ressuscitar aquest cadàver? És un miracle en el qual només poden creure els esquizofrènics. Però, és clar, l'Espanya falangista hi ha cregut i s'ha passat els anys de la darrera guerra esperant que Hitler anihilés l'enemic històric de l'Imperi: Anglaterra.

El simple enunciat d'aquest nom ha tallat, des de fa segles, la digestió a tot bon espanyol. Però, per què ha d'inquietar els catalans? Precisament tenim l'enorme deute de gratitud amb Anglaterra d'haver enterrat l'Imperi. ¿Què seria de Catalunya si Felip III, i el IV, i Carles II, haguessin pogut ser més cèsars que aquell Felip de l'Escorial? Isabel d'Anglaterra, amb els seus corsaris, amb la derrota marinera de la Invencible i amb l'herència política de la lluita amb Espanya que deixà al seu poble, ens n'hem salvats, mentre una gran part de la nostra gent estava enfeïnada col·laborant amb l'Imperi i l'altra pesava figures. Contra els Borbons estigué al nostre costat, i si ens abandonà —iniquitat imperdonable—, un centenar d'anys més tard estimulava els moviments d'independència de les colònies espanyoles d'Amèrica. Aquesta ha estat la gran utilitat, per a nosaltres, de la tenaç política anglesa, cop darrera cop, segle darrera segle.

* * * * *

L'Imperi havia caigut com una llosa damunt la nostra nació i l'anava asfixiant. En canvi, la seva decadència i la seva ruina final foren l'anunci del nostre renaixement. És ben cert que el darrer cop no el donà Anglaterra, sinó els Estats Units. Tant se val: és el tret de gràcia. Aquell gran Imperi, malferit, sucumbia definitivament a Cuba i a Filipines. Gràcies siguin donades a Anglaterra i als Estats Units!

Tot el nostre recobriment nacional —lingüístic, literari i polític— està sincronitzat amb l'infortuni colonial espanyol.

Que de totes aquestes catàstrofes se'n ressentin els espanyols; que s'enyorin i s'esborronin; que emprenguin follies crepusculars, ho comprenem, encara que no ho trobem just. Però, quin mot mereixen els catalans que es solidaritzen amb aquest dol i amb aquests odis? Poseu-los l'epítet més dur, més despectiu, més grosser i més insultant, i encara quedarà petit.

* * * * *

Per fatalitat històrica, hem de lluitar contra Espanya. (Cuitem a dir, per evitar mals entesos, que apliquem al nom Espanya la seva accepció moderna d'Estat, herència de la Corona unificada del cèsar Carles I, per successió, a través de Joana la Loca, dels reialmes d'Isabel i de Ferran, els Reis Catòlics de mal record. Aquest Estat —Espanya—, constituït artificialment, sense comptar per a res amb la voluntat dels pobles peninsulars, com a resultat d'una política hàbil de reial alcova, ha estat sempre una tomba de nacions. No anem contra Castella, no anem contra cap dels pobles peninsulars: anem contra el comú opressor, contra aquest Estat —es disfressi de República o de Monarquia— que respon al nom d'Espanya. En altres avinenteses hem sostingut la possibilitat d'una Confederació de nacions peninsulars i seguim sostenint la nostra tesi; però, per arribar a aquest objectiu cal, prèviament, destruir l'enemic dels nostres pobles: Espanya, l'Estat que ens devora a tot plegats.) No hi ha conllevància possible. Conllevància era la República, i la militarada espanyola va desfer-la amb torrents de sang. Parlar d'una tercera República com un ideal català, és una niciesa. És que encara ens cal una altra experiència per a capir que Espanya és el nostre enemic natural? I què ens importa que aquest nom s'emboïlli amb el de República o amb el de Monarquia? La nostra fita, el nostre gran objectiu, ha de ser acabar amb aquesta Espanya.

* * * * *

Insistim: per natura, en política internacional els catalans hem de cercar una entesa amb el bloc anglo-saxó: Anglaterra i els Estats Units. Amb Anglaterra, perquè històricament

hem tingut una causa comuna —nosaltres recollint beneficis sense gaire consciència del que passava; els anglesos lluitant d'una manera planificada— en la ruina de l'Imperi espanyol. I amb els Estats Units, perquè han d'estar a l'aguait que no rebroti l'imperialisme hispànic en terres d'Amèrica. Aquest era un perill que semblava dormir el son dels justos; no obstant, darrerament l'instint imperial s'ha desentumit a Espanya. Hem vist Franco i la seva companyia cercar l'aliança d'Alemanya i d'Itàlia per amenaçar el món com en segles passats. Per tota l'Amèrica de llengua castellana s'ha constituït la Falange, autèntica cinquena columna, i si aquesta no ha actuat, no ha estat pas per manca de voluntat, sinó perquè les circumstàncies no han estat prou favorables. I no es cregui que el deixondiment imperialista desaparegui quan s'esfondri la Falange. Aquesta és solament una de les seves múltiples cares i no pas la més perillosa, per folla; perquè és impossible ressuscitar el segle XVI. Tan terrible com ella, imperialment parlant, seria la cara oposada, l'esperit imperial de la qual és ben latent. I si Franco es recolza en una Alemanya nazi o en una Itàlia feixista, els altres es recolzarien en la U.R.S.S., la qual no dissimula gens els esforços que fa per esdevenir una potència mediterrània i per estendre la seva influència fins a l'Amèrica dita espanyola, a fi d'encarar-se amb els Estats Units. En essència, doncs, la lluita continua essent la mateixa de fa segles: Espanya contra Anglaterra, amb l'afegit actual de la República Nordamericana. Perquè el bon espanyol sap molt bé que mentre subsisteixi la puixança dels anglo-saxons, no podrà ni tan sols intentar-se el ressorgiment de l'Imperi. D'ací l'odi i el daler que el corseca i que tant pot pertar-lo a aliar-se amb Déu com amb el diable, mentre sigui per acabar els seus enemics.

* * * * *

Preveig la rèplica sorneguera de tots els savassos de visió fàcil: «—Bé —ens poden dir—, però ¿quan Anglaterra i els Estats Units s'han recordat de Catalunya?». A la qual cosa podem respondre que mai. I, tanmateix, és que hem d'estar eternament esperant que les muntanyes se'ns acostin, sense decidir-nos mai a anar-les a cercar!

A. TONA I NADALMAI

Hi ha idees tan arrelades a l'esperit, que hom no pot arribar a creure que siguin producte d'un exercici de l'activitat intel·lectual. No sabem quan han fet llur aparició en la consciència; les trobem ja en els primers moments de la vida i mai no ens abandonen, mai; ni en el curs del treball més autènticament creador...

JAUME SERRA HUNTER

ANIVERSARI

“És trista cosa morir a l'exili...”

A MITJATS DE MAIG DEL 1944 moria l'Antoni Martí-Bages.

La notícia m'arribava a París amb la crueltat que tenen aquelles coses que, per molt que en sàpigues la possibilitat, t'obstines a creure impossibles. Sabia que la malaltia del meu amic era de les que no perdonen; sabia que els diagnòstics dels metges eren pessimistes i que havien pronosticat que si el malalt no era dut aviat amb la seva família, aquesta ja no el veuria viu. I tanmateix, jo creia que Antoni Martí-Bages, jove i fort com era, podria refer-se.

Val més sentència de metge que de jutge, vaig recordar encara, en el meu optimisme, al company que em tenia al corrent de l'estat desesperat del nostre amic. Doncs, no. Sense haver tingut temps d'adonar-se de la seva gravetat, fent encara plans per a una pròxima reunió amb els seus —la il·lusió de menjar a Barcelona els torrons havia esdevingut la d'anar a banyar-se amb ells a Salou el vinent estiu—, la Implacable l'anava a trobar al seu llit de malalt. Tres hores abans, després d'un dia de revifalla, havia perdut els sentits —va escriure'm el bon company que l'assistí en els darrers moments— i ja no digué ni un mot. Tombat de cara a la paret, fugint els seus ulls de la claror, s'enfonsà insensiblement en les ombres eternes.

El nostre exili és un llarg camí vorejat de tombes. I cada mort és una punyent tragèdia. L'home s'ha ayesat a considerar la seva sortida de l'escena com l'acte més transcendental que realitza, com la solemne conclusió de tota una acció dramàtica. Morir en aquesta separació de la pàtria i de la família, lluny del cel patral i dels fills que han sortit dels teus flancs és, però, un càstig molt dur, que no haurà estat pas entallat als millors d'entre nosaltres.

És trista cosa morir a l'exili...

Quants anys ha que vaig llegir aquest vers? Almenys vint-i-cinc. Ningú no hauria gosat aleshores somniar que pogués ésser aplicat un dia a tants catalans. I encara em canta a l'orella la seva trista melodia. Em sembla que Nudarianz, el poeta armeni, fou el seu autor, i que vaig llegir-lo en una traducció de Ventura Gassol. O bé és la meua memòria que em traïx, i aquests mots s'han format tots sols, per la sola força dels fets, en els anys que heu vivint a França. És trista cosa, és dura cosa morir a l'exili, il·l quants són els que cauran encara, abans d'aconseguir veure, com Moïses en exhalar el darrer sospir, la terra promesa per llur esperança, la dolça Catalunya per la qual tant es deleixen!

A POCOS HOMES ELS SERÀ DONAT, com a Antoni Martí-Bages, d'haver passat pel món sense deixar-hi més que amistats i afectuosos records. La seva vida sembla un resum de les virtuts més altes d'aquella meitat catalana que creaven en els moments vitals de la nostra història la grandesa de la pàtria. És una vida de treball, d'esforç, d'estudi. Una vida de fidelitat, també. Antoni Martí-Bages, que és fill de Reus i duu el nom i un cognom d'un altre il·lustre reusenc que moria, fa un segle, defensant els ideals de llibertat i de Pàtria, s'ha fet amo d'un gran comerç de la vila, és ben considerat pels seus conciutadans, és casat i emmaltinat. La seva muller i les tres filles formen

un fris graciós de bells rostres que centren la seva existència i enjoiem la seva lluita.

Per a un altre, aquest èxit social i econòmic ja ompliria totes les ambicions, però Antoni Martí-Bages no és insensible a les inquietuds patriòtiques, no pot oblidar els seus deures polítics en un moment que intervenir en política és una obligació de tot bon ciutadà. El botiguer acomodat, l'home que té per perdre, perquè ja ha triomfat de la vida, es llança a una nova lluita.

Un dia d'aquesta em passaren pels dits una vella número de La Nova Revista, aquella publicació que tingué una vida no molt dilatada, però de bon record per la col·lecció dels seus quaderns i dels seus llibres. En aquests números hi havia un assaig de Martí-Bages sobre el teatre de Joan Puig i Ferrer, escrit amb fina crítica i amb passió d'amic. No crec pas que l'autor d'El Cercle Mágic l'hagi oblidat, ni que hagi oblidat que fou la tenacitat i el coratge d'Antoni Martí-Bages allò que en bona part li va permetre de salvar la seva vocació i de conquerir l'èxit en moments de profunda crisi. Però és bo que se sàpia que a Catalunya hi havia botiguers —petits burgesos si hom els vol englobar en aquesta apel·lació carregada de sentit despectiu per alguns— que substituïen els mecenes, i que sabien suscitar un mecenatge col·lectiu més digne i afalagador per als artistes, prou eficaç per a salvar els valors de l'esperit. Una botiguers, una fabricant, una petits burgesos prou plens d'espiritualitat per a conèixer una obra d'art i estimar-la en tots els seus aspectes. Per a defensar també, enfront de la indiferència del gran públic, un autor que el dia de demà serà famós i no necessitarà per res l'ajut de l'amic.

A totes les ciutats de Catalunya hi havia, segurament, esperits d'aquesta. Penso en Mataró, en Girona, en Terrassa, en Tarragona, en Lleida, en Tortosa, en Manresa, en Sabadell, en Olot, en Igualada... I a cada nom se m'acut la figura d'un home o d'un grup d'homes que no s'aturen en sacrificis, que treballen anònimament per llur ciutat i per Catalunya, que salven l'honor del poble d'en són fills perquè saben que la cultura és el tresor més gran dels països petits.

Fou una cosa exemplar, tanmateix, que Antoni Martí-Bages esdevingués alcalde de Reus, la ciutat del Centre de Lectura, el 1931. El primer alcalde republicà de Reus. I que ni els malsdecap de la seva gestió, ni els atacs dels adversaris, ni les travetes dels amics, no poguessin trencar la fermesa de les seves conviccions que l'obligaven a servir la seva terra a través de la política com a través de totes les altres activitats. Deixà d'ésser alcalde, però no deixà de servir. El 19 de juliol del 1936 es trobà, naturalment, al costat que havia d'estar, al costat del poble. Fou conseller de l'Ajuntament de Reus, i mentre d'altres s'emmerçaven en folles dilapidacions i en pensades revolucionàries, ell duia a les finances de la seva ciutat la mateixa cura i igual intel·ligència que posava en regir les del seu comerç.

L'explosió de la nostra guerra va produir moltes transformacions polítiques. Alguns que es deien liberals i catalanistes no pogueren resistir l'empenta dels fets i desertaren dels rengles de la Llibertat i de Catalunya, com si l'una i l'altra fossin responsables del daltabaix, primer, i dels excessos dels incontrolats, després. En alguns, aquesta crisi espiritual fou tan forta, que els llançà de cop al camp advers —ique poca deuen ésser,

però, els que no s'haurien penedit d'aquella virada!— En d'altres, la reacció fou menys violenta: es limitaren a recloure's en un total retraïment. No volgueren col·laborar amb la República perquè aquesta es vestia de la roba vermella de la revolució i de la guerra per combatre una guerra i una revolució que li havien estat imposades. No volgueren ajudar la Generalitat perquè aquesta havia donat entrada a homes i sectors que trencaven violentament amb les tradicions i que, de vegades, ni parlaven català.

Per sort, molts d'altres restaren al lloc. ¿Que diferent hauria estat el curs dels esdeveniments si tant dels que desertaren i tanta dels que s'abstingueren haguessin continuat fermes als llocs que ocupaven? És absurd d'al·legar que haurien estat atrossegats per la furia dels demagogs o suprimits per les noves forces dominadores, perquè llur conducta i llur persona haurien conegut el respecte dels que més tendència tenien a perdre el control. Els homes que romangueren en els llocs —per sort, de tots els partits en quedaren— van conservar el prestigi de llur classe, de llur filiació política i dels ideals que defensaven amb l'exemple.

De la mateixa manera que hom pot comprendre i oblidar, sense excusar-la, la reacció dels espontànissos, cal agrair i subratllar davant la Història la conducta dels que no es mogueren del lloc, tot i que no feien més que complir amb llur deure. Molts d'ells s'ho jugaven tot per no anar a guanyar res: la guerra i el seu desenllaç, fos aquest el que fos, només representaven per a ells sacrificis. No col·laborar hauria estat cobrir-se la retirada, salvar una sortida per si les coses anaven com molts creien que anirien i com efectivament anaren. Però els homes com Antoni Martí-Bages trencaren tots els ponts, es fongueren amb el poble, consentiren en tots els sacrificis, enduts només per un sentiment: el del compliment de llur deure.

Que una bomba de l'aviació enemiga caigués, en un dels més durs bombardejos de Reus, damunt el comerç de Martí-Bages, destruint-li la seva llar, només és un accident de guerra que adquireix tanmateix el caràcter d'un símbol. Per endavant, l'home ho perdia tot. Quan s'acabà la campanya de Catalunya, passava la frontera sense res, sense deixar a la seva terra cap bé, si no era la muller i les filles; sense endur-se amb ell res més que la seva confiança en un retorn amb dignitat.

No podré mai oblidar aquell dia que ell i jo decidíem de marxar sols de Barcelona. Un cop desfeta la seva llar i anul·lat el seu negoci, Martí-Bages havia anat a instal·lar-se amb els seus a la capital. Vivia a Barcelona en un pis de la meua mateixa escola, i cada vespre ens trobàvem a la redacció de La Publicitat, que aleshores —darreries del 38— estava a la Rambla de Catalunya, després del bombardeig que havia estigmatitzat la casa de la Granvia. Jo el buscava novint perquè fes articles per al diari, i ell s'hi avenia i em donava unes quartilles escrites en la seva lletra merèdia i elegant, en les quals desentortillava amb intel·ligència un pensament assenyat o unes consideracions d'actualitat. Havia estat nomenat vocal del Consell d'Agricultura de la Generalitat, i la feina que hi feia desvetllava la consideració afectuosa de tots els seus companys, militants dels més diversos sectors.

Aquell dilluns a la nit també ens trobàrem a la Publi i no ens fou pas difícil de fer-nos càrrec de la situació. L'enemic s'aproximava a la ciutat amb una velocitat alarmant —és veritat que certs episodis de la segona guerra mundial han deixat en ridícul aquell avanç fulminant de Franco per terres de Catalunya—. La campanya decisiva que començava el 23 de desembre del 38 i acabava el 12 de febrer del 1939 durà més que la de Polònia de setembre del mateix any i més i tot que

la de França de maig-juny del 40. Reus —el Reus de Martí-Bages!— i Tarragona havien caigut feia dies. La línia del Gaià havia estat una impalpable il·lusió. La de Garraf-Ordal, una altra. Montserrat i els Brucs eren voltats fàcilment, a despit de totes les invocacions al llegendari Timbal i als sometents de l'any vuit. Tots els centres oficials ja havien estat evacuats, i jo mateix havia estat advertit pels meus superiors de la necessitat de fer-ho amb urgència. Calia marxar l'endemà mateix. Però, com? Sols, o amb les famílies? Fou un problema de difícil resolució, en el qual el cor i el cap volien dir la seva. Al capdavant, contra el que primer havíem pensat, vàrem emprendre només els homes el camí de l'exode.

Deixàvem les famílies encomanades a la protecció de parents i amics. Jo vaig tenir la sort que la meua se'n reunís quinze mesos després. Antoni Martí-Bages no fou tan afortunat.

El recordo, un cop arribat a Perpinyà, cercant tot seguit de treballar en allò que fos. Es posà a donar lliçons de comptabilitat al fill d'un compatriota, a carvi del sopar. Duia els llibres d'un sastre, amb el qual treballava un amic també refugiat. El veig a can Molins, un restaurant molt econòmic de l'Avinguda de Rompàs —carrer popular, amb casetes obertes i petites botigues— on s'aplegaven a dinar tota una colla de coneguts. Els plats oscil·laven entre 0'50 francs, preu d'un plat de sopa de fideus, fins als quatre francs que valia, els diumenges, una ració de pollastre en suc.

—Sra comandat! —preguntaven en Molins o la seva muller, corrent per entre les taules de marbre i anotant mentalment els encàrrecs.

Hom consultava el mirall ple de lletres en blanc d'Espanya que cantaven el menú del dia, i la decisió era presa després d'un ràpid balanç de les possibilitats de cadascú. Algun dia, després de l'apat, si aquest havia estat curt o molt barat, ens arribàvem tots plegats a una pastisseria del Pont Vermell, on hi havia uns suculents gâteaux de vintanta cèntims. Alguna altra tarda anàvem a fer un café-copa-manilla, a un establiment de prop de can Molins, ple de crits de «Favals i de sonors».

—Tenet xanço, combatant! —dels rossellonesos que el freqüentaven per fer-hi unes interminables belotes.

Els socors eren migrants i aleatoris, les rastres de la policia freqüents, i els camps de concentració, plens d'amics i coneguts que procuraven escapar-se, estaven molt a la vora amb llur terrible realitat. Els refugiats catalans —a Perpinyà hom no pot dir-ne exiliats, perquè el cel és el mateix i la llengua igual que a la nostra terra, a despit dels gal·licismes tan graciosos que l'esmalten— no eren els papus execrats que alguna propaganda descrivia. A Perpinyà hi havia cafès que feien un preu especial de favor a aquests pretensos indesitjables: la Biblioteca Municipal n'estava plena cada dia; a l'hospital local diversos merces i farmàcies dels nostres prestaven serveis preciosos... Quan jo me'n vaig anar de Perpinyà, en Martí-Bages, com els altres, estava preocupat pel problema vital de la feina.

No l'he vist mai més. Però no deixàvem de correspondre'ns. Tinc les seves cartes que acusen, entre l'afecte invariable, moments ben justificats d'amargor, sobretot quan veu la impossibilitat de trobar una ocupació regular o quan rep notícies deprimentes dels seus, que topaven amb les mateixes dificultats que ell, a Catalunya, per a subsistir. Una de les seves filles caigué malalta i això acabava d'aturar-lo.

Però no es decorava mai del tot. Ell volia treballar, no acceptava almoines. Varen oferir-li d'anar a la Residència d'Intel·lectuals de Montpeller i va renunciar-hi. Un veritable arrau li oferi de substituir el comptable

d'una casa de vins del Minervois, que havia estat mobilitzat en venir la guerra. Tot seguit se n'hi anà, i el sol fet de poder-se lliurar a una feina regular i de comptar amb una remuneració modesta, però fixa i garantida amb el seu treball, va refer-lo. Les seves lletres tornen a ésser optimistes i cordials, respireti de nou el bon humor. Passen els esdeveniments del 40, que parteixen per la meitat la França, i fins al cap d'uns quants mesos no reprenem el contacte epistolar, amb aquelles targes-formulari que tot just et permetien d'endevinar l'afecte i la intenció del corresponent. Ell ha aconseguit de continuar a la casa de vins. I la seva feina és tan apreciada, que d'altres col·lites volen que els dugui la comptabilitat. Pot començar d'ajudar la seva família, viure amb una mica de confort...

Si no hagués estat l'enyorament! És això, aquest neguit constant de revèure els seus, de sentir altra vegada els sorolls del carrer de Monterols i tastar la sopa d'animes de peix de Cambrils, allò que el rosega; serà això el cranc que ha de devorar-li el fetge com el voltor a Prometeu. Totes les notícies favorables, tots els rumors d'un canvi a Espanya són acompanyats per ell amb avidesa. «La mota ens la menjarem a casa», m'escriu a primers del 43. I, més tard: «No hi ha dubte que per Nadal ja serem a Catalunya.» Quantes Plàquies i quants Nadals han passat així per a tots, en aquest joc cruel de l'esperança decebuda!

Darrerament, el seu neguit per veure la família no el deixava un moment. Havia pensat d'entrar a Catalunya per Andorra, sense papers, i el pla se li afoia per les noves condicions de vigilància de la frontera francesa. Una filla se li ha de casar, i ajorna la cerimònia perquè el pare pugui assistir-hi. Passen els mesos, fins que ell ha de dir-li que no esperi més. «Bé veuré els nets, almetzys», bromeja, encara. Però voldria tornar a casa aquest any, los com fos. Hom li assegura gairebé que allà no li passarà res —hom sap prou fins a quin punt són fortamentades aquestes seguretats—. Fa cinc anys que és aquí, i ara que sembla que les coses fan bubiada, també és una pena de no poder esperar encara un xic i d'entrar a Catalunya amb el cap ben alt.

«No vull dedicar-me a la política ni a les lletres, com no sigui en qualitat de lector. Vull, això sí, mirar de refer la meua posició, que ja em costarà prou, i treballar per als meus.» Les seves lletres em diuen això. Es sent decebut. Millor dit, cansat de la llarga espera, de la solitud que es prolonga, de l'exili, que és pitjor que la mort per a l'ànima sensible...

Aquella primera meitat de l'any 1944 pesava decidivament a l'esperit de molts exiliats —des del 6 de juny i, sobretot, des de l'agost, amb l'alliberació de tot França, les coses canviaven totalment, i el foll optimisme tornava a fer de les seves—. Quants n'hi ha, però, que en aquells mesos de la primavera del 1944 sentiren, de cop, afluir-se els ressorts de llur esperit, mentre un cansament sense illusions els envaïa, perquè la solitud esdevenia més densa i l'existència més difícil! Martí-Bages, malalt, es decidia, em penso, a demanar el passaport regular. Però les autoritats de fet de l'Estat espanyol varen negar-l'hi el suprem conhort de revèure el seu país i la seva família. Va haver de morir lluny del seu Camp assolellat, lligat a feines banals, en un llit d'hostal, separat dels éssers que tant estimava. Ah, pobre amic,

és trista cosa morir a l'exili!

LES TOMBES ES MULTIPLIQUEN al llarg del nostre camí de dolor. Qui podria comptar-les?

Ha mort Alfons Maseras, treballador infatigable de la

cultura catalana, traductor meritori de Molière i de Leopardi, poeta i novel·lista en català i en francès, amant fervorós d'aquesta França que veia passar alguns dels seus anys de lluita i de febre i que li donava el domini del seu idioma prestigiós. Ha mort Alfons Maseras, català benemerit, en un llit d'hostal de Tolosa del Llenguadoc, lluny dels seus, lluny de la Pàtria, en la nit fosca de l'exili.

Ha mort Alexandre Plana, escriptor finisim, poeta d'un pudor extrem, que amb els seus llibres de prosa creava un gènere i un estil a Catalunya, i que amb la seva *Antologia de Poetes* donava al català literari del segle XX un títol legítim de glòria. Ha mort, separat de la seva mare i dels seus amics, en la dolça platja de Banyuls, en la nit fosca de l'exili.

Ha mort Pere Coromines, patriarca de la nostra política i de les nostres lletres, esperit generós obert a totes les inquietuds, filòsof i moralista civil, novel·lista i historiador, que de la condemna injusta de Montjuïc passava per tots els graus de la popularitat, per a després ésser atreït i tornar a cridar quan els seus serveis podien de nou ésser útils a Catalunya. Pere Coromines, que mai no refusà el seu esforç ni la seva ploma, i que als setanta anys s'expatriava d'una Catalunya envaïda i moria, molt lluny de la terra que estimava amb tanta passió, en el moment que sorgia un nou llibre seu en català, a Buenos Aires, enllà de la mar, en la nit fosca de l'exili.

Ha mort Jaume Serra-Hunter, filòsof i polític que serví fidelment Catalunya i la seva cultura, que estudià i continuà l'obra dels Xavier Llorens i dels Coll i Vehí, i creà una nova escola catalana de filosofia, tot deixant lligat el seu nom a la tasca enorme de crear la Universitat de Catalunya. Ha mort Jaume Serra-Hunter, molt lluny de la seva pàtria, a Mèxic. I Joaquim Xirau, Joan Moles i Jaume Aguader, tres figures tan lligades a les inquietuds de la nostra època han mort allí mateix, enllà de la mar, en la nit fosca de l'exili.

Ha mort el cardenal Francesc Vidal i Barraquer, arquebisbe de Tarragona, prelat il·lustre que mantenia contra tot i contra tothom la seva fidelitat al sentiment patrià i al seu sentiment evangèlic de la religió, mentre l'anglosina s'enfonsava, a Catalunya, sota el cesarisme, sota la cupiditat i l'odi, i en lloc d'assuajar les persecucions, les instigava. Ha mort Francesc Vidal i Barraquer, Príncep de l'Eulòsia, a Feiburg de Suïssa, lluny de la seva Catalunya estimada, en la nit fosca de l'exili.

Ha mort tanta gent! Des del polític discutit i vehement que jau en terres del Migdia fins a l'anònim refugiat que reposa en el cementiri d'Arglers o de Bram o d'un poblet qualsevol de França, que gairebé tots tenen alguna tomba d'exiliat; dels que moren a Mèxic, o a Colòmbia, o a Xile, on anaven a cercar la pau i la fortuna, als que queren a França davant d'un piquet d'execució, o als camps de l'Alemanya nazi, herois de la Llibertat del món, entre les tortures inventades per uns homes sàdics.

Ha mort tanta gent! Coberts de tombes estan els marges del nostre amarg camí de dolor. Fa tres anys s'hi afegia la d'Antoni Martí-Bages, català fidel, menestral admirable. Quantes hauran encara d'arreglar-se al seu costat, abans la terra catalana no culli, redemptora, els ossos dels que han mort per voler-la servir; dels que han mort, obscurament, intaminadament, en la nit fosca de l'exili?

RAFAEL TASIS

Paris, abril, 1947

FA SET ANYS...

Un crepuscle al Nord del Canal

EREM A LA PART FRANCESA DE FLANDES, el maig del 1940. La collita prometia ser bona. El jovent era lluny, però el país era ple de forasters. L'exèrcit francès i les divisions britàniques de lord Gort cobrien el dispositiu i guardaven la frontera. Milers de refugiats hispànics —malauradament massa tard— treballaven amb braó per a prolongar la línia Maginot del Luxemburg fins al davant de Dunquerque. A l'altra banda de la frontera, la Bèlgica neutral ens donava la falsa seguretat d'allunyar-nos de l'enemic.

Malgrat el derrotisme dels feixistes i els esgarips antialiats dels «militants de pedra picada», com es qualificava, no fa gaire, a si mateix un periodista monolític, seguia viu en nosaltres el convenciment en la victòria final de la llibertat. Els desembarcs de Noruega, tot i no haver tingut èxit, ens donaven la impressió que els aliats estaven contraatacant i preparant-se per passar a l'ofensiva quan fossin més accentuats els efectes del bloqueig i de la guerra econòmica. Per altra banda, encara que ens hagués mancat la fe en el triomf, els nostres ideals ens haurien impedit d'estar en altre lloc que no fos al costat dels aliats. Encara que haguéssim estat homes sense passat, la guerra ens hauria exigit un idèntic imperatiu de bel·ligerància. Defensa de la vida i defensa de l'esperit; afirmació d'un passat i necessitat d'un demà nou: tot, a la vegada, ens ordenava de formar fileres cara al Nord, prop de les antigues fronteres de la Gàl·lia i de l'Imperi, com adés les legions de Roma que alternaven l'espasa amb la rella en la seva inquieta vigilància de la frontera dels bàrbars.

* * * * *

El 10 de maig del 1940, l'alba d'un bon dia de primavera tenia l'alt roig viu de les diades amb preny de sang i d'història. Per arreu s'oïen les violentes explosions causades pels bombarders de la *Luftwaffe*, i tota la plana de Flandes, en ser desvetllada per una altra invasió dels bàrbars, s'assabentava que havia començat la *Blitzkrieg*.

Els alemanys creuaren les fronteres i trepitjaren aviat terra francesa, passant pels tres països neutrals que els n'havien separat fins aleshores. Deu dies després, fracassat el moviment d'atac de Gamelin, i davant la necessitat de recular, fou ordenada l'evacuació cap al Sud de la

117 Companyia de Treballadors militaritzats, la qual treballava a les fortificacions de la frontera belga, entre Dunquerque i Cassel, agregada al 221 *Bataillon du Génie*, i era formada exclusivament per refugiats hispànics amb comandament mixte. Partirem cap al Sud, però abans d'arribar a Saint-Omer no poguérem passar endavant. Els alemanys havien estès el seu moviment de tenalles ocupant Arras i Amiens, estaven prop d'Abbeville i la retirada ja no era possible. Des d'aleshores les solucions es feren més concretes i reduïdes. Sense èxit el projecte Weygand d'alliberar el Nord de França, el dilema era, en el cas de no caure en la batalla, esdevenir presoner o salvar-se per la mar del Nord vers Anglaterra.

A Dunquerque, com en tota la seva regió, no hi hagué pànic. Malgrat la superioritat dels alemanys, es lluità fins al darrer moment, rivalitzant en heroisme anglesos i francesos, abans i després de la rendició del rei dels belgues. Molts espanyols, amb força catalans, els acompanyaren en aquella lluita, que evità un desastre i salvà a la vegada l'honor que permet la resurrecció.

Combatent de dia i caminant de nit, uns quants fills de Catalunya contribuïren amb el seu modest gra de sorra a frenar el pas de l'enemic, i, en apropar-se a la costa, la lluita esdevingué més infernal, més cruenta i èpica, combatent-se sense treva de nit i de dia. Tanmateix valia la pena de salvar tot el que es pogués, car els supervivents d'aquelles jornades dantesques forniren la base de l'exèrcit que impedí als italians de conquerir l'Egipte i dominar el canal de Suez.

Tot cremava. Dipòsits de combustibles, vehicles, campanars, viles, llogarrets... Tot dintre el cercle de foc atiat per les poderoses columnes motoritzades i per l'aviació, la qual no podien vèncer els herois de la R.A.F., sempre lluitant un contra deu i obligats a emprar les seves bases de la Gran Bretanya. I així passaren els dies, llargs i terribles, fins que arribà el primer de juny del 1940 i el cordó de sacrifici franco-britànic, fent foc, malgrat tot, contra l'enemic, en un front de vint-i-cinc quilòmetres de llargària i la profunditat del qual (amb el mar a l'esquena) sovint no arribava ni a dos quilòmetres, secundava l'acció heroica de la *Home Fleet* i de tota mena d'embarcacions britàniques en el seu intent de salvar el més gran nombre

possible de vides o de caure en mans de l'enemic.

Al volts del migdia, un grup de companys de lluita que havien sortit junts de Saint-Cyprien el desembre del 1939 —l'almirall Jorquera, Oliveira, Prats, Pellejà, Piñero, Bentué, Tamos, als quals abraça allà on us trobeu, car us dec la vida— corregueren des de la duna que els protegia —eren als afores de Bray-Dunes, poble de la frontera belga— fins a l'aigua, únic camí de salvació. Els cinquanta metres de camí, batur per les metralladores alemanyes, eren plens de cadàvers i desferres militars, i mentre la pluja de foc continuava des de l'aire i de terra, posaren a flor d'aigua una barca que les onades havien embarrancat a la sorra. Uns soldats anglesos se'ls reuniren, i, junts, vogaren vers l'alta mar, hores i hores sense parar, enmig de la fressa de la batalla que l'Oceà multiplicava amb la seva extraordinària difusió de les explosions.

Al crepuscle, mentre a terra seguia el combat i el mar es tenyia sovint de sang, engolint-ho tot: vaixells, avions i homes, la Home Fleet avançava en formació de combat vers la costa, intentant rescatar el major nombre possible de combatents d'aquella gran batalla que tocava a la seva fi. Atacada l'esquadra per formacions massives de bombarders Stuka, catorze homes, en un bot, contemplaven un duel a mort, del qual, malgrat les pèrdues, sortiren victoriosos els anglesos, impertèrrits en la formació impecable dels seus vaixells, camí del seu objectiu.

Gairebé fosc, sols en la immensitat de la mar del Nord, es trobaren amb una barca plena de *Tommies*, fugitius, igualment, de l'infern que ha esdevingut aquella comarca tan bella del Flandes marítim. I, espontàniament, amb emoció profunda, aquelles veus i aquelles cares tan diverses, agermanades pel mateix perill i per la fe que els transmetia una civilització comuna i una vida amb sentit, sense parar de vogar, cantaren amb entusiasme les notes vibrants del *It is long way to Tipperary*... I mentre els anglesos amb els seus cants deien al món sencer que «...sempre hi haurà una Anglaterra», nosaltres pensàvem en la perennitat de la nostra Pàtria.

Mentre la batalla segueix, allà lluny, uns naufrags esperen en una nit meravellosa i plena d'estels i un mar tranquil com una bassa d'oli, el vaixell salvador que els ha de transportar a terra lliure. Amb ells Catalunya afirmava una vegada més la seva presència en la Història, al costat de la veritat i de la justícia.

Els fets i els noms havien canviat, però l'esperit era el mateix pel qual moriren al Languedoc els catalans i el seu rei Pere, defensant

POETES NOUS A CATALUNYA

LLETANIA DE L'OBLIT

*Cors que no bateguen,
polsos que no van.
Oronells que passen
i no tornaran.*

*Feble remembrança
d'un passat incert.
Blanca banderola
d'un vaixell que es perd.*

*Joia decebuda,
fruita de desmai.
Hora de mentida
ofegada en lai.*

*Llàgrimes llançades
i penduts anells.
Calda que marcïa
roïes i clavells.*

*Llavis i pupil·les
sense mel ni plors.
(D'on vingué la pluja
que us ungi de flors?)*

*Cors que no bateguen,
polsos que no van.
Oronells que passen
i no tornaran.*

RAMON MUNTANYOLA, Ptre.

Barcelona

la llibertat i la tolerància en les hores plenes de glòria de l'Edat Mitjana. Mistral evocà aquella gesta amb aquests versos:

*Davans li barri de Muret
Soun touti mort a nosto ajudo.*

Els soldats catalans que lluitaren amb l'exèrcit francès a Dunquerque no desmentiren les gestes dels seus avantpassats. Fa segles que Simó de Montfort ha passat a la Història, i la França d'avui, amb la qual tantes coses ens uneixen en l'esperit i en la sang, ja no és la de la croada expansionista que destruïa el Languedoc, sinó el país dels Drets de l'Home i el centre de la cultura europea. Els catalans que, primer a França i després als altres fronts, estigueren al costat dels països defensors de la llibertat i del dret, malgrat la seva anònima modestia, són el testimoni viu i indiscutible que Catalunya havia pres partit al costat de la civilització.

ANTONI GILABERT

Gundolajara, abril del 1947

GERMAINE

ENS TROBÀVEM CADA DIA al *Square de Saint Germain des Près*. Ella, des del balcó de la *rue de Rennes*, al costat de la seva mare, em feia —discretament, amb aquesta mimica misteriosa i tan explícita dels enamorats— signes que m'esperés. Aquell dia havien tingut la visita d'uns cosins d'Angulema i llavors els acomiadaven des del balcó. Aviat baixaria. Inventaria un pretext qualsevol per explicar la sortida. Tot això —i molt més— m'ho deia d'esquitllentes, a l'esquena de la seva mare. Em deia —encara— que cada dia m'estimava més, que no tingués por, que ella era tota meua.

Mentre l'esperava, assegut al banc, d'esquena a l'església, mirava amb estranyesa el contrast que oferia el paisatge d'autobusos i taxis amb la vella construcció de *Saint Germain*. L'església havia estat als afores de la ciutat en els temps llunyans en què els Ducs de França vivien a la *Cité*. L'edifici —baix, cobert d'heures, amb les teulades de pissarra, brillants, on es reflectien els núvols fugissers— havia estat construït per a formar part d'una paisatge rural. Les oques, els ànecs, les gallines, l'abeurador, el camí enquadrat pels olms i els castanyers, la casa rectoral adossada a l'església i de cara a ponent, més orientada al sol que l'altar major... *Saint Germain des Près* era un tros de paisatge medieval que el temps havia oblidat a la parada de l'autobús.

Mentre venia Germaine, observava els meus companys del *Square* —aquesta mena de salt d'espera de l'amor—. Ens coneixíem tots, encara que mai no ens havíem parlat. Ens saludàvem en arribar i en marxar, amb un somriure tolerant i una mica nostàlgic, on hi havia, al mateix temps, esperança i frustració.

París és l'única ciutat del món on es pot estimar a la via pública. La boira de París posa al damunt de les coses i dels sorolls una sordina còmplice, propicia a l'allunyament i a la intimitat.

Però jo era català, i no acceptava l'almoïna d'aquesta discreció. L'amor, a casa nostra, és un pecat que cal fer de parets endins i sense testimonis. Germaine m'havia ensenyat a estimar-la sota els salzes del *boulevard*, els peus damunt l'asfalt mullat per la pluja i tornasolat pel magat. Quan ella era a prop meu, les seves mans, la seva olor, em doblegaven a la seva llei. Però sol, sense la seda de la seva veu i la rosada calenta del seu alè, el meu esperit es rebel·lava airat per ensenyaments ancestrals.

Era la rebel·lia masclé i honrada de l'iber contra les formes decadents i sàvies de l'amor francès.

Al meu costat, dos amants, ignorant l'ombra de la meua presència, parlaven aquell diàleg circular dels enamorats; diàleg sense preguntes i sense respostes; una sola veu, tàctil com una cosa, entrava i sortia de les seves boques. Els ulls dels enamorats miraven la veu, acostaven hipnòticament les boques, i queien en l'espasme de la besada. La veu era el xuclador que els conduïa sempre al mateix abisme. Fora, al *Square*. Dins de l'església, uns altres amants. Aquells de les lletanies, aquells que estimen sense ungles i sense dents, un amor marcit per l'encens i els olis sants. Amantíssim Josep, Immaculada Concepció, Fill del teu ventre, Fruit de les teves entranyes, Jesús... Era el mateix amor. A dins, momificat, mort i sec des de centúries. A fora, viu i palpitant com un foc etern.

LA NIT TRIOMFAVA: la lluna, darrera Montparnasse, projectava damunt la *rue de Rennes* un raig platejat que convertia el paviment en un riu de pessebre. Damunt el teló de fons del paisatge de la ciutat es dibuixaven, amplificades per la irradiació, les negres siluetes de la vida quotidiana. Els autobusos, en el seu etern treball de fus, teixien una teranyina immensa on quedaven presos, en viatges sense objecte, els insectes humans. Un darrera l'altre, els amants del *Square* s'aixecaven, espolsant-se del damunt dels abrics i les gabardines no sé quines engrunes que deixa l'amor. Quan abandonaven el *Square*, perdien l'halo de *Saint Germain*, es treien la corona de la seva llum i retornaven —desesperadament anònims— al mecanisme exigent de la pressa i de l'inútil neguit.

Amb una pressa també incomprensible sortien de l'església els penitents. Déu i l'amor eren vençuts, cada nit, per la son. Tota la nit, l'amor abandonat sota els castanyers del parc i damunt les lloses fredes de l'església. I la ciutat immensa, així mateix apagada, les màquines desembragades i silencioses, la immensa aranya del metro petrificada, com sota el glaç, i callada la simfonia del carrer. Fins que l'ull es tornés a obrir i que la nineta —més forta que l'Amor— tornés a piulejar sota l'ombra de les pestanyes.

GERMAINE SORTÍ AL BALCÓ i em digué que no baixaria. Era massa tard i no havia pogut convèncer la seva mare.

Lentament, comparant la meua minúscula ombra a la de Montparnasse, vaig pujar *rue de*

(Dibuix de MARCEL·LÍ PORTA)

Rennes amunt. Vivia a l'hotel de la plaça de Maine.

Des del balcó esbatanat, recolzant els braços nus damunt el ferro colat de la barana, contemplava la plaça i els darreres de l'estació de Montparnasse. París havia crescut massa de pressa i havia absorbit, sense digerir-los, cementiris i estacions. Montparnasse havia estat una entrada de la ciutat. Els arquitectes només es preocuparen de la façana; els darreres, on arriben els trens, havien estat deixats sota la protecció del paisatge i del cel. Però ara, allò era ciutat. S'havien fet hotels de les cases dels peons i hom veia, arran del balcó, les viscères secretes del ferrocarril.

Jo, des del llit, assistia cada dia a aquesta extraordinària representació —espectador únic i ignorat— d'un immens ballet mecànic.

Al matí, els *imperials* de la *banlieue*, curulls de passatgers precisos i apressats; a les dues i a les set, els grans expressos internacionals: homes d'estat, negociants i mundanes; la pose serena dels que tant s'han de fer perdonar; en altres hores, els *ômnibus*, els mixtes i els *mercaderies*, i uns arribats que no saben on anar. Les màquines de tren, cimera blanca al cap, passaven la maroma dels ponts i feien entrades de cavall sicilià. Una distracció, i sortien per la finestra de la façana. Vagons silenciosos, impulsats pel balanç, lliscaven amatents per entre les vies mortes, i s'unien, resignats com un cec, als comparses sense treball; al vespre, les finestres blanques de la llum dibuixaven, sobre el teló obscur de la nit, un calidoscopi rectilini on les figures, sense el ritme circular, iniciaven gestos inacabats.

Jo m'havia acostumat a aquesta vida interna de l'estació. Assegut al llit, llegia la *Joana d'Arc*, de Voltaire, i sentia entre els versos l'amable xiuxiueig de les màquines i els crits gutural·ls dels xiulets. El soroll d'estació era ja el meu soroll familiar. El tren de mitja nit em donava el senyal d'apagar el llum i després, com si el meu interruptor comandés el formidable mecanisme, els xiulets es feien menys estridents i més calafatejats els sotrac·s de les màquines.

A les set em despertava l'express d'Orleans. Tres pics i un repicó, per tal que no hi valgues·sin excuses. Em llevava amb un no res, obria ben ampla la finestra de la cambra, i saludava el meu vell i fidel amic, que treia foc pels queixals i suava tinta.

ELS TRENS HAVIEN ENTRAT en el ritme de la meua vida; n'havia comprès el sentit i la secreta pulsació. Monstres de ferro per a l'home del carrer, el meu esperit els havia domats, i ara formaven part de la decoració de la meua cambra, bibelots al damunt de la xeme·neia i de la taula de nit.

Ja feia temps que en parlava a Germaine. Jo volia que compartís amb mi els secrets dels horaris, la vida ignorada i ardent de l'estació. Volia que, a través del ritme dels trens, ella s'incorporés al meu ritme i visquéssim tots dos la meravellosa il·lusió.

Germaine comprengué el sentit profund de la meua exigència i acceptà. I ara seguíem, junts, bocabadats, amb les ales confoses, el moviment visceral de l'estació. Jo, expert en l'ordenació mecànica de la seva vida, li explicava mil detalls, li anunciava —uns segons abans de l'hora convinguda— l'arribada del mixte, de l'express i de l'òmnibus. I el tren sortia de la meua mànega com de la d'un prestidigitador. Germaine reia d'aquella meua insospitada ap·titud.

El vespre avançava i es feia tàctil; damunt la negror de la nit, la negror més espessa encara de l'estació; damunt el silenci de la nit, el silenci, més espès encara, del nostre silenci. Hi havia treva de trens. És aquella hora morta, entre les deu i les dotze de la nit, en la qual ningú no arriba i ningú no marxa. Tot roman immòbil, com si una voluntat omnipotent hagués suspès els permisos de circulació.

El silenci de l'estació i el silenci del món, l'estranya suspensió de la nit, ens embolcalla·ren d'una cortina cautelosa i còmplice. El temps feia soroll de plantofes i de deshambills. Vaig mirar Germaine amb un esguard franc on hi havia la demanda clara, explícita, del seu amor. Germaine, sense pressa i sense fe·

blesa, obeient més que el crit de la sang el crit més exigent encara de la nit, es despul·là davant meu, amb impudor d'enamorada. Sobtadament, en mirar el seu nu, corregué a prote·gir·se al recés dels meus braços.

En la quietud de la cambra només es sen·tien els cops solem·nials de la sang en els polsos.

CADA NIT omplíem amb el nostre amor aque·lles hores buides de l'estació. El tren de les dotze ens despertava amb esglai. Germaine es vestia a corre·cuita; tota calenta encara dels llençols, baixava les escales de l'hotel i prenia, a la plaça de Maine, un taxi que la portava a la sortida del cinema *Récamier*, des d'on, con·fosa amb la gent que sortia resignada, es diri·gia a casa seva. La tímida amorosa volia entrar a la casa materna per la porta de l'honorabi·litat.

—En sortir de la teua cambra —em deia l'en·demà—, em cobreixo la cara perquè la frescor de la nit no desfulli el clavell dels teus pe·tons.—

Així vaig estimar Germaine tota la tardor de l'any 1929. Així, mentre l'estació roman·ia im·mòbil, jo viatjava, en un tren de plomes, cap a les regions solitàries de l'amor.

Però arribà un dia a partir del qual Germai·ne no vingué més. Ella tenia divuit anys. Jo, vint, i era un *espanyol sans récépissé*. Ràpida·ment, sense que se n'adonés, es trobà casada amb un gran marxant de vins portuguesos. Els pares havien fet parar el tren de plomes a l'es·tació de les conveniències.

Mai més no veuria Germaine; mai més el seu cos, fràgil i blanc com una palma, no tras·passaria la porta de la meua cambra, ni cami·naria, sense soroll de petjades, sobre l'empostis·sat. Mai més no s'asseuria, recollida com un ocell, sobre la cretona emmidonada del sofà. Mai més no assistiríem, finestres enfora, als viatges dels altres, i, finestres endins, al nostre propi viatge.

Sol, el cap cot, els colzes damunt els genolls, considerava la meua vida i en constata·va el seu buit. La seva absència em donà per prime·ra vegada la mesura del que havia estat la se·va presència. El no·res d'ara era la prova do·lorosa del tot d'adés. I vaig sentir, als vint anys, la penosa sensació de l'envelliment. En des·pertar·me, l'endemà, la meua ànima tenia cabells blancs...

Cada nit es repetia el mateix martiri. El des·fici del dia i de les seves obligacions calmava el meu neguit; el crit de la vida no em deixava sentir el del meu dolor. Però a mesura que el món callava i que pujava, solem·ne, el silenci

de la nit, el crit del meu dedins es feia eixordador. Quan el dolor és tan gran no cap en el cor, ataca els nervis acústics i es perd, amb l'oïda, el sentit de l'orientació.

Em defensava de la seva absència concentrat en una desesperada voluntat d'oblit. Tancava els ulls i les orelles als sorolls de l'estació i al record de les seves nits. Tot jo esdevenia rígid i insensible com un mineral. La sang se'm glaçava a les venes, el cor parava de glatir, el respir era pesat com una llosa. Interrompia en mi la vida per disminuir el dolor. El tren de plo-mes tenia, ara, fredor i morbidesa de morgue. Una, dues, deu, cent, quantes nits d'insomni en aquell turment momificat!

Lentament, malgrat la meua sordera, el ritme de l'estació penetrà a la meua cambra. Per on, Déu meu? Per entre les xarneres de la finestra? A través de la vibració dels vidres? Per la cambra del veï? Primer fou un soroll llunyà i imprecís com un tam-tam; després, malgrat les mans encastades a les orelles, el soroll lliscà, fang a l'aigua, per entre les comissures dels dits. Finalment, invencible i poderós, inundà la meua cambra i tot el meu jo. L'estació havia imposat el seu ritme i la seva llei. A cada tren, una glopada de sang a la gorja, una capa de vermell als llavis i una espurna a l'esguard.

A cada tren, el sostre del pit s'alçava i engolia l'aire amb més delit.

L'amor tornava damunt dels rails onejant al vent la seva immensa cabellera de plata.

Altra vegada la finestra tornava a tenir sentit. Altra vegada l'immens rellotge de la vida que jo havia parat a l'hora del no-res, marcava el ritme dels meus passos i dels meus gestos; el seu tic-tac es sincronitzava a les meves pulsacions i m'indultava del delictes d'isolament.

I ara, quan a les deu es produïa la treva nocturna del silenci, el meu esperit es preparava a la tensió dels grans moments. Conscient del que venia, en notava, en la tibantor dels músculs, en la fatiga del respir, en el dolç mareig dels polsos, els seus signes anunciadors. Del meu dins sortia un altre jo, igual a aquell jo de Germaine, i sense ella, però acompanyat del mateix ritme, viatjant en el mateix tren, arribava a les mateixes regions solitàries.

Però ara, l'expres de mitja nit ja no l'arrencava dels meus braços. Quan sentia el xiscle estrident de l'arribada, la premia més estretament al meu pit i dormia, dolçament las, la son de l'amor satisfet.

JAUME MIRAVITLLES

Nova York, març del 1947

BARCELONA A LES DOTZE EN PUNT

Bafor d'asfaltat,
asfaltat de ronda,
ronda de ciutat,
ciutat d'arrel fonda.

Campana i grinyol
de brogent tramvia,
ganes d'estar sol
al pic del migdia.

Clot de brum verbal,
billets de la rifa,
metro transversal,
vermut d'enganyifa.

Tròlei saltador,
orxata de xufia,
guiny d'apamador
i cavall que riuia.

Gelats, cacauets,
quiosc de begudes,
entresols fresquets,
llimonet premudes.

L'arc de Sant Martí
rurt de la manguera
i amb llagrimaig si
plora la palment.

Passa un avió
i als terrats estesa
copia vibració
la roba burgesa.

Dalt d'un colomar
hi han engabiada
blavor de cel clar
de blanc puntejada.

Tot sota els balcons
vitna i reverbera
i volen cançons
i hàlits de bunera.

Pels estrets carrers
mandra de caserna,
cants de vinaters
en fosca taverna.

Soroll de coberta,
dones trafegades
i pels celoberts
bruit de freginades.

Davall un tendal
dina el melonaire
i, solemniat,
salmeja el captaire.

Bram de nau al port,
remor de salpada
i l'eco somort
d'una batallada.

Bafor d'asfaltat,
asfaltat de ronda,
ronda de ciutat,
ciutat d'arrel fonda.

FERRAN CANYAMERES

EL PLA DE LA CALMA

Aire eclesiàstic

DE ROSTRE AFABLE, rodonet de cara i de tot plegat, endolaz, i amb el llacet simbòlic, Antoni García, el mestre de l'Esbart Dansaire de l'Orfeó Català de Mèxic, anava a bord d'un autòmnibus, perjar d'una de les barres horitzontals, obligadores a actituds peculiars del simi aranya. En aquelles empenes hom lamenta no posseir una bona cua prènsil, la qual, si realment descendim dels quadrumanus, és injust que

hàgim perduda. Un pietós ciutadà que havia aconseguit veient, va descobrir en García. Va alçar-se, revenint, i va dir-li:

—Síntese, padre.

—Gracias, gracias...

En García va asseure's, amb un gest capciós que tenia més de benedició que de somriure. Quan va explicar-ho a mossén Benet, el sacerdot va dir:

—Doncs, mireu: a mi no m'ha parat mai!

Informació directa

EN KAISER, aquest tempadíssim compatriota que suggereix l'altra guerra i uns bigotis invertits, jugador professional de futbol abans i avui entrenador d'un equip, parlava a Orizaba amb un senyor a qui acabava de conèixer. Temat: el futbol. El senyor Mauri deia:

—Jo, en la meua joventut, vaig ser futbolista. Si recordeu l'antic Espanyol, potser també recordareu en Mauri. Sóc jo.

(Diguem, ara, que en Kaiser si que debò hi jugava. Va mirar el senyor Mauri amb sornegueria, i va deixar-lo que continués en el pediluví.)

—Sí, home. En Vantolrà, a Mèxic, us podria parlar de mi. I ací mateix, a Orizaba, en Kaiser!

—Parlem-ne, doncs. Perquè en Kaiser, sóc jo.

El xipolleig de l'aigua anava cridant al senyor Mauri: «Apa, buenas!»

De Scíl·as a Caribdis

HI HA CATALANS que senten un discutible orgall peninsular que fa que vulguin presumir d'un acento que, venturosament, no posseeixen. Això els porta a marcar ces i zedes.

Escollíem un d'aquests compatriotes i li seva conversa suggeria una selva plena de xaladors serpents. Se li va escapar un delatori:

—no hay nada como el pecado de Veracruz.

La zeda incrustada en el peix va saltar, implacable-

ment acusadora. I encara va remanir la conversa amb una altra sortida catalana:

—Bueno, bueno: ya te daré un golpe de teléfono.

L'interlocutor va reaccionar, sorprès, davant l'amenaçadora contindència. I va dir, en un esforç d'arranjar-ho:

—No, hombre!

Conte vell

EL CONSPICU SORD va entrar al restaurant, desproveït perquè era època de guerra. Allà a tot per l'absència d'oïda i, com a venturosa consciència, resoltament optimista, va dir al mozo:

—Un sandwich de pernil i formage.

—No hi ha panets.

El parroquí va moure el cap com dient: «malviatgels»

—Doncs de boufarra catalana.

—No hi ha panets!

—Doncs de sobrasada!

—Que no hi ha panets!

Aleshores, finalment, va reagnar-se. I va dir:

—Està bé, home! No cal empipar-se. Doneu-me un panet sol, doncs!

L'àpat de comiat

QUAN l'amic Joan Ventosa i Roig —aquest savi que sempre va d'incògnit— era diputat, van ocórrer els fets de l'octubre del 34. La repressió va considerar-lo presumpte culpable de determinades accions les quals, en canviar el punt de vista, podien títllar-se de delictuoses. Se l'havia de processar per tal que respongués davant la Llei —i en diem Llei per a simplificar—, però abans calia fer el suplicatori a les Corts, perquè la seva condició de diputat l'immunitzava a l'acció dels jutges. La Premia, durant uns dies, reflectia les oscil·lacions del cas: «No es concedeix el suplicatori per a Ventosa i Roig»; «Sembla que Ventosa i Roig serà processat, etc. Al capdavant va sortir la remuda notícia: «Les Corts han concedit el suplicatori per a Ventosa i Roig».

Aquell dia, la mirona d'en Ventosa va comparèixer a la casa amb dos magnífics pollastres. I va dir, calojament:

—Tingui: per a celebrar allò, senyoret.

—Allò què?

—Allò que el diari diu que li han concedit a Madrid.

La bona dona creia que el suplicatori era, almenys, una mena de condecoració que exigia una festança. Sense que capís, és clar, un aspecte subtil que li donava la raó: ser processat per aquella gent era, tanmateix, un honor.

A. ARTIS-GENER

(Dibuix de Tisser)

(Dibuix de Tisser)

(Dibuix de Tisser)

(Dibuix de Tisser)

(Dibuix de Tisser)

(Dibuix de Tisser)

(Dibuix de Tisser)

(Dibuix de Tisser)

(Dibuix de Tisser)

(Dibuix de Tisser)

(Dibuix de Tisser)

(Dibuix de Tisser)

(Dibuix de Tisser)

C R Ò N I C A

CARTA DE BUENOS AIRES

LA MORT DEL SENYOR CAMBÓ

LA MORT s'ha endut el senyor Francesc d'Assís Cambó i Burle, justament el mateix dia que, a Buenos Aires, havia d'embarcar-se cap a Catalunya. Així, el destí inapel·lable l'ha desviat, a la darrera hora, del camí que anava a emprendre.

Vivia, de fa temps, a Buenos Aires —seu del seu afer cabdal: la CADE— gairebé retirat. Com a Catalunya, la fantasia catalana s'esberlava contra el mar de reserva que, estudiantament, l'envoltava. Reclòu a la seva llar, vora de la seva esposa i de la seva filla, seguia, amantent, la marxa de les seves finances i pot dir-se que només tenia contactes amb aquella catalana que la seva vida de societat i els seus afers li posaven al davant. Cap relació amb la col·lectivitat catalana, tret de la freqüentació —molt espaiada, per cert—, de les misses mensuals de la Lliga Espiritual de La Mare de Déu de Montserrat. Tanmateix, la perspectiva de poder alternar amb el senyor Cambó —sempre tan inaccessible— feia que alguns catalans antifrancquistes es frissessin per saludar-lo i ser-li útil.

No se li coneixien activitats polítiques concretes, tot i que, com és natural, seguia de la seva torre de vori estant el curs dels esdeveniments. No pas per això havia deixat d'assistir, junt amb els seus amics, als banquets que la «Comara Española de Comercio» oferia a les missions oficials que el general Franco trameté a l'Argentina, la primera presidida per Eduard Aulós i la segona per Tomás Suñer. Aquest és, a través de la cortina de precaucions que prenien el senyor Cambó per a aparèixer com indiferent a la sort del franquisme, l'únic indicatiu que tenim de la seva condició política actual.

Es així com, fins al darrer moment, la vida del senyor Cambó apareix a tothom sota el signe de la contradicció entre les seves reiterades protestes de catalanisme i la seva conducta. Aquesta contradicció persistent ens fa pot explicar, tal com sostenia anys enrere Rovira i Virgili, el seu pragmatisme. Com deia Rovira, el senyor Cambó no era ni un sentimental, ni un dogmàtic; era un realista. El seu catalanisme —definia el propi Rovira i Virgili— no es basa en cap principi d'ordre especulatiu, ni en fets històrics; es basa en les necessitats de la realitat catalana. Segons quins eren la seva visió i el seu concepte —i, com és sabut, no pluripla pas milions per a tenir una informació fidedigna de tot— de la realitat, actuava. Amb decisió, amb parit pres a consciència. Però tot i les seves previsions, no estava pas exempt d'equivocar-se. D'ací que, segons com, unes vegades pujava el to nacionalista, d'altres prenien un altre conculador i fins i tot, d'altres, una posició confusa o aparentment adversa que desconcertava tothom. Així, als ulls del nostre poble, aquestes reaccions tan seves, com que sovint contradecien els postulats del catalanisme polític, atiren testant-li adeptes i, quan la seva política no atenyia els resultats desitjats, que se n'esperaven i se'l conceptuïa complicat amb l'adveniment de la Dictadura, la gent del nostre país el considerà, en general, fracassat com a polític catalanista. Fou la frustració de la seva brillant carrera política. Val a dir que hi contribuïren força les seves impaciències intimes mal reprimides, el seu despit mal dissimulat i les seves pors mal dirigides. Així, perdé l'oportunitat de ser el leader —mot que li era tan car— dels catalans. I és que la seva política realista, que possiblement li hauria fet fer un gran paper en un país normal, topà i s'entrebancà amb el problema essencial que tenia —i té— plantejat Catalunya: la seva autodeterminació.

Tenac, però, ell ha estat, en veritat, conseqüent, fins a l'obstinació i fins a la mort, amb la seva política, amb aquest pragmatisme que li llevà l'adhesió popular i li restà addictes. Perquè, en realitat, molts dels seus adversaris polítics catalans no eren més que admiradors decebuts i desencinats. Homes que n'esperaven, si més no, l'autonomia i que, després, l'abandonaren, per bé que trobaren en l'oposició aquella vàlvula d'expansió que exigia llur fervor contrariat.

On realment excel·lí el mestratge del senyor Cambó, tot i alguns desencerts ben segur inevitables, ha estat en l'ordre econòmic-financer. No era un teoritzador, sinó un home d'un gran sentit pràctic, intel·ligent, informat, calculador, astut i no massa audaç. D'ací que els seus deixebles predilectes (Bausil, Jesús Cambó i, per damunt de tots, Casabó) destaquin, també, més com a financers que com a polítics. Ell, que sabé superar la tara que trobava en els catalans de no ser aptes per a dirigir societats anònimes, els ha ensenyat a desempallegar-se'n. És que l'havia dotat així la seva remota ascendència hebraica en transmetre-li no tan sols un perfil inconfusible, sinó també l'apritud econòmica dels jueus catalans antics, financers destacats que eren? Perquè no tan solament era ell, sinó que són molts els catalans del nostre temps en qui l'herència israelita, filtrada ja per generacions i generacions de sang catalana, es manifesta obertament en l'aspecte físic i en la psicologia.

No se sap pas encara si la mort haurà acabat definitivament amb el mecenatge truncat per la nostra guerra, amb aquelles «Fundació Bernat Meigs», «Fundació Bíblica Catalana», «Fundació Rabínica Catalana» i «Editorial Alpha» creades sota l'alt patronatge del senyor Cambó, i que tant l'havien condecorat amb tots els catalans. Aquest gest altruista —tan rar entre la nostra gent adinerada i que contrastava tant amb la guàrdia ambient— l'havia redimit, perquè, tal com sostenia el doctor Marañón, «el ser mecenas és sempre per a l'home públic un negoci remunerador». En el cas del senyor Cambó, donava certesa a aquella fórmula hàbil amb què provà de revestir les seves incursions monàrquiques («Monarquia? República? Catalunya») i que tanta de popularitat li donà.

Però, la seva actuació pública durant la República i la seva coneguda actitud pro-franquista ulterior, desferren la magnificència d'aquest retaule. No debades els seus necrològics de Buenos Aires silenciaven piadosament aquesta etapa de la seva vida política que, ara, la mort clou, tot marcant la fi de la corba el·líptica que ha estat la vida política del senyor Cambó.

Fins a què punt un home que ha tingut un paper tan rellevant en la història del catalanisme, un home que, amb els seus parlaments, els seus escrits i la seva actuació esforçada, li donà volada i li proporcionà tants d'adeptes, ha pogut, a darrera hora, desentendre's impassiblement del passat i aparèixer de braçat, no ja dels enemics personals —cosa que l'hauria honorat—, sinó precisament dels enemics públics de les reivindicacions catalanes? Quin ressori pot fer romandre un català immenoble a la dimort de milers de connacionals i a la dolor de la pàtria subjugada? Quin mal far entorboleix el seu i dev's el capteniment dret i clar? Quin poder ignot ha eclipsat l'exemple colpidor de Job, mestre de paciència i d'integritat en les hores que l'adversitat es refocila en l'home i en els seus interessos materials?

PERE MAS I PERERA

Buenos Aires, maig, 1947

L'ENERGIA ELÈCTRICA DE CATALUNYA

JOAN VENTOSA i ROIG, en el número 16 de L.N.R. publica un interessant article intitulat *L'electrificació de Catalunya*, en el qual estudia la conveniència d'anar instal·lant pel territori català centraltes tèrmiques cooperatives, productores de fluid elèctric.

Ventosa i Roig és un entusiasta cooperatista, que es distingeix per la seva preparació quan tracta problemes d'aquesta naturalesa, però el meu estimat amic en permetrà que dissentís de la tesi sustentada en el seu article.

La idea d'instal·lar centrals d'energia elèctrica a base de grups de motors de combustió interna i generadors, va sorgir a Catalunya pels abusos i deficiències en el servei de l'empresa que monopolitza allí la producció d'electricitat, filial d'un gran trust internacional que explota les riqueses naturals dels pobles que se les deixen explotar.

En matèria de producció d'energia elèctrica, com en moltes altres coses, no hi ha una fórmula general que determini si és millor la producció de fluid a base de grups electrogens o bé de centrals hidroelèctriques; això depèn de molts factors, però a Catalunya aquests factors afavoreixen les centrals hidroelèctriques.

En un número de molt abans de la guerra civil espanyola, la revista *Técnica*, òrgan de l'Associació d'Enginyers Industrials de Catalunya, publicava un estudi en el qual l'energia potencial dels rius de Catalunya es considerava equivalent, en números rodons, a 1.250.000 cavalls de força, els quals, convertits en vats, sense tenir en compte les minves pels factors de rendiment, representen 920.000.000 de vats, que correspondrien a un terme mig, per ciutadà de Catalunya, d'uns 310 vats-hora aproximadament.

En un llibre escrit per l'eminent enginyer industrial Josep Serrat i Bonastre l'any 1943, titulat *El dominio de la tierra por la energía*, l'autor detalla l'aprofitament del nostre potencial hidràulic i demostra que només se n'exploten 445.820 cavalls, equivalents a 328.120.000 vats, que corresponen a un terme mig de 110 vats-hora per ciutadà.

Volem dir, amb això, que si Catalunya no disposa de més energia elèctrica, la culpa és dels capitalistes catalans, els quals fa més de cinquanta anys que palesen la seva incapacitat.

La producció d'energia elèctrica a base de centrals tèrmiques, funcionant amb combustibles líquids o sòlids, mentre no es demostrï que Catalunya compta amb bons jaciments d'aquestes matèries, sempre resultarà més cara que la producció hidroelèctrica, i si arribéssim a la seguretat que disposem de petroli i carbó suficient, donades les condicions fluvials i topogràfiques del nostre

poble, encara caldria estudiar-ho molt bé.

Al final del seu article, Ventosa i Roig planteja un problema força temprador, el qual, almenys a mi, fa anys que em té entès, però que tot i considerar que no són les planes de L.N.R. el lloc indicat per a analitzar-lo amb tota la seva extensió, crec que em serà permès de fer-hi algunes consideracions. Diu així: «L'exemple de Mèxic en l'expropiació del petroli ens pot ésser un magnífic guiatge el dia de demà».

Primer que tot, puc assegurar que no tinc accions de *Riesgos y Fuertes del Ebro*, ni de l'Energia Elèctrica de Catalunya, ni de la Canadenca, tres companyies que formen el veritable misteri de la Santíssima Trinitat. Després, que tot i que hi hagi qui assegura que ningú no coneix les seves veritables forces fins que les posa a prova, per la meua banda no emprenc cap esforç sense mesurar-ne bé les pròpies proporcions. Ni les condicions ni les circumstàncies de Catalunya són avui comparables a les de Mèxic en l'època de la Presidència del general Cárdenas. Considero que la solució donada a Veneçuela pel President Betancourt és la que més escaurà de moment al nostre país, és a dir, que Catalunya tingui el 60% de les accions

de les companyies estrangeres productores de fluid elèctric, condicions que podrien completar-se obligant-les a consumir els materials i maquinària fabricats a casa nostra, ultra el compliment d'aquelles disposicions legals que en matèria d'explotació i ordenació industrial, Catalunya pogués formular.

Això ens permetria d'anar endeutant pel nostre compte l'aprofitament de la riquesa hidràulica de Catalunya, sense el dogal d'un deute excessiu, que ens impossibilitaria extraordinàriament una acció progressiva en aquest sentit.

Voldria aclarir que no sóc contrari, ni molt menys, del sistema cooperatiu per a l'ordenament de certs aspectes de la producció; però és indubtable que la cooperació, com la nacionalització, no sempre són circumstancialment adequades, i com que prefereixo l'eficàcia als dogmes, en cada cas aplicaria allò que pogués perfeccionar el mètode, proporcionar més satisfaccions als ciutadans i convenir millor als interessos de Catalunya.—JOAN FRONJO-SÀ SALOMO.

N. de LA D.—En l'article al qual es refereix l'amic Fronjosà, va aparèixer equivocant el peu del gravat que l'il·lustrava. On deia *La presa de Capdella havia de dir: La presa de Camarasa*.

UNA FINESTRA DE CARA AL MÓN

TEMPS A VENIR, quan al voltant d'una taula de cafè a la Rambla de Barcelona o a l'ombra d'uns pollancres en qualsevol indret de Catalunya, recordem aquests aplècs de la sardana organitzats per l'Orfeó Català de Mèxic, la nostra pàtria ens semblarà més gran. El Parc de Salazar esdevindrà en el nostre record com una continuació de Vallvidrera o del bosc de can Feu. I aquesta imitació de cobla, amb instruments impropis, que marca el ritme de la nostra dansa, ens semblarà —amb un esforç de bona voluntat— un reflex de La Principal de La Bisbal o de la Cobla Barceloneta. I quan, en la jornada històrica de l'onze de setembre tornem a veure a la Ronda de Sant Pere aquella bandera barrada damunt la multitud enfervorida, recordarem amb enyorança —per què no?— la gran bandera catalana que cada any —el mes d'abril— penjàvem el Parc de Salazar damunt les cassoles fumejants i per damunt també d'una gernació il·luminada per l'esperança d'un retorn...

Recordarem aquests aplècs. I recordarem també aquesta Fira del Llibre que per cinquena vegada s'ha celebrat a Mèxic. Amb la mateixa enyorança. Amb el mateix deix de melangia. El record del nostre pavelló —boc de terra catalana, espai espiritual i patriòtic— ens acom-

panyarà també en el nostre dolc pelesgrinatge del dia de Sant Jordi a la recerca de novetats bibliogràfiques per les parades de les vies barcelonines...

Aquestes dues festes anuals que ja han esdevingut tradicionals a Mèxic, tenen innegablement la seva importància política. Com la tingué la celebració memorable dels Jocs Florals; com la té aquesta Massa Coral que passeja per Mèxic un prestigi ben guanyat. Perquè és innegable que si Mèxic coneix avui l'existència de Catalunya, si un bon nombre de mexicans coneixen els nostres nequits espirituals, la nostra història gloriosa, els nostres anhels nacionals, es deu —en bona part, en boníssima part— a aquests aplècs de la sardana que porten la nostra dansa al cor mateix de la terra mexicana; es deu a aquests pavellons que amb el nom de Catalunya han fet acte de presència inalterable a cada Fira; es deu a aquest Orfeó que —gràcies a un esforç que no més capeixen els qui l'han fet o el fan— va pel món cantant les nostres cançons; es deu als escriptors i als editors que poden mostrar al públic mexicà una collita ufana de llibres catalans; es deu, en definitiva, a una sèrie d'activitats que, situades al marge del que en diem política, han esdevingut la nostra arma política més eficient.

La sola presència entre els pins i els abers i els pollancres de Salazar d'una bandera catalana, unes rodones de sardanistes i una multitud parlant en català, diu als mexicans que vénen a gaudir de l'espectacle molt més que cent discursos. La sola presència de Catalunya a la Fira, amb el seu pavelló i la seva bandera i els llibres vells que parlen de la seva història i els llibres nous que parlen de la seva supervivència, és una rotunda afirmació de la nostra nacionalitat, una afirmació que entra pels ulls amb la força irresistible dels arguments incontrovertibles... per bé que sempre hi hagi entre els catalans esperits críticats i negatius que hi trobin falles —qui o què no en té!— i no vegin en els aplècs més que una costellada amb música, i en els pavellons de Catalunya un establiment editorial i en l'Orfeó un grup de gent que perd el temps cantant... mentre hi ha coses tant importants a fer i que ella, naturalment, no fan.

Algun dia caldrà parlar de l'obra positiva realitzada a Mèxic per l'emigració catalana. Caldrà parlar-ne i mesurar tota la seva importància en l'ordre patriòtic, polític, cultural, publicitari... Si, publicitari. Que també és un aspecte important el de la publicitat per a un poble que, com el nostre, ho necessita tot. Ha calgut que sortíssim de Catalunya per a convèncer-nos de com era —i és encara— ignorada la nostra pàtria. I un poble ignorat té sempre més probabilitats de perdre que de guanyar.

Catalunya necessita fer un esforç publicitari. La seva personalitat resta minvada si és desconeguda enllà de les seves fronteres. Durant molts anys, hem viscut excessivament reclosos a casa nostra. Ens semblava que un homenatge a Casanova, una manifestació a la plaça de la República o un miting al Tivoli eren fets prou importants per a fer ressonar el nom de Catalunya i afavorir la seva causa arreu del món. Si n'hem fet d'homenajes i manifestacions i mitings! I tot plegat, per trobar-nos, anant pel món, que la nostra llengua, la nostra història, els nostres anhels, els nostres dolors, eren coses ignorades!

L'Aplèc de la Sardana, amb tot el promís de les cassoles fent xup-xup; el Pavelló de Catalunya a la Fira, amb totes les deficiències que puguin notar-s'hi; l'Orfeó, amb totes les falles que pugui tenir en raó a les pròpies dificultats, han vingut a omplir aquest buit del catalanisme polític. I ens plau consignar que, fins ara, aquestes activitats que podríem dir-ne publicitàries de la nostra nacionalitat, s'han desenvolupat dintre d'uns límits de responsable dignitat, sense caure en el paral·lelisme dels elàstics amb quatre barres.

Cal que l'obra feta durant aquest any, continuï. Amb nosaltres o sense nosaltres. Que continuï i que, so-

sobretot, no sigui oblidada el dia de demà pels homes que governin Catalunya. Si no tenim una finestra catalana oberta de cara al món, no

esborrarem mai l'essència provincial de la nostra indiscutible personalitat nacional.—I. AYMAMI I BAUDINA.

ELS JOCS FLORALS D'ENGUANY ES CELEBRARAN L'ONZE DE SETEMBRE

Segons les darreres noves arribades de Londres, s'ha procedit ja a l'ordenació dels organismes encarregats dels Jocs. El Cos de Mantenedors és presidit per Carles Pi-Sunyer i n'és secretari Joan Gili. La Comissió Organitzadora ha quedat constituïda per Francesc d'A. Gali i Fabra, president; Ramon Perera, tesorero, i un Secretariat del qual formen part Pilar Senén, Roc Bailori, Josep Pi-Sunyer i altres membres anglesos i catalans.

Atès que els mantenedors britànics no tenien temps disponible fins a les vacances d'estiu —agost, setembre— i en el desig de fer possible la participació dels poetes i literats catalans escampats arreu del món, la data de celebració dels Jocs s'ha fixat per al dia Onze de Setembre.

La Convocatòria s'ha ajornat fins a saber tots o la majoria dels Premis extraordinaris, però s'anuncia la seva imminent publicació.

A més dels premis i aportacions ja anunciats, ens arriben notícies dels següents:

Del Casal Català de Nova York: entre el donatiu de l'emitat i una subscripció entre els socis, 300 dòlars, una part dels quals serà destinada a l'adquisició de la tela per als vestits de la Reina i de la Cort d'Amor.

De Josep Fontanals, de Nova York, 50 dòlars, per a un tema lliure. I de Josep Gelabert, de la mateixa ciutat, altres 50 dòlars per a un treball el tema del qual sigui «Els camins més viables per a aconseguir la llibertat de Catalunya».

Del Casal Català de Montevideo: 100 \$ uruguaians per al millor treball sobre un tema susceptible de servir de propòsita de Catalunya a l'estranger.

Del Casal de Catalunya, de Buenos Aires, vint lliures esterlines adjudicables a criteri dels mantenedors.

Totes dues darreres entitats tenen obertes subscripcions entre els seus associats per a reunir quantitats destinades a despeses d'organització.

Els catalans residents a Guatemala han enviat trenta-dòlars, per conducte de Maria Solà de Sellarès.

Des de França s'annuncien premis instituits per Editorial Albor, Cultura Catalana, Foment de la Sardana de Perpinyà i d'altres.

Molts dels premis portaran noms il·lustres: Almirall, Prat de la Riba, Macià, Companys, Verdaguier, Oller...

Tot plegat permet augurar que els Jocs Florals de Londres constituïran una brillant manifestació de vitalitat de la cultura catalana.

EL PAVELLÓ DE CATALUNYA A LA FIRA DEL LLIBRE A MÈXIC

La manca d'espai, a causa de la copiosa informació sobre temes de rigorosa actualitat que tenim per a aquest número, ens obliga a recensionar en unes poques ratlles l'èxit que els catalans residents a Mèxic han obtingut amb motiu del bell pavelló alçat a la V Fira del Llibre. Cal dir, per començar, que el Tièr ha aconseguit que entre les dotzenes que s'han instal·lat el nostre fos el de més bon gust, per l'esquidada de les seves línies i la modernitat de la seva disposició. Han passat per ell milers de persones; la nostra gent, per a adquirir els llibres que les editorials catalanes de Mèxic, de França i de Xile hi han tingut a la venda, o per a subscriure's a L.N.R. en proporció altament falaguera per a nosaltres: la del país i estrangera per a admirar la nostra producció bibliogràfica actual i la passada, exposada aquesta en unes vitrines a propòsit, davant les quals ha calgut molt sovint donar llargues informacions a curiosos intel·ligents.

Ha cridat extraordinàriament l'atenció dels entesos una bella reproducció en bronze del Pantocràtor, en

talla, del frontal de Sant Climent de Tahull, obra de l'excel·lent escultor Deogràcies Civit, exposada en un aparador exprofes.

El dia 11 l'Orfeó Català tenia anunciat un concert en el teatre de la Fira, en el qual, sota la direcció del mestre Costa-Fort, la nostra notable massa coral havia d'interpretar un programa mixte de composicions catalanes i mexicanes, entre elles el nostre himne nacional i el de la República mexicana.

Les esperances de la Comissió organitzadora del Pavelló en el sentit que aquest any encara augmentaria el seu valor d'exponent de la nostra cultura davant el poble mexicà, no han fallat.

Escrivim aquestes ratlles quan encara la Fira és oberta, i en plena activitat. Es diu que es tancarà el 22 del mes present. Però es diu també que alguns llibreters importants han demanat al departament oficial que té cura de la realització del magne certamen de la cultura mexicana, una pròrroga d'uns dies. No cal dir que Catalunya hi serà present fins el darrer moment.

SETMANA D'ESTUDIS CATALANS DE LA FNEC, A FRANÇA

La Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya a França ha celebrat els dies 7 al 13 d'abril propassar una Setmana d'Estudis Catalans, a la vila de Prades. Hi han participat una setantena d'estudiants, nois i noies, procedents de tots els indrets de França. Al·lojats al Col·legi de nois, durant set dies aquesta joventut expatriada ha escoltat una sèrie de conferències de prestigioses figures de la nostra intel·lectualitat i ha discutit problemes diversos i importantíssims sobre el futur de Catalunya.

Ha presidit les tasques de la Setmana el mestre Pompeu Fabra, al costat del qual gairebé hi ha hagut sempre, a la presidència, el mestre Pau Casals.

SESSIÓ INAUGURAL.—Va tenir lloc el dia 7. Després d'uns breus mots del secretari general a França de la FNEC, Heribert Barrera, amb els quals explicà els objectius que perseguia la Setmana i remercià els qui amb la seva col·laboració l'havien feta realitzable, el mestre Pau Casals va adreçar als estudiants un emocionant parlament de tons encoratjadors i patriòtics. A continuació l'escriptor rossellonès Artur Comte va parlar en representació dels intel·lectuals del Departament, assenyalant la simpatia amb què tots veien que els catalans exiliats realitzessin una manifestació cultural de tanta importància i glossant els lligams d'amistat que uneixen Catalunya i França.

De seguida Antoni Ravira i Virgili inicià les tasques acadèmiques de la Setmana, amb una conferència preliminar de les que altres dies havia de desenvolupar sobre La història de Catalanisme, destinades a

precisar la significació i l'origen dels mots *Catalanista*, *Català* i *Catalunya*. Amb la claredat que li és peculiar, l'il·lustre historiador analitzà l'evolució d'aquests conceptes i l'extensió que actualment cal atribuir-los. El sentiment que un dia, inconscient ell mateix del seu abast, adoptà les denominacions de provincialisme, regionalisme o federalisme, per consentiment de tots pren actualment el nom de catalanisme, amb el contingut nacionalista definit per Prat de la Riba. Pel que fa a la denominació de catalans, hem de refusar-nos a limitar-la als naturals de les quatre províncies del Principat. Fins al temps de la nostra decadència, els valencians i mallorquins s'anomenaven també catalans. I catalans, per tant, hem de seguir anomenant-los, ja que la llengua ha de ser per a nosaltres el signe més consistent de la nostra nacionalitat. Per això no cal que ens trenquem el cap cercant un nom artificial que englobi les tres regions de la nació catalana, posat que ja el tenen, i ben legítim: Catalunya.

CONFERÈNCIA DE JOSEP CARNER.—En la segona sessió parlà sobre L'evolució del català literari des de la Renaixença el gran poeta Josep Carner. Començà dient que la Renaixença catalana no va ser pas una obra artificial, de falsificació. Durant tres segles el català havia posseït les tres característiques essencials d'una llengua de cultura: la inspiració, la qualitat de la producció dels escriptors i el ser instrument de treballs d'erudició i de recerca; el ser expressió d'un poder d'un Govern, d'una tribunals, d'una administració. Si més tard sofri una decadència, no s'alterà per res l'ad-

hesió dels catalans a la seva llengua. Cap reculada no es registrarà en la seva extensió geogràfica ni cap interrupció en la seva creació literària: quan en decaigui altre correu, la cançó popular n'assegura la continuïtat. Per això la revalorització del català en la nostra vida nacional ha pogut fer-se en un temps tan curt i sense necessitat de cap intervenció estatal poderosa.

Carner va anar seguint pas a pas el procés de reconstrucció del català literari a partir de l'Oda a la Pàtria, d'Aribau, fins arribar als mallorquins Alcover i Costa i Llobera, remarcant la influència decisiva que van exercir damunt el català literari. Esmentà l'aportació universalista del grup de L'Avenç amb les seves traduccions, i a Prat de la Riba, qui, amb una clara visió dels nostres problemes culturals, va portar a Barcelona Pompeu Fabra, per tal que ocupés el lloc oficial de director de la reconstrucció lingüística.

CONFERÈNCIES DE FERRAN CUITO.—La tercera i quarta sessions van anar a càrrec de l'economista Ferran Cuito i van ser, en gran part, un animat diàleg entre el conferenciant i els seus oients. Cuito va plantejar el problema de la zona industrial catalana, la més important de la península i tot i això desproveïda de totes les primeres matèries bàsiques i allunyada de les grans rutes de comerç. L'economia catalana —va dir— es fonamenta en el factor humà, però justament avui que la vida econòmica va prenent cada vegada una major complexitat, sembla que els catalans no arribin a adaptar-se a les seves noves formes. Per això van perdent terreny en aquest ordre i no solament estan absents de la direcció de la funció pública, dels grans negocis i de les organitzacions obres, sinó que reculen demogràficament (la població disminuiria sense la immigració) i reculen fortament en la Banca (cap de les deu primeres banques de l'Estat franquista no és catalana), quan de la Banca depèn la inversió de capitals i per tant el desenvolupament industrial. Reculen en la Banca, en la marina mercant, en la producció elèctrica, en la proporció de societats anònimes radicant a Catalunya, etc. És cert que tot això és degut en bona part a la persecució de la qual l'Estat Espanyol ha fet objecte tot el que és català (i que no en tot ha tingut èxit; exemple, el trasllat d'indústries), però malauradament no tot és imputable a aquesta persecució.

El malafortunadament no és irreparable. L'estructura econòmica de Catalunya té una flexibilitat que li facilita el redreçar-se. La consciència del mal és ja el camí del remei i el remei essencial és la intervenció política, pesant en la política de Madrid; no en protestes so-

CANDILES

S. DE R. L.

AV. CHAPULTEPEC, 56

Tel. Eric. 13-27-20

MÉXICO, D. F.

liment, sinó amb una acció directa, aportant quelcom que constitueixi un avenç. Tenim iniciativa i tenacitat i l'estelvi català no decau; podem ser, doncs, optimistes.

La magnífica exposició del problema que va fer Ferran Cuito va suscitar interessants intervencions que va resumir Josep Ma. Corredor recollint el que, d'acord amb el conferenciant, tothom coincidia a considerar com els principis essencials de la intervenció catalana dins de l'Estat Espanyol.

CONFERÈNCIA DE CARLES PI-SUNYER.—El dia 10 ocupà la càtedra Carles Pi-Sunyer per parlar sobre *Nacionalisme i Economia*. És des dels seus orígens —va dir— que l'economia ha anat prenent un caràcter estatal. L'exageració d'aquest caràcter ha portat àdhuc a l'imperialisme econòmic i a l'autarquia, dues concepcions perilloses que dintre de l'Estat Espanyol només poden desfavorir-nos. El problema que se'ns presenta és conjugar aquesta característica pròpia dels fets econòmics: l'articular-se el pla de l'Estat amb la nostra ideologia, que ens fa partir del concepte d'economia nacional catalana. Per superar aquest antagonisme hi ha només dos camins: reduir o anular el vincle estatal (fer Catalunya tan lliure, per exemple, com una Nació de la Commonwealth britànica), o bé intervenir i si és possible controlar i dirigir aquest Estat més ampli. Les dues solucions no s'exclouen, sinó que en part es completen i es perfeccionen. La primera no és impossible ni desaconsellable. Sempre hem cregut que no es pot acceptar com un axioma que una Catalunya separada sigui una Catalunya arruinada. De moment, el conflicte fora seriós, però a la llarga hi hauria un reajustament. Cal, però, treballar sobre realitats, i l'avinentesa política d'aquesta solució no apareix gaire possible i no podem abandonar l'economia catalana fins haver trobat els quadres polítics que desitgem. Queda, doncs, l'intervenció que els fets mateixos fan necessària i que cal que pugui ser feta no com a expressió directa d'interessos particulars, sinó mitjançant un organisme estatal que els hagi aplegat i garbellats per tal d'intervenir amb tot el pes de l'economia catalana. Aquesta concepció té l'inconvenient de la seva complexitat, sobretot perquè cal fer-la compatible amb la planificació a la qual tots els Estats moderns es veuen abocats amb més o menys grau. Però no hi ha opció: no tenim més remei que fer-ho així, i en treballar políticament per Catalunya cal fer-ho també per la seva Economia.

CONFERÈNCIA DE MANUEL SERRA I MORET.—El mateix dia 10 el professor Manuel Serra i Moret s'ocupà del moviment obrer a Catalunya. Començà dient que la primera ri-

quesa d'un país són els seus habitants, que són, al mateix temps, els qui en fixen el destí. Per això molt sovint els pobles més pobres en recursos naturals han estat els més rics pel seu treball. En tots els països, el que més pesa en l'intercanvi econòmic és el valor dels salaris. I la seguretat social afecta enormement les finances dels Estats. Això palesa fins a quin punt la vida econòmica està determinada per la classe treballadora. Catalunya, naturalment pobre, ha estat un país industrial. La terra tan sols podria mantenir un terç de la seva població. Però la població és laboriosa, i la industrialització s'ha realitzat per acumulació de minúscules empreses. El català és assalariat quan no pot ser altra cosa; però així que pot, s'independitza.

La història del moviment obrer a Catalunya és llarga i dolorosa. La seva línia és d'un caotisme que la fa estèril; caotisme que pot atribuir-se al fet que les masses catalanes no han pogut resoldre els seus problemes en funció de la seva pròpia naturalesa, per mor de la penetració constant de les masses d'altres pobles. Sense aquestes infiltracions, els obrers catalans haurien seguit segurament un camí de solucions racionables.

L'obrer català és molt individualista, i, per tant, les formes collectivistes no s'avenen amb les formes bàsiques de l'economia catalana. Cal valorar l'obrer català com a pensament i acció i no pertorbar la font de creació social que ens proporciona. Tant li fa que Catalunya sigui o no sigui socialista. El que interessa és que sigui allò que ha de ser; que l'essència i la vitalitat del nostre pensament es reflectin en la nostra creació i en la nostra vida; no per a ser singulars, sinó

pel respecte que ha de merèixer la veritat. Ens cal afirmar el dret a ser i, sobretot, el dret de ser.

CONFERÈNCIES D'A. ROVIRA I VIRGILI.—Ja hem dit que el tema de les dissertacions del nostre company era *La història de Catalanisme*. Va reprendre-les el dia 8 i les acabà en la sessió del dia 11. Rovira començà exposant el procés de la decadència, el tombant de la qual és el famós Compromís de Casp. La solució contrària a Catalunya fou dictada, més que per raons religioses o dinàmiques, per raons socials i polítiques. Els ciutadans honrats que manaven a Barcelona, van temer que amb Jaume d'Urgell tornaria a entrar en el Govern de la Ciutat, com en els darrers temps del regnat de Pere III, l'element popular. I a través de combinacions terribles, amb gent comprada, van obtenir el Compromís.

Del segle XVII a la Renaixença no hi ha cap pausa. El sentiment nacional perdura no solament amb les espurnes del 1640 i del 1714, sinó d'una manera contínua. En la guerra de successió Catalunya va jugar la mala carta, que semblava que havia de ser la bona. Al segle XIX tenim una Catalunya on sota les cendres hi ha el caliu nacional, on la llengua és mantinguda pel poble per més que algunes classes altes utilitzin el castellà i que l'empri en gran part la literatura. Tot això es posà en contacte amb dues forces noves: revolució i romanticisme.

Es convencional dir que la Renaixença comença el 1833; la nostra literatura no s'apagà mai. L'Oda d'Aribau pot anomenar-se l'inici, però l'home que portà l'esperit proselitista fou Rubió i Ors.

A continuació Rovira va fer una exposició molt detallada dels diver-

Accentuï
la seva
bellesa
amb
PÓLVORS

VANIDAD

D'Eugenio

A PARIS

Si aneu a París, no deixeu de visitar el

RESTAURANT BARCELONA

el més petit i el més famós dels restaurants de la capital de França.

L'amic Ferrer us rebrà amb la cordialitat de sempre.

9, rue Geoffroy-Marie
Prop del Folies Bergère
Téléfon: TAI. 47.66

TECNICOS UNIDOS, INGENIEROS Y ARQUITECTOS,

S. de R. L.

ESTRUCTURES DE CIMENT ARMAT

Chimalpopoca, 107, 4°
Tels. 36-60-79 i 12-56-56

MEXICO, D. F.

REPRESENTACIONS COMERCIAL ESPRESATE

Tomàs Espresate Pons

Oficines:
Artículo 123, núm. 45
Tel. Eric. 12-21-24

MEXICO, D. F.

«Els grups i corrents del catalanisme, exposició impossible d'extractar. Ens limitarem a indicar-ne les figures senyeres: l'Almirall, el bisbe Torras i Bages, Pi i Margall, que en els darrers anys de la seva vida esdevingué totalment catalanista; Prat de la Riba, que tingué el coratge d'acabar amb els equívocs de nom i proclamà que tenim una sola pàtria i una sola nació: la catalana. En fi, Francesc Macià, que al catalanisme i al republicanisme units afegeix un tercer terme: l'obrerisme, portant al moviment catalanista masses importants de la nostra classe treballadora, àdhuc de la immigrada.

Les dissertacions de l'autor de Teatre de la Nació van acabar amb un estudi a fons del problema de la immigració, la qual, segons ell, ha estat no solament indispensable, sinó fatal. Tot i els seus perills —va dir—, fóra molt pitjor que no existís. I la nostra salvació no consisteix a tancar-li les portes, sinó a catalanitzar els que entren. L'obra és difícil, però en depèn el nostre esdevenidor.

SESSIÓ DE CLAUSURA. LLETJA DEL PRESIDENT IRLA I PARLAMENT DE POMPEU FABRA.—La penúltima jornada de la Setmana —la del dissabte— va consistir en una excursió a Sant Martí del Canigó. Davant el vell monestir tingué lloc l'assemblea de la FNEC. El Consell directiu exposà la tasca realitzada i el programa per al futur, i després d'un ampli debat van ser presos acords importants, pendent de ratificació per referèndum de tots els adherents. Abans d'abandonar Sant Martí, Rovira i Virgili evocà, en un emotiu discurs, la terra catalana de l'altre costat de la muntanya, tan pròxima materialment i tan llunyana, encara, per a tots.

L'endemà al matí, altre cop a Prades, va cloure's solemniàlment la Setmana. Heribert Barrera anuncià que els organitzadors havien volgut que la darrera sessió fos consagrada a l'obra de mestre Fabra, i que aquest havia accedit que es donés lectura al seu discurs presidencial a l'Ateneu Barcelonès, pàgines ignorades del jovent d'avui i el tema de les quals és precisament la restauració de l'idioma. Josep M. Corredor va llegir el discurs de Pompeu Fabra; i en acabar, el mestre va rebre una càlida demostració de l'afecte i de la veneració que li tenen els catalans.

Tot seguit va ser llegida una carta que el President Irla va adreçar als organitzadors i assistents de la Setmana, i la qual transcrivim:

«Estimats amics: Molt m'hauria plagut correspondre el vostre gentil convit i assistir a alguns dels actes de la Setmana d'Estudis Catalans que aquests dies celebren a Prades. Dissortadament, no m'és possible venir a prop vostre. Voldria, però, que us arribés l'expressió del meu afec-

te i la simpatia amb que veig els actes que porta a terme, amb patriòtica finalitat, la joventut universitària. Catalunya ha sofert, i sofreix encara, l'agressió continuada dels qui no comprenent els principis de tolerància, de llibertat, de dignitat humana i col·lectiva, odien el poble que més fervorosament els ha defensats. I per bé que els catalans han sabut mantenir-se obstinadament fidels a la Pàtria, el mal que els seus enemics li han causat és innegable. Des d'ara convé afirmar l'esforç que caldrà que tots portem a terme per a refer Catalunya. Serà una tasca de gran amplitud nacional, a la qual són cridats tots els catalans. Els estudiants hauran d'ocupar el vostre lloc i ja, des d'ara, en el combat de cada hora, heu d'afirmar el voler del nostre poble. Si no n'hi hagués prou amb tot el que reclama d'esforç i de coratge el martiri de la nostra Pàtria, tindríem davant vostre l'alt exemple que ha ofert la nostra intel·lectualitat. Penseu que vosaltres en sereu els continuadors i que heu de ser dignes de l'execució d'aquests homes que, per fidelitat a Catalunya, mai no l'han renegada i sempre l'han servida. És amb la convicció del nostre proper recobrament que adreço la meua salutació més esperançada a tots els estudiants de Catalunya.—Josep Irla.»

A continuació de la lectura d'aquesta carta, que fou rebuda amb una fervorosa ovació, el mestre Pompeu Fabra s'adreçà a l'auditori per a rememorar les respectuoses atencions rebudes durant la Setmana. «He de creure —digué— que les mostres d'afecte que em prodigueu van adreçades a l'home que ha consagrat la seva vida a l'obra de redreçament de la nostra llengua. Per això les accepto tot agraïnt-les del fons del meu cor. Sovint, en homenatjar-me, s'ha qualificat d'èssimplar el meu capteniment en l'exili: no he fet altra cosa que esforçar-me a suportar-lo amb dignitat i resignació, com han fet tants altres exiliats catalans. I, així, he continuat la meua tasca, com era el meu deure. Felic si el meu exemple fa que, en l'àrdua tasca que ens espera, sou com vull creure que sereu dels qui saben que no cal abandonar mai ni la tasca ni l'esperança.»

A peu dret tots els assistents aplaudiren llargament l'il·lustre filòleg. I abans de separar-se, el cant d'«Els Segadors», que improvisadament va posar-se a dirigir el mestre Pau Casals, vingué a cloure aquesta Setmana d'Estudis Catalans, durant la qual en tot moment s'han afirmat la fidelitat a Catalunya i l'esperança en el seu esdevenidor.

L'abundor de material d'estricta actualitat, ens ha obligat a augmentar de vuit pàgines el present número.

LA VIDA A LA PATRIA SUBJUGADA

LES FESTES DE L'ENTRONITZACIÓ DE LA VERGE DE MONTSERRAT

Tot fa creure que s'ha perdut una carta amb la qual un dels nostres corresponals a Barcelona ens informava amb extensió sobre els actes celebrats a Montserrat el 27 d'abril propassat, organitzats per la Comissió Abat Oliva amb motiu de l'entronització de la Moreneta. Ho deduíem per altres cartes que al·ludíen aquella. S'han frustrat, doncs, lamentablement, totes les precaucions que havíem pres per tal que els lectors de L.N.R. trobessin en el present número un reportatge de primera mà, objectiu i detallat, escrit per un compatriota d'aquella que sense moure's de Catalunya n'estan tan exiliats, bé que moralment, com nosaltres; i que per aquesta sola raó, si altres no n'hi haguessin, són mereixedors de tot el crèdit. Sigui per culpa de la casualitat o per la d'interferències oficials, que és claríssim que encara subsisteixen, el fet és que no podem donar la informació que esperàvem.

Per caps de notícies procedents d'altres conductes, sabem que el nombre de persones que assistiren al magnè aplec no baixa de cent milers. I que segons un periodista nord-americà que ho comunicà al diari neoyorquí del qual és corresponal, en fer-se de dia els assistents als actes van veure, des de distints indrets de la muntanya, i amb la sorpresa emocionada que és de suposar, que en un dels penyals de la serra (als roquissars de Santa Caterina, ens diuen de França estant) hi havia un gegantí escut de Catalunya: quatre enormes barres vermelles, pintades durant la nit per uns ardis patriotes. Deia el mateix corresponal que les autoritats franquistes, impotents per fer desaparèixer aquella rotunda afirmació de catalanitat, s'havien limitat a fer hissar al cim del penyal una bandera roja y guada. Afegit encara que la majoria dels oradors que van adreçar-se al públic van fer-ho en llengua catalana.

Per la seva banda, el Servei d'Informació Espanyola de París ha dit que les festes es convertiren en un imponent acte de repodi de la política nacional franquista, posat que foren una indiscutible exaltació del sentiment nacionalista català. I explica que en el moment més solemne de la cerimònia religiosa, quan el cardenal-arquebisbe de Tarragona oficiava davant la multitud, va ser desplaçada al vent en un dels cims més elevats de la muntanya una immensa bandera barrada. I que en veure-la, tota aquella germinació esclatà en aplaudiments i victòries, i, com si estigués prèviament convingut, va posar-se a cantar, amb aire d'himne patriòtic, el Virolai.

«Rosa d'abril, Moreneta de la Serra,
de Montserrat estel,
il·lumineu la catalana terra.»

Ens imaginem l'angúnia de monsenyor Ascatorena davant aquella inesperada rebel·lió de les ovelles, i la de les forces encarregades de conservar l'ordre. Sembla que tant el cardenal-arquebisbe com la guàrdia civil van adoptar de moment la posició del cap-cot i les espatlles arronçades.

El diari Ya, de Madrid, va publicar el següent comentari al fet:

«Con motivo de ser colocada la Virgen de Montserrat sobre un trono de oro que le regala la munificencia espléndida de los católicos catalanes, toda España se une al homenaje mariano, tremante de fe y de fervor patriótico. Porque Montserrat irradia su grandeza y su esplendor mucho más allá de los confines regionales, y ha sido, es y será siempre algo tan nuestro, tan español, que nada podrán frente a ello las desprestigiadas intenciones de una mezquina interpretación del Virolai.»

Ja compostes les anteriors ratlles, ens arriben altres notícies; aquestes, directes. Les transcrivim tal com venen, datades el dia 7 de l'actual:

«Com que des de molt abans hi havia la impressió que el dia 27 a Montserrat hi hauria una gentada, vaig preferir quedar-me a Barcelona. Estava convençut, a més, que si hi anava veuria ben poca cosa, ateses les consignes d'organització donades per la Comissió Abat Oliva per tal d'assegurar un control rigid dels assistents, que va arribar a l'extrem de prohibir l'entrada al recinte a tothom qui portés un paquet, fos del que fos. Val a dir que el gruix que va prendre l'interès del poble per a assistir a les festes va ser tan inesperat, que els organitzadors van passar moments de veritable pànic. Per un costat eren advertits, vigilats i conccionats per les autoritats. I per l'altre no estaven gens segurs del que podia passar si es desbordava el fervor patriòtic de la multitud, el qual els constava que era força més consistent que no pas el religiós.»

«A través de la Premsa i de la ràdio i per algun que altre relat d'amics, hem pogut formar-nos una idea bastant exacta de com va anar l'aplec. A les nou del vespre del 26 van ser enceses fogueres a totes les muntanyes de Catalunya i llençades al vol les campanes de totes les esglésies, com a senyal d'iniciació de les festes. De seguida milers de pelegrins van emprendre a peu el camí de la muntanya santa, darrera els

prelats de les respectives diòcesis, il·luminant-se amb aixes i donant a la romeria tot l'efectivisme espectacular que es preténia. Les campanes del monestir van trillajar tota la nit.

«Els basbes que acudiren a Montserrat —tots els de les diòcesis catalanes, alguns d'altres de la Península i fins i tot algun d'estranger— foren en nombre de 28. En el moment de tralladar la Verge al seu nou seial, van obrir-se les gavies de 2.500 coloma missatgers, que duïen lligades a una poteta unes fulles d'olivera, símbol de pau i d'amor que s'envià món enllà, en nom de la Catalunya representada per la Comissió Abat Oliva amb la venia del Ministeri d'Estat.

«Fins ací la versió, molt condensada, oficiosa i potser fins i tot oficial, de les festes del dia 27. El diumenge següent vaig voler fer el viatge a Montserrat, sense les empenyes de l'anterior. M'hi portava un cert afany entre espiritual i curiós, i vaig tornar-ne completament decebut. El Montserrat present no és el de la nostra infància, aquell que anàvem a veure com a realitat viva de la imaginació poètica de Verdaguier. Fa anys que Montserrat es desmontserratitza, que en fuia la pietat, que allunya del seu aire aquell silenci, aquella pau del cel cantades per mossèn Cinto. Avui és un centre turístic que rendeix fabuloses guanyes, i no pas per a l'esperit. Si fos a la Costa Brava, hi veuríem totes les noves riques en maillots i portant en castellà.

«Deia que n'havia tornat decebut, i no a causa de la transformació urbanística del recinte monesterratí, la qual he anat seguint pas a pas i any rera any, sinó pel que el nou tron de la Verge té de depressiu per als veritables devots de la Patrona de Catalunya. És una magnífica obra d'orfebreria, d'una majestat impressionant, de la fastuositat que pertoca a la Mare de tots els catalans. Però en enriquir la patronal estança de la Verge bruna, han allunyat la santa imatge del seu poble fidel, l'han trestreta del contacte íntim que tenia amb els romans que la visitaven. Ara has de mirar-la de baix a dalt i difícilment pots acostar els llavis a la seva mà, en signe de devota veneració. Gairebé t'obliguen a passar de llarg, fent una lleu inclinació de cap, i al màxim que es pot arribar és a besar unes medalles amb la seva imatge, suspeses de dues cintes d'una colors que pel que tenen d'imposants et fan encara més penosa la visita.

«Abans era tan escarant i emotiu, per la seva mateixa simplicitat, pujar al tron de fusta de Nostra Dona, trobar-hi agençada amb senillesa i poder-hi acostar fins a gairebé fregar la seva galta amb la seva, i amanyagar la seva carona gentil i bondadosa!

«La meua decepció, la meua pe-

**NEULES - «CUBANITOS»
VANOS**

Galleta pura de llet, rovell d'ou i mantega
de vaca

Fernando Alba Ixtlixochitl, 173

Capella

Tel. 18-65-06
Mèxic, D. F.

na, el meu desengany, vaig veure'ls reflexats en centenars de rostres dels qui, com jo, havien pujat a Montserrat el diumenge 3 de maig, per tal d'adorar, sense teatralitat, la Moreneta, en el seu nou tron. Tal com va venir a la meua memòria, devia amar a la de molts altres aquella estrofa de Verdaguers: 'Rient vaig arribar-hi, —plorant deixo l'altar...'»

La carta diu, més avall:

«El viatge del Caudillo a Catalunya explica moltes de les concessions fetes aquests darrers temps als catalans. Entre elles la tolerància manifesta a les activitats de la Comissió Abat Oliva, entre alguns membres de la qual ja s'havien succeït refrechs en adonar-se que inconscientment, creguts que feien patirisme, el que feien era esquentar a qui menys sospitaven. L'estraperlo ja s'aplica àdhuc en qüestions que afecten al més sagrat de la religió i del patriotisme. En res de res no hi ha un pam de net.»

FALLA DE DOS CONCURSOS

D'un altre corresponent:

«... Amb motiu de les festes montserratines, la Comissió Abat Oliva va convocar un certamen literari, un concurs de pintura i un altre de fotografia. Heus ací algunes notes sobre els fallats dels dos primers:

CONCURS DE PINTURA.—Secció de composició. Primer premi: 25.000 pessetes. Adjudicat a Alfred Sique-

lla per la seva obra *Sant Benet a Subiaco*. Segon premi: 25.000 pessetes. Adjudicat a Rafael Llimona per la seva obra *Adoració de Sant Benet a la Verge de Montserrat*.—Secció de Paisatge. Primer premi: 10.000 pessetes. Adjudicat a Miquel Villà per la seva obra *Monestir*. Segon premi: 10.000 pessetes. Adjudicat a Josep Amat per la seva obra *El Monestir*.

CERTAMEN LITERARI. Poesia. Primer premi: 10.000 pessetes. Adjudicat a la composició *Aires de Lleigenda*, d'un poeta novell: Josep Romeu.—Segon premi: 7.000 pessetes. Adjudicat a la composició *Magníficat Montserrat*, de J. M. López-Picó.—Tercer premi: 5.000 pessetes. Adjudicat a la composició *Muntanya Única*, de Domènec Juncadella.

Altres premis extraordinaris, de 2.000 pessetes, els noms dels guanyadors dels quals encara s'ignoren: El Romaní, La muntanya del foc i L'Abat Oliva.

Prosa. Premi únic: 5.000 pessetes. Adjudicat al treball *Pelegrius de Montserrat*, original de Joan de Mura, pseudònim d'un conegut escriptor català que viu exiliat a la vila pirinenca de Prades. (Tot els noms dels guanyadors del certamen literari, són recollits entre els rumors que corren pels medis literaris barcelonins, puix que el jurat encara no ha procedit a l'obertura dels plecs corresponents, a l'hora que us escric.) (3-V-47).

EL GOVERNADOR DE BARCELONA ÉS DESTITUÏT I EMPRESONAT

Ens arriba de Barcelona una notícia realment sensacional: ha estat destituït i empresonat al castell de Montjuïc el governador civil de la província, Bartolomé Barba.

La versió oficial dels motius d'aquesta destitució fulminant, decretada el primer maig, vol fer creure que l'ha motivada la incapacitat d'en Barba per a impedir un conflicte social de gran envergadura, produït pocs dies abans de l'arribada del generalísimo a Catalunya; i un altre de polític, també dels ma-

teixos dies. El darrer consistí a permetre la celebració d'un acte públic que ha fet molt soroll a Espanya, en el qual va anar-se la llei de Successió de Franco i es va proposar per al restabliment del règim monàrquic. Acte la vedette del qual a ser l'ex-ministre català senyor Fal Conde. Quant al conflicte obrer, va tenir les següents característiques: Durant un llarg període de temps la indústria tèxtil treballava només tres dies a la setmana i els obrers percebien un subsidi de setanta-cinc

pessetes. A conseqüència de les pluges abundants que va haver-hi els darrers mesos, el Govern va creure que podia atenuar les restriccions de força elèctrica i va autoritzar el treball de quatre dies a la setmana, suprimint el referit subsidi. La indignació que la disposició va produir entre els obrers, els quals, tot i el subsidi, no podien cobrir les necessitats més elementals, va manifestar-se amb una vaga de braços caiguts.

Els treballadors barcelonins van ser secundats tot seguit pels de les altres comarques fabrils. Sobretot a Sabadell, Terrassa i Manresa, la vaga abasta gairebé tota la població obrera.

Tot i que els fets relatats són, evidentment, de prou importància per a fer fracassar un governador, una carta que acabem de rebre, datada el 15 de maig a Barcelona, ens diu que els veritables motius del desanomenament del senyor Barba no són pas els que oficialment es fan córrer, sinó la prova definitiva del punt a què ha arribat la immoralitat del règim i l'esperit de rapinya dels qui l'emparen.

Diu el nostre informant:

«La veritat exacta dels motius pels quals en Barba ha estat tret a cops d'escombra de l'edifici de la plaça del Palau, és que se li ha embombat una estafada de 70 milions de pessetes. La cosa s'ha divulgat tant, que han fallat tots els ressorts posats en pràctica perquè l'escàndol no transcendís al carrer. Es diu que tota la farina, les mongetes, els sigróns, la carn congelada, etc., que arribava de l'Argentina al port de Barcelona, era reembarcada i enviada, de contraban, al port de Marsella, on aquells productes es venien al mercat negre francès. I el bo del cas és que en Barba —el nom del qual ja fa mesos que havia sofert una lleugera transformació per als barcelonins: li havien canviat la segona b per una segona e— setmanalment anunciava en els diaris les quantitats de queviures que arribaven d'ultramar, amb el propòsit d'aixecar la moral del poble: tants vaissells carregats d'això, tants d'allò altre... I encara era més bo que no mentira: si preguntaves a alguna persona assabentada de l'escàndol moviment del port que hi havia de cert en les informacions del governador, et responia de la seva exactitud. Tot plegat feia que ningú no sabés avenir-se de la minsa proporció en què tot això arribava al públic.

«L'escàndol ha estat d'una magnitud tremenda. No m'estranyaria gens que l'afer tingues repercussions diverses entre les dotzenes de multimilionaris sorgits en els set o vuit darrers anys. Us citaria només que us deixarien amb la boca oberta, perquè corresponen a gent que ha conviscut amb nosaltres, que tots coneixem, que molts hem tractat i dels quals no n'hauríem donat cinc cèntims...»

L'HEROI PER FORÇA

Ens diuen de Barcelona que el més abundant dels paladins de la croada pro aprofitament de l'esclerxa i edició de llibres en català, és Joan Estelrich. La notícia concorda perfectament amb el to d'alguns dels seus darrers articles a Destino. La posició adoptada per l'animador de la Fundació Bernat Metge ha pres el caràcter d'heroica. Veieu-ne, si us plau, això:

«¿Os habéis fijado en los cambios que se operan en las librerías de viejo? Resurrecen en sus estanterías, tímidos todavía, los libros queridos que señalaron las etapas de nuestro resurgir literario. Algo polvorientos y como cegados por la luz del día tras un prolongado sueño, se han decidido uno tras otro a provocar la mirada de las gentes. No es eso sólo. También en las librerías lujosas de las ramblas, de las rondas y de las avenidas, hay novedad; entre el cúmulo de las ediciones flamantes en la noble lengua de la Hispanidad, está en que ahora escribo, se advierten —normales, puras— obras en catalán, clásicos de la antigüedad y de la religión, poetas y prosistas de ayer y de hoy, con algún autor novel, verde y prometedor. Para algo confortante, que no precisa anunciar con ruidosas andanadas, ni siquiera con bombo y platillos. Es algo de esencia íntima, jubilosa; le cuadra más bien la fraternización calmada, en un ambiente de amigables sonrisas. Desde que esos libros, viejos y nuevos, han aparecido, diríase ciertamente que se han desmoronado murallas de hostilidad y de resentimiento. Hasta los ENEMIGOS, POR PRIMERA VEZ TRAS UNOS AÑOS HOSCOS, SE HAN SONREÍDO ENTRE SÍ CON SATISFECHEA SIMPATÍA.

«¿Cuál había sido la raíz y la meta, el sentido todo de nuestra obra renacentista? Tratábase de la redención literaria, social, artística, de una lengua. Hecho tan singular, de tanta madurez y de tanta fe, no pudo dejar indiferentes a las más egregias mentes de las Españas y a todos cuantos en el mundo entero viven amentos a la labor redentora y purificadora del espíritu. ¿Quién, dotado de un generoso corazón, hubiera combado empresa inspirada en tan alto principio? Aquel monarca del saber, que fue Menéndez y Pelayo, la consagró con su patriotismo insobornable, y la Reina de España le prestó homenaje de la majestad.

No nos extrañe. ¡Un rincón del planeta, una tierra marcada por el dedo de Dios, por el solo hecho de reivindicar su derecho a la palabra, iba a visificar su existencia con ruidales de amor y de luz! Por la virtud de su afán redentor, todo pa-recería, y sería, nuevo en esta tierra. De ella iba a manar, filtro encantado, una fuente inagotable de poesía nativa e inédita, que reflejaría auténticamente la sencillez y

PROPORCIONEM REPÒS als VOSTRES ULLS
PUNTUALITAT · EXACTITUD · ECONOMIA

ÒPTICA LÓPEZ

LOPEZ, 157-D Tel. 36-09-42 MEXIC, D. F.

ATENCIO A LES RECEPTES DELS OCULISTES
ULLERES I CRISTALLS DE TOTES MENES

la energia, la tradición y la esperanza, la creencia y las angustias de un pueblo, ayer sin voz ni verbo literario entre los pueblos hermanos. Tanto, que ese desbordamiento vital llegaría a tenerse —¡cuán insensatamente!— por peligroso.

Hem rubatllat algunes frases perquè el lector s'adoni de la necessitat que té l'Estelrich de caminar amb peus de plom, tot i ser dels bofflers que més proves han donat d'acatament a la situació. Aquella noble lengua de la Hispanidad, aquell patriotisme insobornable de Menéndez y Pelayo, i aquell certificar de l'homenatge de la Reina de España a la lengua catalana, no són altra cosa que expressions de caràcter i circumspècció, per atenuar els efectes dels blasmes al règim. Si

ens deixéssim dur per la bona fe, deduiríem que l'esclerxa és tan prima, que el més lleuger cop d'espatlla per a examplar-la comporta qui sap els peïlla. Encara ens ho faria creure més l'actitud quiotesca de l'Estelrich, la qual li fa dir, més avall:

«Desde hace veintiséis años o más, he escrito abundantemente sobre Maragall y más escribiré todavía, si Dios me da aliento y a pesar de quienes, con tenebrosas, pero no vagas amenazas, o con la comisión de positivos daños, se proponen que enmudezca para siempre.»

«¿Afané d'ingressar en el martirologi o de contreure mèrits per al dia de demà? Segurament que el lector es decantarà, com nosaltres, per la segona proposició.

LA VIDA SECRETA DELS CATALANS

L'any 1944, l'Oficina d'Informació de Guerra dels Estats Units va designar el periodista Abel Plén agregat de Premsa a l'Ambaixada d'aquell país a Madrid. Finit de l'estada a Espanya d'Abel Plén, és un llibre que amb el títol de *Wind in the olive trees* va aparèixer ara fa un any a Washington i la traducció del qual al castellà acaba de sortir a Mèxic.

El llibre constitueix, del començament al final, un reportatge adés pintoresc, adés parètic, de la vida a l'Espanya franquista. Del capítol que fa referència a allò que Abel Plén va observar a Barcelona, en traduí el següent:

«Tot i que la conversa a l'estranger s'havia animat, no aconseguia desprendre'm de la sensació de por que vaig tenir quan vaig arribar a la casa i vaig començar a caminar a les palpentes per l'obscur passadís. Potser el meu esperit s'havia entenebrí pel fet que aquell edifici gran i desmuntat, que abans havia servit per a escola, ara es trobava abandonat, sense més habitants que la família de quatre persones que ocupaven la peça situada al capdell del llarg i tortuós corredor. O qui sap si tot venia de la depriment

nuesa de la mateixa estança, en la qual no hi havia gaire cosa més que una taula, un parell de llits i algunes cadires.

Havia conegut Elena, l'esbelta noia de mans petites i delicades, aquell matí mateix, a la Fira de Mostres, en el pavelló oficial nord-americà, en el qual teníem una exhibició de fotografies sobre la vida i el treball als Estats Units. Elena m'havia dit que dominava l'art de la talla en fusta i no m'havia enganyat. El seu germà, la seva mare i el seu pare eren alsi mateix mestres en el bell ofici. I vaig sentir una sincera emoció en contemplar les diverses mostres del seu treball, les quals evidenciaven que el vell art català de la talla en fusta no s'ha pas perdut entre els descendents del primitius artistes i artesans.

«Quan aquella noia va invitar-me a visitar la seva família, vaig sentir un cert recel a causa de la seva brusa blava de falangista. Aviat vaig saber que ella i els seus parents eren obligats a pertànyer al Sindicat d'Artesans de Falange per poder vendre les seves obres per mitjà d'aquella organització, la qual en tenia el monopoli.

DELS NOSTRES TALLERS A LA
VOSTRA LLAR, SENSE
INTERMEDIARIS

**Mobles
Catalònia**
S. de R. L.

MESSEGUER

PERFECTES EN
QUALITAT I EN PREU

**Ràdios
PACKARD-BELL**

Gravadora de discos
i Tocadiscos
Tot automàtic

Venem al comptat
i en abonaments
amb grans facilitats

Insurgentes, 368
Calzada de la Piedad, 26

Ericsson 11-17.34

MÈXIC, D. F.

**ESENCIAS
Y MATERIAS
PRIMAS, S.A.**

Isabel la Católica, 10
Tels. 1-61-57 i 1-9427-5
Cable. ESYMAPRISA

MÈXIC, D. F.

«Vaig començar a adonar-me dels motius de la sensació d'inseguretat que havia notat així que vaig posar els peus a la casa, quan portaven una guitarra que es posà a tocar el germà d'Elena, acompanyat pels cants, en veu baixa, de la resta de la família. Les cançons amb què m'obsequien no eren les corrents a la resta d'Espanya. Eren les cançons de la seva pàtria, de Catalunya, prohibides pel Govern franquista així que Barcelona va caure, el gener del 39. Vati obsequiar-me amb una emotiva audició de L'Engrat, d'El Segador i de la més estimada de les sardanes, La Santa Espina.

«Va ser tot com vaig comprendre que Catalunya, el mateix que altres sectors espanyols d'acusat sentiments regionals, com Bascònia i fins i tot la pròpia Galícia de Franco, sofrien el doble que la resta del país sota el règim del Caudillo. Ja m'havien dit que els nacionals entraren a la gran ciutat com una horda de bàrbars invasors, aterrint els habitants no ja amb la brutalitat que els exèrcits franquistes demostraven a tota Espanya, sinó també amb el propòsit de fer desaparèixer de Catalunya tot rastre de sentiments i expressions autòctons. Destroçaren els rètols escrits en català, cremaren els llibres catalans i van fer a miques els discos de música catalana.

«Però els catalans, astuts de mena, començaren de seguida a amagar els seus llibres i els seus discos, de la mateixa manera que molts guardaven, amagada a totes les mirades, però intacta, la prohibida bandera catalana. El vespre abans, a la llar d'una altra família, els fills m'ensenyaven la bandera de quatre barres, oculta sota unes rajoles del sostre.

«Fins i tot el reduït nombre de catalans que havien ingressat a la Falange per a poder treballar en els seus oficis, com la família a la qual visitava ara, conservaven profundament atel·lat l'afecte per les coses de Catalunya. Tan sols parlaven en castellà als estrangers o als forasters d'altres bandes d'Espanya, però entre ells mai no deixaven d'usar la llengua pròpia.

«Je havia sentit parlar d'una copla popular antifalangista que circulava per Barcelona i a la resta de Catalunya. Vaig parlar-ne a Elena i va ser una de les poques vegades que vaig veure algú sincerament alegre a l'Espanya de Franco. Després de dir-me que es tractava d'una broma basada en les abreviatures de la Falange —FET— i de les JONS, Elena va recitar-me la copla:

La FET i les JONS
es foten de la gent
i la gent es fot
de les JONS i la FET.»

FRAGMENTS DE CARTES D'ALLÀ BAIX

LA MORT DE CAMBÓ

«La mort de Francesc Cambó a Buenos Aires ha motivat una certa activitat en els medis regionalistes d'aquí. S'ha bastit una mena d'adhesió pòstuma al desaparegut, la qual no ha pogut menys que fer somriure les persones assenyades i que toquen de peu a terra. Certs personatges de la Lliga, postergats contra la seva voluntat, han fet córrer uns xuxiueigs d'una candidatura irrimant. L'home del carrer, prudent, que no està per orgues, s'ho ha pres compassivament i amb un arrencament d'espatlles. La candidatura de la gent no arriba a l'extrem de fer creure, com algú suposa, que la mort de Cambó tingui per als nostres interessos nacionals la importància política que se li vol donar. Hem vist una bona colla dels qui aspiraven a la candidatura de futur secretari particular del líder de la Lliga, moure la cua i desplegar una activitat insòlita en els nostres temps. En conjunt, la Premia que surt a Barcelona no ha dedicat gaire espai a la mort de Cambó. La Vanguardia, en un treball anònim que per l'estil i la forma suposem de Santiago Nadal, ha fet una apologia de l'actuació política, social i econòmica del difunt, adaptada a la situació del país. I Destino, per la ploma del seu director, ha dit: 'Cambó fue uno de los catalanes que, de ma-

nera más ilustre, rindió servicio a España entera en su época... El hizo anacrónico el concepto de Catalunya endina; lo substituyó por el de Catalunya ahora; y pronto, en el maravilloso momento de la política española marcado por su coincidencia con Mauri, descubrió, sin confesárselo, el inaudito España endina, savia de su política, yugulada por la revolución...»

«Els assabentats diuen —i això sí que té la seva significació— que el pes dels plec de paper de barba emplenats de signatures a la porta de la casa de Cambó, de la Via Laietana, és de trenta quilos. Alguns aficionats a les matemàtiques, d'aquells que no poden lluir les facultats d'ençà que no hi ha sufragi universal, fan ascendir a vuitanta mil el nombre de les firmes estampades. «Hi han desfilat —deia algú— tots els bons catalans...»

«El dia 6 va tenir lloc al temple de Nostra Dona de Pompeia la cerimònia religiosa del funeral. Va assistir-hi força gent, entre ella la de noms tan populars anys enrera com els de Coll i Rodès, Amadeu Maristany, Trias de Bes, Felip Escala, Octavi Salter, Santiago i Joaquín M. Nadal, Puig de la Bellacasa, Estelrich, etc. Presidien el dol l'alcalde Baró de Terrades i els senyors Puig i Cadafach, Duran i Ventosa, Ventosa i Calvell, Bertran i Musitu, Felip Rodès i Pere Rahola.»

LA DIADA DEL LLIBRE

«El dia de Sant Jordi es celebra la Diada del Llibre, la qual s'ha fet coincidir amb el quart centenari de Cervantes. Ha resultat pobríssima, i la venda de llibres més que migrada. Com a novetats, destaca *Obra poètica de Josep M. de Sagarra*, en un volum de mil pàgines, amb un pròleg de l'autor. Reuneix tota la seva producció lírica, des del *Primer llibre de Poemes fins a Entre l'Equador i els Tròpics*. L'edició, de luxe, es ven a 200 pessetes, la qual cosa ha fet que se'n despatisassin un nombre molt reduït d'exemplars. Dins la Biblioteca Selecta, que és la que porta un ritme més accelerat, han aparegut *Llibre de l'amor*, de Joan Arús; *El capador*, de Tomàs Garcés; *La punyalada*, de Marian Vayreda; *La família dels Garrigues*, de Pin i Soler; *Pilar Prim*, de Narcís Oller; *Montnegre*, de Roig i Raventós; *Del Born al Plata*, de Santiago Rossinyol; *La parala*, de Joaquim Ruyra; i *Tino Costa*, de Sebastià J. Arbó. El nom de Josep Pla torna als aparadors amb un llibre titulat *Cadaqués* i Josep M. de Sagarra amb una reedició d'*Els ocells amics*. *Terra baixa*, de Guimerà, ha estat publicada en edició de bibliòfil, amb il·lustracions de Sant Lafita. I l'editorial Arca ha publicat un llibre de llegendes de Josep Iglésies que porta el títol de *L'ement diví*.

Josep Janés Oliver, que ha endevinat un dels editors més importants del país —per no dir el més important— i qui prepara un viatge a l'Argentina que posarà allargat fins a Mèxic, ha reanunciat la seva antiga biblioteca catalana de «La Rosa dels Vents» amb la publicació de l'obra de Miquel Llor *El somriure dels sants* (segona part de *Laura a la ciutat dels sants*), que ja havia aparegut fa temps en castellà, traduïda per Ignasi Agustí. Janés ha presentat també una reedició de *Laura*.

Ferran Soldevila es reintegra a les activitats literàries amb el seu llibre *Hores angleses* i R. Permanyer amb un que denomina *A mig camí cantant l'aloua*.

També s'ha començat la reedició de les obres que Josep M. Folch i Torres havia publicat en la Biblioteca d'En Patufet. N'han sortit deu o dotze, que són les úniques que fins ara han estat autoritzades.

L'ex-poeta català Sebastià Sánchez-Juan ha publicat el seu primer llibre en castellà, el qual titula *Blanco y rosado*. El seu *Deu-venguard* als lectors fa així:

*Si amor infunde aliento a mi albedrío,
cantaré enamorado en lengua nueva,
pues amorosamente se renueva,
anhelante de anchura, el nuevo río.*

Per a d'ací a un mes s'anuncia l'aparició de *L'etern jemení*, de Lluïsa Canyà. Agustí Esclusans pre-

para un llibre en castellà per a d'ací a poques setmanes...» (26-IV-47).

LA «GRAN BARCELONA»

«...L'esverament dels barcelonins a ultrança arriba aquests dies al roig viu. Imagina't que l'Ajuntament ha fet pública la decisió de posar en pràctica el seu 'Pla de la Gran Barcelona'. I anuncia per a molt aviat el començament de les obres per a construir una gran avinguda que unirà Barcelona amb el Prat. Després, la construcció d'un ferrocarril subterrani que anirà de Gràcia a l'Avinguda del Tibidabo. I, esperant, encara: la realització d'un passeig marítim que tindrà com a final uns grans jardins a la Barceloneta, en el tros de platja tocant als banys de Sant Sebastià.

«Tot això, al marge de les obres que realitza pel seu compte la Companyia dels Ferrocarrils de Catalunya, ja iniciades, per tal de fer subterrani fins a Sarrià el popular carril que arrenca de la plaça de Catalunya. D'aquesta manera la Via Augusta restarà ampla i sense disturbis. L'estació de terme serà —diuen— a la plaça de Sarrià, davant la confiteria del poeta J. V. Foix. Quant a la línia de Terrassa a Sabadell, serà subterrani fins molt a la vora del peu del Funicular... Ja saps que vol dir, en llenguatge del carrer, la febre de les obres públiques innecessàries...» (2-V-47).

JOSEP PUJOL

«...El darrer número d'una revista d'art que surt ací, intitulada *Ariel*, publica una fragmenta del poema de Josep Carner *Nabi* i un article de Francesc Pujols sobre Marian Fidaletta, sota el tema *La figura i el paisatge*, escrit amb un esperit molt pessimista i amb l'habitual pinoresquisme literari tan propi d'en Pujols... Al Casal de Metge ha donat una conferència l'historiador Josep Pujol versant sobre *La «gran» de Barcelona*. Dissertació bellíssima, com totes les seves; porció de l'homenatge que res no troba ben fet; molt bo per donar consells de fora sempre...» (20-4-47).

ELS TRANSPORTS

«...De línies de tramvies no t'hi ha cap de vella. En aquest ram de transport, l'Ajuntament ha fet una veritable revolució. En Vachier quedaria en ridícul, puix que el seu pas pel Consistori barceloní ha estat completament eclipsat. Cap fill de Barcelona no sap, el matí, quan surt al carrer, si segueix en peu l'organització del dia anterior. S'han suprimit trajectes de necessitat vital i se n'han posat d'altres dels quals ningú no comprèn la finalitat. Servei dolent i caríssim. Està suprimida la línia de Sant Andreu —fins n'han arrencat els rails—, havent-hi ara un servei de trolebusos insuficient pel tràfic que hi ha en aquella bar-

CLIPPER

Acaba d'inaugurar-se una important i moderníssima tintoreria catalana

CLIPPER

On obtindreu un servei ràpid i acuradíssim

CLIPPER

COAHUILA, 162

Tel. 11-23-30

MÈXIC, D. F.

CLIPPER

MAGATZEM DE FUSTA

SAN LUIS

Construcció d'estructures de fusta i cotres

BIGUES · CINTRA

Ciprés, 354

ERIK. 16-46-24 MEX. 38-18-15

Mèxic, D.F.

Dr. S. ARMENDARES

METGE-CIRURGIA

CONSULTORI

ALVARO OBREGON, 234

DE LES 4 A LES 7 DE LA TARDA

TEL. ERIC 16-81-01

TEL. MEX. P. 38-18

MEXIC, D. F.

ENQUADERNACIÓ "NILO"

Teles, Pells
Pastes Espanyoles

NILO, 42 - TELÈFON 28-89-96
MEXIC, D. F.

Cortines d'acer
ESCUDE, S.A.

Dr. Velasco, 146

ERM. 125506 - MEX. 35-41-55

Mèxic, D.F.

**EXCLUSIVAS
CATALOMEX**

S. R. L.

Matèries primes per
a les indústries de
PERFUMERIA - FARMÀCIES
LICORS - AIGÜES GASOSES
Representant exclusiu per als Estats de
Pòchla, Veracruz, Oaxaca i Tlaxcala

4 Oriente, 204. PUEBLA, Pue.

riada. Es un cas que s'ha debatut molt en la Premsa barcelonina, però es veu que hi ha molts interessos pel mig, i tot ha resultat inútil...» (7-4-47).

BUCOLICA

«...El dia 28 d'abril darrer foren enderrocades les tanques del solar, tant de temps sense edificar, de la plaça de Catalunya, cantonada al Portal de l'Angel, davant de la Telefónica. Va ser un insospitat espectacle per als barcelonins veure en plena plaça de Catalunya un gran camp a una profunditat de dos pisos, ple de llargues herbes de tota mena, esbarzera i adhuc unes figueres i algun altre arbre. Sembla que es començarà a edificar de seguida, i es diu si s'hi vol bastir un edifici digne del lloc, que podria molt ben ser que es destinés, també, a una casa de banca...» (2-V-47).

LA VIVENDA

«...El que és un problema de debò és la qüestió dels pisos. No se'n troben ni per miracle. La classe treballadora passa una veritable tragèdia, puix que les noves cases que es van construint tenen uns lloguers només assequibles a la gent adinerada. Els qui han de casar-se, o bé s'han de posar de rellogats o esperar indefinidament l'ocasió... Per un traspàs s'han pagat quantitats veritablement astronòmiques. Així ocorre com en molts d'altres problemes que, per obra i gràcia dels que tenen a mà solucionar-los, s'han convertit en insolubles. Vivim una època francament immoral, desaprofita i de fúmer al qui bada una miqueta. Vosaltres ignoreu en tota la seva extensió el verb estraperlar, que és una veritable troballa filològica. Un dia ja en parlarem més extensament, tal com la seva importància requereix; i estic segur que quedaran perplex. Cal haver viscut aquesta època (i la vivim encara en el seu punt àlgid)...» (2-4-47).

L'ART

«...Valentí Castany, que és un dels comptats caricaturistes i humoristes que queden a Catalunya de la nombrosa plèiade que anys enrere ens donava tanta fama, inaugurarà el dia 27 d'abril una exposició dels seus dibuixos al soterrani de la Casa del Libro (la Llibreria Catalònia dels nostres dies felicitats). Ha presentat 39 obres, en les quals paguen la festa els pagesos. Prescindint de les cinquanta mil abjeccions en què ha caigut Castany per poder portar el pa a taula, té coses molt bones i és un dels pocs humoristes actuals d'ací. L'exposició ha estat un èxit de venda, èxit que difícilment comprendreu a Amèrica, per la raó que desconexeu l'ambient en què vivim. Les dificultats per a adquirir queviures, els preus astronòmics de les verdures i els llegums; els in-

convenients en els transports, són coses que s'han fet tan familiars, que en veure-les copades en la tela d'un oli o en la cartolina d'un dibuix ens fan somriure i acceptar aquesta estabilització de les nostres misèries com un problema insoluble, com alguna cosa que ha esdevingut tan consubstancial i crònica que res no pot treure'ns-ho del damunt. Podria explicar-te l'argument d'alguns dels quadres de Castany; però sense els antecedents necessaris, no hi trobaries la paraula. El profit tan sols que el vell animador d'El llibre blanc treurà d'aquesta exposició seran uns quants milers de pessetes que li permetran d'anar tirant deu, dotze, vint mesos, però que a la llarga aniran a parar a les butxaques dels mateixos personatges que ridiculitza.

«Darrerament han exposat: Miquel Bernabeu, unes aquarel·les a la Sala Busquets; Bosch-Roger, a la Barcino; Prim, a la Vinçon; Ventosa, a la Pinacoteca; Carlos Bécquer, a la Gaspar; Rafael Benet, a la Syria; Jaume Pla (buris i puntes seques per a una edició de bibliòfil de la novel·la Tristana, d'Emili Vilanova), també a les Galeries Syria.» (5-V-47).

EL TEATRE

«...Tres noves obres han ofert les empreses de teatre català aquestes darreres setmanes: Al Romà, una de Josep M. de Sagarra, intitulada La fortuna de Silvia, que no ha tingut gens de fortuna. Va durar en el cartell deu dies justos. Va seguir la Fuga i variacions, de Carles Soldevila, comèdia frívola que ha estat molt ben acollida per la Premsa nacional barcelonina. Pel que sembla, don Carlos, com li diuen, hi té molt bo. Les seves cabrioles li costa. N'ha fet moltes! La tercera de les comèdies estrenades és de Salvador Bonavia i s'ha fet al Victòria, amb el títol de La planxada de la Plaça del Pi. Ha constituït un dels tradicionals èxits del nostre teatre analabè i porta el camí de les cent representacions. Val a dir que no hi manca res de tot allò més tronat per a atreure badocs.

«Elvira Jofre i Pere Genet han format una companyia per fer una tournée per Catalunya amb una obra de Domènec Juncadella i Joan Xuclà, intitulada Agnès la puntaire, tercera puntaire escènica inspirada en la popular poesia de Manuel Ribot.

«Després d'haver estat anunciada una temporada de Primavera al Gran Teatre del Liceu, en la qual havien d'actuar els Ballets Russos de Montecarlo, ha calgut deixar-ho córrer per dificultats de caràcter internacional.

«I mentrestant van sorgint nous aspirants a empresaris del nostre primer teatre. Ens diuen que a darrera hora han presentat plecs els senyors Domingo Navarro Navarro, director de Barcelona Teatral; Al-

Jonso Sáenz Estarrosa, Josep Arquer i Conrado Blanco Plaza, un home, aquest darrer, que pretén ser empresari de gran envergadura i la darrera manifestació del qual va ser un fracàs rotund amb la presentació d'una obra de Pemán, amb música de Tellería, titulada *Las viejas ricas*.

«Es en aquest mes de maig que es fallarà el concurs i sabrem qui serà l'empresari del Gran Teatre del Liceu» (2-V-47).

EL CINEMA

«... S'ha estrenat el film *Mariona Rebull*, tret de la trilogia novel·lística d'Ignasi Agustí. No està malament, si el comparem amb la generalitat de les pel·lícules que surten dels estudis espanyols. És discret de direcció i d'interpretació. Però enlloc no s'hi troba l'ambient català de les obres que l'han suggerit. Surten algunes miqüenes típiques de la nostra indústria: n'ha reproduït el

llançament de la bomba al teatre del Liceu; hi volen ser plasmades algunes espurnes del terrorisme polític-social dels anys 22 i 23... Però no té res d'obra definitiva. L'actor encarregat del paper de senyor Rius és un italià anomenat Secone, que val a dir que el fa força bé. En canvi, la *Mariona Rebull*, interpretada per l'actriu espanyola Blanca de Sil, resulta tova, insulsa, apagada, sense expressió i d'un encantament que cripa els nervis... El ministre d'Educació Nacional ha declarat *Mariona Rebull* pel·lícula d'interès nacional.

«La productora Editora Films anuncia que molt aviat començarà el rodatge de la pel·lícula *El tambor del Bruch*. Diu la nota publicitària que ens ho fa saber: «El tambor del Bruch tindrà totes les característiques de una superproducció històrica, rodada en els mateixos llocs on se desenvoluparen los hechos...». Em sembla que patirem!» (2-V-47).

UN AUTOR FORÇA RECOMANABLE

Ha estat concedit a Barcelona el Premi «Eugenio Nadal» 1946, que des de fa tres anys ha vingut a substituir pretensiosament el Premi Creixells, instituit per la Generalitat de Catalunya. El Premi «Nadal», però, encara segueix interdir als escriptors en llengua catalana. El d'aquest any l'ha guanyat un gironí de nom Josep M. Gironella i Pous. Per tal que mai ningú no pogués enganyar-se respecte la filiació d'aquest drapaire, ens plau reproduir un fragment de la seva biografia, publicada a *Destino*:

«José Maria Gironella Pous nació el 31 de diciembre de 1917, en Darro (Gerona). Tiene, pues, en la actualidad veintinueve años. Durante dos años —desde los diez— cursó estudios eclesiales en el Seminario de Gerona y en el Santua-

rio de Nuestra Señora del Collell. Desde los doce —a partir de su salida del Seminario— no ha cursado estudio oficial alguno. A esa edad entró de aprendiz en una fábrica de licores en San Feliu de Guixols. Al trasladarse su familia a Gerona entró, como botones, en la sucursal de la Banca Arnús de esa ciudad. Seguía en este puesto al estallar la guerra civil. José María Gironella se trasladó a la España Nacional y tomó parte en la contienda como soldado de un Batallón de esquiadores destacado en el Pirineo.

Al terminar la guerra ensayó diversas actividades: compraventa de cuadros, venta de tejidos, almacenista trapeero; finalmente, abrió una librería de lance en Gerona, actividad que se ha ampliado posteriormente con la de ediciones de bibliofilia.

ELS ESPORTS A CASA NOSTRA

A Barcelona ha mort el qui fou notable jugador de l'Espanyol, M. Trubal. La seva més brillant temporada fou l'any 30 quan, formant la ratlla de mitjos amb Soler i Kaiser (aquest darrer exiliat a Mèxic), assolí el seu equip el campionat d'Espanya després de jugar el partit final a València contra el Madrid, sota una pluja torrencial.

—Josep Planes, el gran defensa andreuenc que fou campió d'Espanya amb el Barcelona, és actualment entrenador de l'Espanyol.

—Segons podem veure per un anunci en un diari de Barcelona, l'entrada general dels partits de campionat de Lliga —i és de suposar que el mateix passa amb els de Copa— val onze pessetes.

—Per si algú té necessitat d'adreçar-s'hi, ens plau informar que l'adreça del F.C. Barcelona és al passeig Méndez Vigo, 4. L'Espanyol té

el seu domicili social a la Plaça Universitat, 3, i el Sabadell està instal·lat a la Rambla del Caudillo (ves per on!), número 1.

—L'Espanyol ha nomenat president honorari el general Solchaga. Els temps no canvien!

—Nogué, l'aragonès-català que fou porter del Barcelona diverses temporades, és l'entrenador del Taragona, que acaba de guanyar-se l'ascens a la primera divisió.

—Ha començat a jugar-se a la Península el Torneig de Copa. A jugar pels primers resultats, sembla que hi haurà sorpreses.

—El dia 13 d'abril tingué lloc a Bilbao la final del campionat d'Espanya d'hockey, la qual va ser disputada entre els equips catalans Barcelona i Terrassa, guanyant el primer per 1 a 0. El Terrassa, per tant, va perdre el títol que fins ara havia ostentat.—A.

OFICINA TÉCNICO-FISCAL
ADMINISTRATIVA

“Peritos Contadores,,

Melendez i Sagarra

Avenida 16 de Septiembre, 10
Despatx 303 - Ericsson 12-90-87
MEXIC, D. F.

Vermouth
ANGELINUS
El Millor

Compte amb
les imitacions!

Q 01-81 16-03-92
REG. No. 3125.A. D.S.P. "B" J.

EL MILLOR PAPER
PER A CIGARRETES

BIMBO

Papel
de Fumar

J. A. RACAJ MONTEMAYOR
39 East 51st Street - New York, 2 - USA

assegurances

ARTUR F. COSTA

Mèxic. P.F.

BOLIVAR, 21, 203-204. — Tel. Eric. 18-38-16

N O T E S

¶ Per a substituir en Barba en el càrrec de governador de Barcelona, ha estat designat un senyor de nom tan prometedor i tant de complet com el de Baeta Alegria. Ha anat a governar Barcelona després d'haver-ne après a Saragossa. Va prendre possessió el dia 10 del mes present, i en els primers mots adreçats als catalans ha fet constar que «la gran unitat de la Pàtria no sufre con la existència de certes cameterístiques regionals...»

¶ El dia 27 d'abril ingressà com a acadèmic de número (el 31), a la Real Academia de Ciencias Morales y Políticas, el conegut polític català Josep M. Tries de Bes. El discurs d'entrada versà sobre Organización Internacional. L'acadèmic encarregat de contestar-li va ser José Yanguas Mesia.

¶ La Comissió General d'Excavacions Arqueològiques ha concedit permís per a practicar excavacions a la zona murallada romana de Barcelona. L'Ajuntament ha designat Agustí Duran i Simpera, director de l'Institut d'Història de la Ciutat, per tal que les dirigeixi, ajudat per arquitectes municipals.

¶ Organitzat per la Comissió Abat Oliva, Josep Ma. de Sagarra ha donat al al Palau de la Música un recital del seu extens poema Montserrat. També n'ha llegit fragments al Foment de les Arts Decoratives, al Casino de Vilafranca i a alguns altres llocs, en jornades de propaganda.

¶ El violoncel·lista Gaspar Cassadó, fervent admirador del falangisme, ha estat condecorat a Madrid amb la plaça d'Alfonso X.

¶ L'opulent i divertida Aurea de Sarrà, que algun intel·lectual català dels bons temps havia maldat endeudats per a elevar a la categoria d'Isadora Duncan, ha pres part en un homenatge a Eduard Marquina, celebrat al Círculo de Bellas Artes, de Madrid.

¶ Tothom quedaria molt sorprès si un matí qualsevol, llegís en el diari que ha estat robada Festina de la Diana Casadors que hi ha davant del Bosc de Chapultepec o que ha desaparegut totalment qualsevol altre dels monuments que ornamenten la ciutat de Mèxic. Doncs bé, aquesta cosa aparentment tan absurda, en els darrers temps ha ocorregut al-

S O L T E S

guna vegada a Barcelona; un dels darrers robatoris de monuments que més sensació ha produït, ha estat el de la bella estàtua de bronze que representa una nena amb un gos, obra de Josep Dunyà, que hi havia al Parc de Montjuïc.

¶ No fou purament per sentimentalisme o per simpatia política que l'Argentina es nega a obeir la reco-

manació de l'ONU de retirar d'Espanya els ambaixadors i ministres plenipotenciaris. Darrerament l'Argentina ha abocat tot el seu ajut a l'Espanya de Franco i li tramen que viure en quantitat considerable, cosa que permet als detentadors franquistes de sortejar de moment la gran penúria que regna als pobles ibèrics. Per una lletra recent de Barcelona, ens assabentem que s'han posat a la venda carns congelada, ous i patates, procedents de l'Argentina i a preu de taxa. Es veu que era la part que en Barba destinava per a despistar el seu contraban.

¶ El 13 de desembre passarà l'Ajuntament de Barcelona va aprovar els nous pressupostos, que ascendeixen a 212.328.221,48 pessetes.

¶ El Teatre Nou, de Barcelona, anuncia per al vinent juny una temporada de teatre líric català, a base principalment d'una obra dels mestres Paulí i Quirós.

LA MÚSICA I ELS MÚSICS

¶ El mestre Baltasar Samper ha obtingut l'«Ariel» de l'Acadèmia de les Arts Cinematogràfiques de Mèxic, corresponent a la millor musicalització d'un film mexicà durant l'any 1945, pel fons musical de la pel·lícula La Barraca, en el qual el nostre il·lustre músicorol va posar a prova, enmig de tota mena de dificultats, la seva alta inspiració i el seu reconegut talent.

¶ El gran concert anual de l'Orfeó Català de Mèxicindrà efecte en qualsevol el juny o el juliol. La massa coral que dirigeix el mestre Costa-Horts continua la seva preparació amb el més gran entusiasme.

¶ La diada de Sant Jordi, el Cor Nacional Català format al Casal de Catalunya, de París, donà als socis de Pentinat el seu primer assaig públic, sota la batuta del mestre Josep Fothermar. Els cantaires foren molt aplaudits i la nova formació artística es revelà com a realment prometedora.

¶ El diumenge 13 d'abril, la violinista Mercè Serrat va donar un concert, acompanyada pel pianista Lluís Molina, al Palau de la Música Catalana, de Barcelona.

¶ El 12 d'abril prop-passat va celebrar-se a l'Escola Municipal de Música, de Barcelona, un homenatge al qui fou el seu il·lustre director, el mestre Lluís Millet. L'Orfeó

Català, sota la direcció de Lluís M. Millet, interpretà un programa d'obres del seu fundador. Actua de soprano Andrea Fornells i de pianista Dolors Reich.

¶ La nit del Dissabte de Glòria va celebrar-se a la plaça de Sant Jaume, de Barcelona, el tradicional Concurs de Caramelles, restablert fa un parell d'anys, quant el franquisme va començar a creure que havia de fer concessions si no volia que Catalunya l'afusqués abans del que esperava. L'obra de concurs va ser Pel juny, la falç al pany, de Clavé, el precursor rojo que va ser atusellat simbòlicament per un grup d'enemigues que van disparar, anys enrera, les seves metralladores contra el monument de la rambla de Catalunya. Van prendre-hi part set agrupacions corals i va guanyar el primer premi l'Orfeó de Sant Esteve de Sestrovires. El segon fou obtingut pel cor Joventut Terrasenca. Formaven el jurat els mestres Pèter Simó, Borràs de Palau, Mompou, Millet i Surinyach Wokrona.

¶ A petició d'alguns elements de la massa coral de l'Orfeó Català de Mèxic, el mestre Costa-Horts ha accedit a donar unes lliçons especials de solfeig que tindran lloc els dilluns i dimecres, a tres quarts de nou del vespre, al local de l'Orfeó Català.

LA MEDICO FARMACEUTICA, S. de R. L.

CLINICA **SANATORI** RAIGS X

Eric. 25-87-28 Guadalquivir, 78 Mex. L-25-98
MEXIC, D. F.

ELS LLIBRES I ELS AUTORS

DEL SURREALISME I D'ALTRES EXTRAVAGANCIES

L'excel·lent llibre que ens acaben d'oferir les Edicions Catalònia amb el títol de *Retrats Literaris*, de Domènec Guansé, hauria pogut titular-se, parodiant Rafael Tasis, *Retrats de Coneguts*. Perquè el cert és que la ploma de Guansé, en poques ratlles, i amb una agilitat i fidelitat gairebé sorprenents, ens ha fet, dins les densas pàgines del seu llibre, una sèrie de retrats que adhuc semblen fotografies. I aquestes coneguts de Guansé són dels nostres, dels que nosaltres hem viscut amb els quals hem parlat o ens hem batallat, o admirat o defuït, però als quals hem allargat la mà alguna vegada, i els hem somrigut i els hem sentits explicar-nos coses que ells mateixos potser mai no haurien cregut que sortirien en un llibre tan evocatiu — i en aquest cas l'evocació ens porta tristesa i enyorança —. Els seus retrats passen revista a tot el millor de l'enyorada Publicitat — retrats íntims tan lligats amb records propis: Carles Capdevila, Carles Soldevila també, Bofill i Mares, Just Cabot, clàssic i indecís sempre, que un dia per demostrar-nos la seva poca fe en els remeis de la farmàcia s'empassa ben bé mig quilo de pastilles, píndoles, càpsules i altres meravelles, davant l'astorament d'Angel Ferrán, fidel devot de la farmàcia. Artís, Brunet, Carles Riba, Carner, Rovira i Virgili, Montoliu, Pompeu Fabra, Puig i Ferrer, Sagarra... figures amigues, presents i absents — com en les esqueles mortuòries —, i que viuen en la memòria de temps millors i més nostres.

I entre els coneguts de Guansé, trobem també, ben retratat en quatre pàgines, l'original figura del primer dels nostres surrealistes i més primitiu dels pastissers: J. V. Foix. La defecció d'alguna — ben poca, tanmateix — intel·lectuals catalans, potser sembla imperdonable; però, com diu l'autor, «l'apostasia i l'anatema són carents, biològicament, de valor». I encara, en el cas de Foix, sempre caldrà esperar que ens expliqui les seves raons. Però jo crec que Foix, com Goethe, és d'aquells que prefereixen la injustícia al desordre, i l'olla que viquérem aquells anys de revolució i de guerra, encara que no era nostra, oferígué la seva extraordinària sensibilitat i el feu recloure en el monument de la seva persona. La seva defensa, però, haurà de fer-se la ell mateix.

Volia, només, destacar que el surrealisme de Foix ho era en el terreny de les idees: això apart, semblava una persona normal i adhuc el seu ofici manual era prou burges per a ésser respectable. Que diferent, per exemple, del surrealisme de Salvador Dalí, al qual potser no podem anomenar apostats perquè mai no ha estat ortodoxe, i que pos-

siblement no ho ha estat no pas per manca de conviccions, sinó per l'extravagància perturbada del seu geni discutible.

Si hem de confessar pecats propis, diré que aquestes dies he llegit la Vida que ha escrit Salvador Dalí, traduït al castellà — en una traducció en la qual s'adverteixen contínuament les esgarriances del bon gust de Cesar A. Jordana —. El pecat propi consisteix, en aquest cas, a no haver sabut trobar res en Dalí. Perquè en tot català, sigui de les creences o política que sigui, sempre es troben les fonamentals característiques de la raça: i en Dalí, llevat d'un geni discutible, no hem sabut trobar-hi sinó la més pura extravagància. Que no ens digui que no comprenem el surrealisme si penssem malament d'ell. Segurament que si Foix, tan pulcr, tan ordenat, tan correcte tot ell, ha llegit el llibre de Dalí, també s'haurà sentit esgarifat, i amb els seus contretulls s'haurà esplaiat ben llargament sobre la deformació de les idees.

Perquè en el terreny de les idees és possible ser surrealista, però en el terreny de la pràctica — sense ser el bon burgès clàssic —, no. Podem pensar moltes coses, les més estranyes, les més irreal, i alguns dels nostres petrificats poden ser fruit només d'una febrada; i en aquesta situació, podem escriure un llibre, o pintar un quadre, o modelar una estàtua, però no podem fer res més sense caure en el que és estrafolari. Hi ha catalans originals, però d'extravagants, ben pocs, i encara menys si són emporfatsos. La dubtosa personalitat de Dalí, en tot cas, pot reivindicar les primícies en aquest terreny.

Dalí pinta segons normes surrealistes, o, millor encara, sense normes: purament dalinista. Està bé; potser en el fons tots portem un incomprès, i si tenim fe en les nostres idees, tenim l'obligació de defensar-les. Però les coses ja canvien quan les nostres incomprendiments són objecte de mercader més aviat genèrics i es poden vendre les pintures que ningú no entén, només perquè són coses de Dalí. D'aquell Dalí que un dia es passeja per la Cinquena Avinguda lluint una barretina, o es presenta a un acte social substituït en les seves mans els prosaics guants per un parell de mitjons vermells, o conforment voluntàriament un flamaire ambaixador, ple de galons i medalles, amb el porter de l'hotel, o ahirant foc a les barbes d'un poeta...

De tot això, Dalí ni tan sols en dirà extravagàncies; no tractarà tampoc de justificar-se. No cal, ni li seria licit. Al contrari, ser extravagant és precisament el seu ofici. És extravagant per tal de vendre les seves pintures. Vestria molt allo de dir que es té un quadre de Dalí, que ha costat tant de milers de dòlars, i

CLÍNICA
PSICOMÀTICAMALALTIES NERVILOSES
I MENTALSDIAGNÒSTIC
TRACTAMENT
INTERNAT

Neuromiografia,
Electroencefalografia
Electrooxi
Insulinoteràpia
Electropirèxia
Pirrotèria
Malarioteràpia
Narcosis
Narcosi prolongada
Psicoanàlisi
Psicoteràpia
Psicodiagnosi de Rorschach
Tractament de gas de Von Me-
duna
Teràpia ocupacional

EXAMENS
DE LABORATORI

Directòr:

Dr. F. FERRER
I TORRENTSCap del Servei Neuropsiquiàtric:
Dr. A. FORTESPsicoteràpia i Psicomètria:
Dr. F. PASQUAL DEL RONCAL

Av. Amsterdam, 149

Tel. 14-55-13

MÈXIC, D. F.

LLEGIU I PROPAGUEU
LA NOSTRA REVISTADr. D. FRANCO
ODONTOLÒG

De 11 a 1 i de 4 a 8

Uruguay, 44, d. 218
Erie, 18-36-84

MÈXIC, D. F.

davant la curiositat educada de la gent que escolta aclarir, amb una mitja rialla, que és aquell Dali que en el ball de X va dir allò, o va fer l'altra cosa.

Del surrealisme de Foix i de Dali, em quedo amb el del primer. Al primer, quan em parlava, gairebé l'entenien. Al segon, quan el lleigeixo o li veig alguna pintura, només em fa pensar en quin pobre home deu

ser quan ha de fer tantes bestieses —perdoneu, si us sembla dur— per guanyar-se la vida.

Foix —indubtablement— tenia més bon sentit que Dali. Ja ho deia ell mateix: «Si amb les teves elucubracions no es pots guanyar el pa, segueix tenint-les, però dedica't a una feina manual.» I ell, almenys, era un bon pastisser. — OLIVIER BOSCH.

NOTICIARI

§ Un dels dos primers exemplars arribats a Santiago de Xile (on resideix l'autor), de *Temperatura*, la novel·la de Francesc Trubal que acaba de publicar la Col·lecció Catalònia, va ser lliurat el dia 9 del mes passat, en un sopar d'amics, a la senyora Alicia Marchant, d'atòria a la qual Trubal ha dedicat la seva magnífica novel·la. El nostre corresponent ens informa de l'acte dient que van assistir-hi els escriptors xilens Joaquín Edward Bello (Premi Nacional de Literatura), Chela Reyes (Secretària del P.E.N. Club de Xile), Gregorio Amunátegui, senador de la República; Malcolm Welland, representant de British Council i senyora; Domènec Guansé, director de la revista *Germanor*; l'ambaixador de França a Xile, Comte de Dampierre, i la seva esposa; la novel·lista xilena Maité Allamand; el director de la revista *Atenea*, de la Universitat de Concepción, Luis Durand; el director de l'Institut Xilè-Nordamericà de Cultura Mr. John W. Culver i senyora; el doctor Luis Hervé; el director de l'Institut Pedagògic Mariano Latorre (Premi Nacional de Literatura); el Director General de Biblioteques i Museus senyor Gabriel Amunátegui; l'escultor i novel·lista Lluís Meléndez; el director de l'Institut Francès M. Adolphe Cesch; el president de la Editorial «Rapa Nui», senyor Mario Olea; el professor de Literatura de la Universitat de Xile, senyor Joan Uribe i el director de l'Institut Xilè-Britànic, Mr. Arthur Ellis, i senyora, etc. Durant el sopar es brindà per la llibertat de Catalunya i de la llengua catalana; en homenatge a les lletres catalanes i en honor de les Edicions Catalònia, de Mèxic, i del seu animador Avel·lí Artís, la labor patriòtica del qual fou exaltada unànimement.

§ En ocasió de la Fira del Llibre, han aparegut en català, a Mèxic, una novel·la de J. Cid i Muler titulada *Destina*; *Els catalans en la descoberta i colonització d'Amèrica*, per J. Carner Ribalta, i el segon tom de la col·lecció «Clàssics catalans», contenint les obres *Regiment de la cosa pública*, d'Eximenis, i *Llibre d'Amic e Amat*, de Ramon Llull. En castellà, d'autors catalans, han sortit *Vida y obra de Raimundo Lulio*, per Joaquim Xirau; *Cardenas*, per Pete Foix; *Guerra en España*, pel coronel Jesús Pérez Salas; *La casa de maldad*, per Agustí Cabrita, i

La Escenografía en el Teatro y en el Cine, per A. Artís-Gener.

§ La filla del nostre amic Josep Rovira, nascuda a Cuba de pares catalans, s'ha doctorat en Filosofia i Lletres a la Universitat de L'Havana i ha presentat una interessantíssima tesi sobre l'art romànic a Catalunya. El treball ha estat molt elogiat pels seus professors i pels entesos en aquesta important branca del nostre art antic.

§ El suplement literari del gran diari *New York Herald Tribune* (el *Weeddy Book Review*), publica en el seu número del 20 d'abril propassat una crítica molt interessant i favorable del llibre del doctor Josep Trueta *L'esperit de Catalunya*, publicat per la branca americana de la Oxford University Press i el qual, en la seva versió catalana, serà publicat aviat per Edicions Catalònia, de Mèxic, encapçalant la seva nova sèrie Col·lecció Almirall. L'autor de la crítica a què ens referim és el prominent hispanista Bertram D. Wolfe.

§ El mateix llibre és comentat per Josep M. Corredor, en una nota molt elogiosa, publicada en el darrer número arribat a Mèxic dels *Quaderns d'Estudis Econòmics, Polítics i Socials*, de Perpinyà.

§ L'any 1941, en plena ocupació alemanya, aparegué a París, editada per la societat francesa «Les Belles Lettres», i sota el patronatge de la «Société des Amis de la Fondation Ramon Llull», una Gramàtica Catalana, escrita en francès, de Mestre Pompeu Fabra. En pocs mesos l'edició va engotar-se ràpidament. Ara acaba d'aparèixer-ne la segona edició. Mario Roques, l'eminent filòleg francès, membre de l'Institut i del Collège de France, ha cregut que el prefaci que va escriure en ocasió de publicar-se la primera edició havia de ser mantingut, car els mots d'esperança per al nostre renaixement cultural avui es justifiquen més que mai. L'edició és sensiblement igual que la del 1941. Per si algun lector volgués demanar-la directament a l'empresa editora, cal que s'adrexi a «Les Belles Lettres», 95, boulevard Raspail, París (XIVe).

§ En el número del 3 d'abril propassat de *La Humanitat*, de Montpeller, hi trobem la següent nota sobre el llibre *Reinats Literaris*, de Domènec Guansé:

«La regularitat exemplar, l'excel·lent presentació i la tria dels textos que componen la Col·lecció Catalònia l'han situada ràpidament al primer rengle entre totes les empreses editorials catalanes nascudes a l'exili. Després del èxit que han constituït la *Història de Catalunya* i la reedició de *Solitud*, de Victor Català, acaba d'arribar a França el darrer dels volums d'aquesta col·lecció editada a Mèxic per l'Avel·lí Artís, l'infatigable director de LA NOSTRA REVISTA.

«Domènec Guansé, ja conegut com a bon periodista i com a novel·lista i autor dramàtic de variada inspiració, ha emprès en aquests *Reinats Literaris* de donar-nos una galeria molt nodrida de siluetes d'escriptors catalans contemporanis. Vint-i-vuit noms i vint-i-vuit obres són així passats en revista, amb un agut sentit crític, no exempt de malícia, però que no fa mai sang. Hom pot dissentir sobre la necessitat d'incloure en una tal llista uns escriptors com Manuel Brunet, Josep Pla o Manuel de Montoliu, la conducta política dels quals deixa molt que desitjar. Hom pot plànyer-se de l'absència en aquesta galeria de retrats, dels de Josep Maria López Picó, Josep Lleóart, Marià Manent, Francesc Trubal o algun altre —molt pocs— dels noms que compten en la nostra literatura. Però, en general, la tria és molt ben feta i, a través de les dues-centes pàgines del llibre desfilen, ben caracteritzats per llurs qualitats i defectes com a autor i com a home, els millors escriptors catalans vivents i alguns, com Pere Coromines, Jaume Bofill i Matas, Carles Capdevila i Joaquim Ruyra que estan presents, per bé que morts, en la memòria de tots els amants de la nostra literatura. I, amb aquests retrats de dibuix àgil i incisiu, us troben que tot un panorama de les nostres lletres modernes i actuals de la nostra història se us fa present davant dels ulls. I així, aquest llibre sense pretensions esdevé alhora un manual de literatura contemporània, un recull d'assaigs crítica, una galeria d'homes interessants —sovint il·lustrats, encara que entremig s'hi trobi algun burxat i algun estracorder—, i, en resum, un llibre divertit i que acredita Domènec Guansé de bon observador i de bon conecador de les nostres lletres.»

§ L'Institut d'Estudis Catalans va fer públic, el dia de Sant Jordi, el veredict del concurs per a l'adjudicació del Premi Prat de la Riba. L'ha obtingut el doctor F. Duran-Jordà amb un treball d'investigació científica intítulat *Els teixits del sistema digestiu i la seva influència en la fisiologia i la patologia d'aquest*. L'autor, que exerceix el càrrec de director del Departament de Patologia de l'Hospital Ancoats, de Manchester, ha escrit el seu treball, naturalment, en el nostre idioma.

REVISTES
I PERIÒDICSGERMANOR
(Santiago de Xile)

Sumari del núm. 515, de gener-febrer del 1947: Un ben miserable «Destino»; La lluita per la llibertat, per J. M. Corredor, Miquel Ferrer i L. A.; Joan Oliver: L'hora de les bruixes; M. Serra i Moret: França retorna; Carles Pinilla: Comunisme i Democràcies; J. Ferrater Mora: Anatomia de la novel·la (I); Albert Junyent: Rellegint Cervantes; Dos madrigals anglesos (versió de Xavier Benguerel); Agustí Bartra: Sota els arbres estranys; Domènec Guansé: La cultura; Crònica de la Col·lectivitat; Carnet.

RESSORGIMENT
(Buenos Aires)

Sumari del número 368, de març del 1947: La idea d'una Conferència Nacional; Declaració del Govern de Catalunya; Sara Llorens de Serra: A les mares catalanes. Als pares, també; Jordi Subirats: La vida política a Mèxic; Noves veus de la poesia catalana; Pere Mas i Pèrera: Reflexions sobre la Història de Catalunya; Esport i Ciutadania; D. Martí i Julia: Esperit gran; Miquel Ferrer: La nova declaració política del Govern de Catalunya; Fira de vell i nou; H. Nadal i Mallol: Carles Rahola, marítim de Catalunya; Els Jocs Florals de la Llengua Catalana; Notícies.

QUADERNS D'ESTUDI ECONÒMICS, POLÍTICS I SOCIALS
(Perpinyà)

Sumari del núm. 22, de gener-febrer del 1947: L'actualitat política; L. Nicolau d'Oliver: Manuel Revenjós. Notes per a un assaig biogràfic; Arnau Hurrado: Una estona de conversa; Ferran Soldevila: A propòsit de la «Història de Catalunya»; Josep Tallach: Decadència de la Revolució; Carles de Lector: Informacions i comentaris: Els pressupostos del 1947; El comerç exterior en dèficit; L'automobilisme a França i a Espanya; Mals i remeis de la inflació; (On ha anat a parar la llengua catalana?); La crisi del port de Barcelona; Sobre l'origen del poder; Quatre polítiques catalanes s'han casat; L'estat de les carreteres; Josep Irla té setanta anys; Agitació monàrquica; Llibres i Revistes; Anecdota: ni peninsular.

NOTICIARI

En la Llista de les publicacions periòdiques escrites en català o en altres idiomes, però relacionades amb coses de Catalunya, que han sortit, o encara surten, des de l'acabament de la nostra guerra, que publicarem en el nostre número darrer, no preteniem pas donar la relació comple-

SERVEI DE LLIBRERIA
D'EDICIONS CATALONIA

La llista següent tan sols registra obres que tenim en existència, originals d'autors catalans o d'interès manifest per als nostres lectors. A més de les anunciades, servirem qualsevulla altra que ens sigui sol·licitada, procedent d'editorials mexicanes o argentines. També atendrem comandes de llibres d'escriptors catalans publicats en francès o anglès, a reserva de servir-los quan els respectius exemplars arribin al nostre dipòsit.

LLIBRES EN CATALÀ

<i>La novel·la del Betxi</i> , per August Pi-Sunyer	\$ 10.—
<i>Adrià Gual i la seva obra</i> , per Avell Artís	2.—
<i>Mosèn Cinto</i> , per Joan Molas	4.—
<i>556 Brigada Mixta</i> , per A. Artís-Gener	6.—
<i>Miquel Sèrcet</i> , per Jaume Aiguader	8.—
<i>El darrer dels Tubaus</i> , per Jaume Roig	8.—
<i>El pont de la Mar blava</i> , per L. Nicolau d'Oliver	4.—
<i>Tots tres surten per l'Ozama</i> , per Vicenç Riera Llorca	7.—
<i>Història de Catalunya</i> , per F. Soldevila i P. Bosch-Gimpera	12.—
<i>A la boca dels núvols</i> , per Ramon Vinyes	7.50
<i>Solitud</i> , per Victor Català	10.—
<i>Retrats literaris</i> , per Domènec Guansé	7.—
<i>Temperatura</i> , per Francesc Trabal	12.—
<i>La collita tardana</i> , per A. Rovira i Virgili	10.—
<i>Gramàtica catalana</i> , per Pompeu Fabra	6.—
<i>Històries de Coneguts</i> , per Rafael Tasis. Ed. de luxe, enq. pell, \$ 40.— Rústica	6.—
<i>Poemes</i> , per Alexandre Plana. Ed. de luxe, amb 4 litografies a colors de Grau Sala, enq. holandesa, \$ 40.— Rústica	8.—
<i>Miscel·lània Verdaguier</i> (antologia de poesia i prosa del gran poeta, amb estudis per diversos escriptors)	10.—
<i>Destins</i> , per J. Cid i Mulet	6.—
<i>Terra Nostra...</i> , per Agustí Cabruja	5.—
<i>Ruta d'Amèrica</i> , per Domènec Guansé	4.—
<i>Les formes de la vida catalana</i> , per J. Ferrater Mora	4.—
<i>Estampes de la Catalunya pintoresca</i> , per Josep Torrens, amb il·lustracions de Quelus	5.—
<i>La conquesta de Mallorca</i> (de la Crònica, de Jaume I)	
<i>El somni</i> , per Bernat Metge	
<i>Poemes</i> , per Ausiàs March. Tots tres llibres	15.—
<i>Regiment de la cosa pública</i> , per Eiximenis	
<i>Llibre d'Amic e Amat</i> , per Ramon Llull (Tots dos llibres en un sol volum, relligat en pasta espanyola).	30.—
<i>Els catalans en la descoberta i colonització de Califòrnia</i> , per J. Carner Ribalta	10.—
<i>El comte Arnau</i> , per Josep M. de Sagarra	4.—
<i>L'estel sobre el mar</i> , per Agustí Bartra	3.50
<i>Catalunya, símbol de llibertat</i> , per Pere Foix	3.50
<i>Mireia</i> , per Frederic Mistral (Trad. de Maria A. Salvà)	6.—
<i>Gravat català al bois</i> , per Pompeu Audibert	8.—
<i>Terras d'Amèrica</i> , per Josep M. Poblet	3.50
<i>Els primers romàntics de llengua catalana</i> , per J. M. Miquel i Vergés	3.50
<i>El pensament i la vida</i> , per Jaume Serra-Hunter	5.—
<i>Músiques d'oboe</i> , poemes, per Jaume Terrades	5.—
<i>Rondalles. Bellem. La fugida a Egipte. El somni de Sant Joan. Nerto</i> , per Jacint Verdaguer. Totes cinc en un sol volum	2.50
<i>Discursos. Articles. Pròlegs. Càntic dels Càntics</i> , precedit d'El Jardí de Salomó. Excursions i viatges, per Jacint Verdaguer. Totes sis en un sol volum	3.—
<i>Santa Eulàlia. Roser de tot l'any. Veu del Bon Pastor. Caritat</i> . Totes quatre en un sol volum	3.50
<i>PAL-LAS</i> , diccionari català il·lustrat, amb vocabularis castellà-català, francès-català i anglès català, per Emili Vallès. (Novíssima edició, corregida i augmentada). Esgotats els exemplars de \$ 75.—, en resten alguns dels relligats en tela anglesa superior, amb lloim de pell	90.—

SERVEI DE LLIBRERIA D'EDICIONS CATALONIA

EDICIONS DE BIBLIOPOL

(De tots els llibres que s'esmenten a continuació n'han arribat un nombre reduïdíssim, i d'alguns en resten tan sols dos o tres exemplars. Servirem, doncs, les comandes, rigorosament per l'ordre que ens arriben. En aquest llibre no es fa descompte.)

<i>La fi del món a Girona</i> , per Joaquim Ruyra, amb litografies de Carles Fontseré	\$ 100.—
<i>Ode a l'Espanya</i> , per Joan Maragall. Pròleg i traducció de Joan Cassou. Litografies de Carles Fontseré	30.—
<i>Claror de nit</i> , per Ferran Canyameres, amb litografies de Martí Bas	70.—
<i>Tot l'Any</i> , per Rafael Tasis, amb dotze litografies de Clavé	115.—
<i>Tres diumenges</i> , per Josep Carner, amb boixos de Grau Sala	70.—
<i>Girona</i> . Petita història de la ciutat i de les seves tradicions i folklore, per J. Gibert. Volum en foli major, de 356 pàgines, profusament il·lustrat amb boixos autèntics, crèdits per les impremtes de tradició gironina i multitud de dibuixos reproduint escenes populars. Editat l'any 1946	80.—
A punt d'arribar:	
<i>Paisatges</i> . Catorze poesies inspirades per la bellesa del paisatge català, originals dels nostres primers poetes, il·lustrades amb 14 litografies a colors, per Martí Bas	125.—
<i>Evocacions</i> . Glosses de cançons populars catalanes, amb 16 grans litografies a colors, de Martí Bas	125.—
<i>XIV Cançons Populars Catalanes</i> , il·lustrades amb 14 puntes seques de l'escultor Joan Rebull. (Preu encara no fixat).	
<i>Dos contes</i> , de Manuel Reventós, il·lustrats amb quatre puntes seques, títols i caplletres de Pau Picasso. (Preu encara no fixat).	

LLIBRES EN CASTELLÀ

<i>Vida i obra de Ramón Llull</i> , per Joaquim Xirau	\$ 10.—
<i>La idea del home</i> , per Eduard Nicol	20.—
<i>El poblamiento de los pueblos de España</i> , per P. Bosch Gimpera	35.—
<i>Cárdenas: su actuación, su país</i> , per Pere Foix	12.—
<i>En España solo el sol</i> , per Pere de Basaldúa	8.—
<i>La Escenografía en el Teatro y en el Cine</i> , per A. Artís-Gener	10.—
<i>Cierzo (El fin de la Monarquía Española)</i> , per Just Caballero	5.—
<i>Misterio de Quauhucan</i> , per Josep Carner	4.—
<i>Guerra en España</i> , pel Cor. Jesús Pérez Salas	7.—
<i>Morir al dia</i> (llibre de sonets). Edició de luxe, rimp. holandesa, \$ 35.— Rústica	6.—
<i>La casa de madero</i> , per Agustí Cabruja	5.—
<i>Instituciones políticas del antiguo Estado catalán</i> , per L. Franquesa	4.—
<i>Las formas de la vida catalana</i> , per J. Ferrater Mora	4.—
<i>Barcelona</i> (Enciclopedia Gráfica). 112 pàgines, profusament il·lustrades amb fotografies. Edició del 1929	2.—

EN ANGLÈS

<i>Catalan Grammar</i> (Gramàtica catalana), per Joan Gili	\$ 12.50
<i>Totes les comandes de Mèxic-ciutat seran servides a domicili, acompanyades del corresponent rebut. Les de l'interior de la República es faran a reembors, augmentant \$ 0.25 per despesa. Les de l'exterior han de venir acompanyades de xec bancari per la totalitat del seu import, i seran expedides immediatament, certificades, sense que ens fem responsables de pèrdues o retards per culpa dels correus.</i>	

Nápones, 84 :: Tel. 28-62-76 :: MÈXIC, D. F.

ta. Però, tanmateix, van deixar de sortir uns quants noms que hi havien conegut. Són els següents:

El Poble Català. Organ de l'Acció Democràtica d'Esquerra.—Barcelona.

Enria Català. Delegació d'Estat Català.—Londres.

Recobrament. Revista dels catalans a Tehuacán.—Tehuacán, Puebla, Mèxic.

Unitat. Portavoc del Moviment Socialista de Catalunya.—Barcelona.

Companya. Organ del Consell Nacional de la Unió de Dones de Catalunya.—França.

¶ El diari xilè *La Nación* ha publicat, amb motiu del seu trenta aniversari, un número extraordinari en el qual tracta de Catalunya i del Centre Català de Santiago. Publica els retrats de Francesc Macià, Lluís Companys i Josep Irla.

¶ Els *Quaderns d'Estudi Polític, Econòmic i Social* inicien, en el seu número 22, de gener-febrer d'enguany, una secció de Llibres i Revistes, en la qual comenten elogiosament *LA NOSTRA REVISTA*. Els ho agraïm cordialment.

CURSOS I CONFERÈNCIES

¶ El 6 de febrer, el doctor Francesc Torquelles donà una conferència, al local de les Societats Savantes, de París, sobre *La medicina davant l'home actual*.

¶ Al mateix local, el 27 de febrer, Antoni Planagumà parlà sobre *El tècnic davant els problemes actuals*.

¶ En el pavelló de la Secretària d'Educació, a la Fira del Llibre, de Mèxic, va donar una conferència sobre Cervantes, el senyor Lluís Nicolau d'Oliver, en el seu caràcter d'Ambaixador de la República Espanyola.

¶ Per a commemorar el 14 d'abril, Esquerra Republicana de Catalunya organitzà a París una conferència, a càrrec de Carles Pi-Sunyer, el tema de la qual fou *La nostra política*.

¶ A París, a la Facultat de Lletres de la Sorbona, el periodista valencià Brauli Solsona ha donat una conferència sobre Blasco Ibàñez, novel·lista i novel·lenc.

LES ARTS I ELS ARTISTES

¶ Ha inaugurat una exposició de les seves obres al local de «Centre de Arts», de la ciutat d'Avellaneda (Argentina), el pintor surrealista Joan Batlle Plana.

¶ En el primer Salon de la Beauté et du Perche, obert el mes passat a Chartres (França), han exposat algunes de les seves obres Antoni Lamolla i Tomás Divi. Aquest, a més de pintures i dibuixos, ha presentat dues escultures.

ASSEMBLEA DE L'INSTITUT D'E. OCCITANS

Acompanyada d'una cordial salutació del secretari administratiu de l'organisme, M. Pierre de Berre-Lagarde, hem rebut la recepta detallada de la darrera assemblea general celebrada a Tolosa del Llenguadoc per l'Institut d'Estudis Occitans. Per no haver-hi pogut assistir l'escriptor Jean Cassou, preudivi les sessions el dèu Jean Bourcier, de Montpellier. Hi assistiren la majoria dels membres de l'Institut d'Estudis Occitans, que, com és sabut, compren escriptors i intel·lectuals dels diversos països occitans, és a dir, del Llenguadoc, de Provença, de Gasconya, del Bearn i de Catalunya. Hi concorregueren els catalans Gumerind Gomila, escriptor resident a Perpinyà, membre de l'Institut, i Heribert Barrera, expressament invitat en representació dels intel·lectuals catalans exiliats.

L'assemblea va ésser particularment interessant, puix que s'informa de la gestió feta durant l'època d'ocupació alemanya i s'assenyala la tasca a emprendre.

Després de tractar de les qüestions reglamentàries i d'eleger el nou Consell i els delegats, els senyors Emile Carbon, Max Roquette, Pierre Roquette, Félix Castan, Robert Lafont, Achille Teste, Charles Camproux, André-J. Boussac, Imazi Girard i la senyoreta Cabanes lleïren importants ponències sobre l'obra realitzada i sobre la labor a fer per l'Institut.

Entre la tasca realitzada se per a nosaltres un especial interès la publicació de les poemes de Jordi de Sant Jordi, amb traducció i notes de René Nelli i un prefaci de Jean Cassou, apareguda entre les publicacions oficials de l'Institut d'Estudis Occitans.

I entre la tasca a realitzar ens complaïem a comunicar que, a proposta de Gumerind Gomila, va acordar-se per unanimitat la creació del Centre de Relacions Catalanes, que tindrà per finalitat establir fraternals relacions amb les institucions intel·lectuals dels països de llengua catalana, particularment amb l'Institut d'Estudis Catalans, de Barcelona; donar una orientació als treballs comuns, fer conèixer els valors literaris i científics catalans a les altres terres occitanes i dels diversos països occitans a Catalunya i crear un corrent de simpatia entre occitans i catalans. Heribert Barrera agrai l'acord en nom dels catalans i oferí la col·laboració de la intel·lectualitat de la nostra terra. Aquest acord i les intervencions dels nostres compatriotes Gomila i Barrera palesaren una vegada més la gran simpatia i l'amistat dels occitans envers Catalunya. Per a l'entusiasme que regnà no hagués estat prou eloqüent, el president de l'assemblea, M. Jean Bourcier, adreçà en nom dels assistents una emotiva salutació a la Catalunya mare i mani-

festà l'esperança d'una propera al·liberació i com a coronació d'aquesta manifestació de simpatia i d'adhesió, s'acordà amb el més gran

LA VIDA COL·LECTIVA

5 El Consell Directiu del Casal de Catalunya, de Buenos Aires, ha quedat integrat així: President, Artur Meyer i Mathieu; vice-president, Josep Auzas; secretari, Lluís Ros i Serra; pro-secretari, Josep M. Guàrdia; tresorer, Josep Cortés; pro-tresorer, Valentí Jordana; bibliotecari, Ramon Mas; vocals, Josep Pujol, Felip Fort, Felip Ferrer i Ricard Llobera.

5 El Casal Català de Nevers (França) ha renovat el seu Consell directiu, el qual ha quedat format així: President, Josep Mayals; vice-president, Ferran Nichini; secretari, Jaume Alemany; vice-secretari, Joaquim Sunyer; comptador, Josep Puig; tresorer, Francesc Audi; vocals: Tomàs Pérez, Narcís Bellavista i Antoni Ballé.

5 S'ha constituït a Perpinyà una entitat denominada Foment de la Sardana, la finalitat de la qual és fer conèixer i propagar per terres del Rosselló la nostra dansa nacional i el nostre folklòr. Formen el Consell directiu els senyors Salvador Paratels, president; Joan Llopis, vice-president; Pau Llenas, secretari; Josep Suñer, vice-secretari; Ouspar Planadevall, tresorer; Joan Bosch, comptador; per a caps de diverses seccions, Lluís Molar, Lluís Sánchez i Miquel Torregrossa; vocals: Francesc Caimots, Xavier Saliné, L. Torres, Gonzal Buxó, Joan Sallares i Enric Oller.

5 El Centre Català de L'Havana ha elegit per a l'any 1947 el següent Consell directiu: Ramon Tomás, president; Tomàs Galabert, vice-president primer; Josep Arroyo, vice-president segon; Pere Boquet, secretari; Mercè Vidal, vice-secretari; Ramon Vilanova, tresorer; Enric Huguet, vice-tresorer; Joaquim Muntal, Ramon Folch, Artur Girón, Pau-qual Carvellar, Manuel Rosich, Francesc Burgay, Gabriel Gresa, Esteve Torelló, Joan Selva, Josep Camps, Miquel Guimerà, Josep Torrents, Marcel·lí Ferraz, Antoni Alegret, Josep Casas i Ricard Selser, vocals; Rafael Albertí, Fèlix Comanilla, Lluís Burgay, Joaquim Rovira, Emili Llorente i Artur Girón, vocals suplents.

5 El Consell directiu del Casal Català d'Agde (França) ha quedat format com segueix: Sebastià Frutle, president; Just Casme, vice-president; Josep Ferreres, secretari; Tomàs Domingo, vice-secretari; Enric Marmatí, vocal de Propaganda; Jaume Rifà, tresorer; Joaquim Viladoms, vocal de Cultura; Pere Ros, vocal d'Art; Joan Vila, i Antoni Hen-

entusiasticament felicitar el mestre Pau Casals en ocasió dels seus setanta anys i adherir-se als homenajes que en els darrers mesos li han tribuat diverses ciutats de la Catalunya francesa.

rich, vocals d'Esbarjo, i Joaquim Falló, vocal d'Esports.

5 A Angoulême (França) ha tingut lloc la inauguració oficial del nou estatge del Casal Català, situat al «Café Commerce», d'aquella vila de la Charente. El president el senyor Jean Depe.

5 En la seva darrera assemblea, el Centre Català de Montevideo (Argentina), ha renovat el seu Consell Directiu, el qual ha quedat constituït així: Josep M. Guàrdia Cabrer, president; J. Almeric Venturol, vice-president; Eduard Pujol Mas, secretari; Vicenç Lloret Garcia, vice-secretari; Ricard Bertran Puig, tresorer; Miquel Castellví, comptable; Josep Guàrdia Calrina, bibliotecari; Salvador Duc, J. Sarda Torner, Lluís Vidal Vilagrassó i Josep Vila Plans, vocals.

5 El Centre Català de Santiago de Xile ha publicat la seva XI Memòria Reglamentària, corresponent al curs 1946-1947, presentada a l'assemblea general el 16 de març darrer, un exemplar de la qual ha tingut la gentilesa d'enviar-nos. L'enveïable i patriòtica actuació de la benemèrita associació dels nostres connacionals residents a Xile, meritoria en tant i tan diversos aspectes, és posada de manifest en l'opuscle que acabem de rebre.

EL TEATRE

5 Ha estat estrenada amb molt d'èxit, al Teatre Còmic, de Buenos Aires, la versió castellana de la comèdia de Marcel Pagnol *La femme du boulanger*, dirigida a Francesc Madrid.

5 La companyia de Lluís Vehil ha depurat la representació número 100 del drama d'Eduard Píndar *La rosa eral*, que es dona al Teatre Empire, de Buenos Aires.

5 El conjunt escènic del Casal de Catalunya commemorarà el cinquantenari de l'estreta de Terra Boera, d'Angel Guimerà, amb una representació en l'òpera original, que tindrà lloc el 26 de març, al teatre Presidente Alvear, de Buenos Aires. Ramon Escarri dirà una mena d'alusius i l'Orfeo Català donarà no concèn.

5 Ha estat reorganitzada l'Agrupació Catalana d'Art Dramàtic de l'Orfeo Català de Mèxic i aviat farà la seva reaparició. Com a primeres obres que es proposa representar, podem esmentar: *Don Gonzalo o l'orgull del pec*, d'Alfons Llana; *El germà Ferrer* de Pere Cavaller, i *Genie Bien*, de Santiago Romayol.

V A R I A

ESCOLTEU LONDRES...

5 Hem rebut, i agraïm pel que té de reconeixement espontani de l'esperit que guia la nostra tasca, la següent comunicació:

«AGrupació PATRÒTICA DE SANTIAGO DE XILE.—Santiago, 13 de març del 1947.—Senyor Director de LA NOSTRA REVISTA.—Mèxic, D. F.

Benvolgut director i amic: Ens plau comunicar-vos que el nou Consell d'aquesta Agrupació ha quedat constituït en la forma següent: Josep Milla, president; Joan Oliver, secretari; Guillem Castellví, vice-secretari; Josep Esteve, tresorer; Primitiu Salas, Narcís Tori i Antoni Blàvis, vocals.

Un dels primers acords del nou Consell ha estat adreçar una cordial salutació a la revista que vos dirigeix, la qual cosa complimentem amb gust, tot pregunt-vos que vulgueu comptar-nos entre els col·laboradors de l'obra comuna d'exaltar la Pàtria, difondre el seu prestigi i la seva cultura i ajudar l'empresa de la seva reconquesta.

Pregant-vos de saludar tots els vostres companys de la revista, rebem, estimat compatriota, el testimoni de la nostra més alta consideració.

José Millar, president; Joan Oliver, secretari.

5 Integrant la delegació oficial del Govern de la República espanyola que va anar a Montevideo amb motiu de la transmissió de poders al nou President de la República Oriental de l'Uruguai, el secretari general del Consell de la Comunitat Catalana de l'Argentina, senyor Feli Sala, hi va dur la representació del Govern de Catalunya. Els catalans residents a l'Uruguai van acompanyar la representació del senyor Feli Sala, president del Casal Català de Montevideo, qui, a més, ostentava la representació del Govern de la Generalitat.

5 En commemoració del XVIè aniversari de la proclamació de la segona República Catalana, tingué lloc al Restaurant Morocco, de Mèxic, D. F., un sopar organitzat per la guinebe totalitat de partits i organitzacions catalanes de Mèxic.

EMISSIONS CATALANES DE LA BBC

Des de fa unes setmanes, la BBC, de Londres, fa unes difusions en català que són transmeses en dilluns alternats, de les 21.45 a les 22.15, hora de Greenwich. El mateix programa es repeteix el dimecres següent, a les 13, hora també de Greenwich. Per bé que aquestes emissions es fan per a ser captades a Europa —i d'Europa, amb preferència, a Catalunya— els connacionals residenciats a Amèrica que disposin d'aparells a propòsit, són pregats d'escoltar-les i de propagar-ne els programes. L'emissió immediata a la sortida del present número de L.N.R. correspondrà al dilluns dia 2 de juny.

5 El Vè Aplec de la Sardana, organitzat per l'Orfeó Català al Parc de Salazar, de la ciutat de Mèxic, assolí enguany un èxit de concurrència molt superior a tots els precedents. En donarà una idea el fet que hi acudissin un centenar de cotxes particulars i tres autocars.

5 El 27 d'abril el Casal de Catalunya, de Buenos Aires, celebrà amb una gran àpat i ballades de sardanes la diada de Sant Jordi. L'esbart dansaire, dirigit per Ramon Mas, feu una exhibició de ballets populars catalans.

5 Organitzat pel Casal Català, de Nova York, i sota la cura de Josep Roca, el dissabte 12 d'abril tingué lloc un sopar de germanor catalana en el restaurant Vouvray, per tal de commemorar la proclamació de la República Catalana el 14 d'abril del 1931. Ben a la vora de cinquanta catalans assistiren a l'acte. Parlaren per a relatar anècdotes de fets viscuts en aquella data, Jaume Miravittles, J. Pujol i Font, Josep Gálvez, en nom de la comunitat basca de Nova York; J. Carner-Ribalta, qui llegí la seva Oda a Amèrica, la qual fou molt aplaudida; i l'aviador Josep Canudas, qui donà una impressió de la ciutat de Barcelona la diada del 14 d'abril copada des de mil metres d'elevació. Joan Agell, J. Ventura i Sureda i Josep Fontanals narturats com va ser celebrada a Nova York la diada

que es commemorava. Francesc Valls llegí un report de premsa explicant els fets dels dies 12, 13 i 14 d'abril del 1931 a Catalunya.

5 Amb motiu de la Diada de Sant Jordi hi hagué una ballada de sardanes al local de l'Orfeó Català i una missa solemne a l'església de N.D. de Lourdes, organitzada per un grup de dames de l'Orfeó.

5 El Casal de Catalunya, de París, ha commemorat la proclamació de la República Catalana amb un acte solemne, en el qual el senyor Joan Masot pronuncià un discurs. Després foren llegides poesies dels millors autors catalans, i l'acte acabà amb la presentació de l'Esbart de Dansaires del Casal, el qual interpretà uns quants ballets populars catalans.

5 A Sabadell i Terrassa s'han fet interessants treballs arqueològics, entre les quals es remarquen un baptisteri i una ara dels primers temps del cristianisme. També un magnífic mosaic romà. Les de Terrassa han estat a l'Església de Santa Maria, i les de Sabadell en uns terrenys propers a la ciutat. Han dirigit les excavacions el doctor Serra Rafols i l'arquitecte Josep Puig i Cadafalch.

5 Els dies 31 de maig i primer de juny l'Orfeó Català de Mèxic celebrà diversos actes amb motiu de lliurar el títol de President Honorari d'aquella entitat al senyor Enric Botey.

5 El Premi Masana 1947 ha estat declarat desert per considerar que les obres presentades no reunien les condicions exigides en les bases que regien el concurs. Davant aquesta falla, el Patronat de la Fundació ha convocat un nou concurs per a l'adjudicació del premi de 20.000 pessetes a la millor obra inèdita que es presenti abans del 31 de desembre del 1950 sobre Iconografia religiosa, històrica o popular de Catalunya o bé sobre Indumentària de Catalunya amb anterioritat a l'any 1835. El jurat qualificador és compost per Carreres Artau, mossèn Eduard Junyent, mossèn Manuel Trenchs, vidua Verdaguier i Callis, mossèn Josep Gudiol, Joan Ainaud de Lasarte i Santiago Marco.

LA NOSTRA REVISTA

S'IMPRIMEIX EN PAPER
SUBMINISTRAT PER

PAPEL-MEX, S. A.

Ayuntamiento, 112

MEXIC, D. F.

COL·LECCIÓ CATALÒNIA

L'INTENT
EDITORIAL
EN CATALA
MES REEIXIT
FORA DE
CATALUNYA

Publica de quatre a
sis volums cada any

Els subscriptors a tota
la Col·lecció reben els
llibres a domicili, amb
sobre el preu marcat a
un descompte del 20%
la coberta.

VOLUMS PUBLICATS

1. — LA NOVEL·LA DEL BESAVI, per AUGUST PI-SUNYER. Premi Fastenrath als Jocs Florals de Bogotà \$ 10.—
2. — ADRIÀ GUAL I LA SEVA OBRA, per AVEL·LÍ ARTÍS. Pròleg de JOAN ROURA-PARELLA \$ 2.—
3. — MOSSÈN CINTO, per JOAN MOLES. Pròleg de JOSEP CARNER \$ 4.—
4. — 556 BRIGADA MIXTA, per A. ARTÍS-GENER. Pròleg de VICENÇ GUARNER. Premi de Prosa als Jocs Florals de L'Havana \$ 6.—
5. — L'ATLANTIDA, per JACINT VERDAQUER. Pròleg de J. M. MIQUEL I VERGÉS \$ 5.—
6. — MIQUEL SERVET, per JAUME AIGUADER I MIRÓ. Pròleg de JAUME PI-SUNYER \$ 8.—
7. — EL PONT DE LA MAR BLAVA, per LLUÍS NICOLAU D'OLIVERA. Pròleg de l'autor, exprés per a aquesta edició \$ 4.—
8. — EL DARRER DELS TUBAUS, per JAUME ROIG \$ 8.—
9. — TOTS TRES SURTEN PEL L'OZAMA, per VICENÇ RIERA LLORCA \$ 7.—
10. — HISTÒRIA DE CATALUNYA, per FERRAN SOLDEVILA i P. BOSCH-GIMPERA. Publicada sota el patronatge de la Fundació Ramon Llull \$ 12.—
11. — A LA BOCA DELS NÚVOLS, per RAMON VINYES. Premi Concepció Rabell als Jocs Florals de Bogotà \$ 7.50
12. — SOLITUD, per VÍCTOR CATALÀ \$ 10.—
13. — RETRATS LITERARIS, per DOMÈNEC GUANÍS. Premi de Prosa als Jocs Florals de Santiago de Xile \$ 7.—
14. — TEMPERATURA, per FRANCESC TRARAL \$ 12.—

EN PREMSA: VOL. 15

TEATRE DE LA NATURA, PER A. ROVIRA I VIRGILI

En cartera: molts altres títols, de prestigiosos escriptors de llengua catalana

A PUNT
D'ARRIBAR
DE PARIS

NÚMERO 103
(nova etapa)
DE LA

Revista de Catalunya

SUMARI

JOSEP GARNER	Represa.
ANTONI ROVIRA I VIRGILI	Valentí Almirall.
J. QUERO I MOLARES	Fénelon, preceptor i conseller de Felip V.
RAFAEL TASIS	El «Cançoner de París» i la poesia catalana als segles XIV i XV.
JACME MARCH	«Las, fatigat i fora de mesura».
PERE JOAN DE MASDOVELLES	Maldit.
ANÒNIM	«Oh han segur a on la pres se paga».
JAUME SERRA-HUNTER	La concepció de l'infinit.
PERE CALDERS	La ratlla i el diseg.
J. AGELET I GARRIGA	Poemes.

Cròniques

EUGENI XAMMAR	Alemanya 1947.
M. SERRA I MORET	L'experiència Blum. — Anglaterra.
J. TORRENS-IBERN	Humanitat de la ciència.
JOSEP M. CORREDOR	Al marge del centenari de Nietzsche.
JOAN LESAFFRE	Les lletres occitanes.

Llibres

A. Rovira i Virgili: El llibre de Calmette sobre la unitat espanyola. — Just Cabot: El «Servet» del doctor Aiguader. — Josep Solanes: «Les formes de la vida catalana». — Enric Vico: La «Història de Catalunya» de Pere Bosch-Gimpera i Ferran Soldevila. — Rafael Tasis: «Història d'una família». Un llibre d'història.

Preu de l'exemplar: A Mèxic: \$ mex. 6. A la resta d'Amèrica: \$US 1.50

Servirem comandes contra reembors a tota la República Mexicana, augmentant \$ 0.50 per despeses. Les comandes de l'exterior han de ser fetes als nostres representants. Allí on no en tinguem, les atendrem directament. Els subscriptors a les publicacions d'Edicions Catalònia tindran un 10% de descompte sobre els preus establerts.

DISTRIBUIDORS EXCLUSIUS A TOTA AMÈRICA:

EDICIONS CATALÒNIA : Nápoles, 84 : Tel. 28-62-76 : Mèxic, D. F.